

LIBER IEREMIAE,

SIVE,
DE ACTIONE,

AD SACRI APPARATVS INSTRV-
CTIONEM, BENEDICTO ARIA MONTANO

HISPALENSI AVCTORE EDITVS.

TYPOGRAPHVS LECTORI.

*NOVI argumenti librum tibi studiose Lector edimus, non modò ad sacrarum
scripturarum interpretationem, sed ad omnium ferè aliorum auctorum expo-
sitionem utilissimum; & multorum in sacra scriptura difficillimorum locorum
Indicem expeditissimum.*

ANTVERPIÆ

Excudebat Christophorus Plantinus
Prototypographus Regius.

Anno M. D. LXXI.

LIBRARY OF THE
CONGRESS

UNIVERSITY OF MICHIGAN

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS DEPARTMENT

BENEDICTI ARIAE MONTANI HISPALENSIS IN LIB. DE

ACTIONE, PRÆFATIO.

MAGNAM olim antiquis scriptoribus, res omnes, quæcunque ad doctrinam amplificandam pertinere possent, quàm explicatissimas cum posteritate cõmunicandi curam fuisse, multis & variis ad nostra vsque tempora perdurantibus monumentis exemplisque agnoscimus & probamus. Nullum enim ferè vel earum, quæ secundum naturam constant, rerum, vel humanarum etiam actionum & cogitationum genus est, quod ab antiquis auctoribus vel studiosè & copiosè tractatum, vel, quantum ad res ipsas cognoscendas aliorumque auctorum de illis explicandas rationes satis esse videretur, apertè indicatum non sit. Ex hoc enim studio & consilio, non solum artium omnium præcepta & instituta profecta sunt, sed rerum ac verborum obseruationes, & explicationes opportunissimæ plurimis & variis voluminibus, aut ex professo ad eam rationem conscriptis, aut ex aliorum argumentorũ tractatione deductis emanarunt, cum summa legentium vtilitate, & ipsorum scriptorum laude iustissima. Neque verò ab antiquis tantum, sed à nostrè etiã ætatis eruditis, & de literarũ studiis benemereri cupientibus viris, vehementer magnoq. cum fructu in huiusmodi etiam eruditionis rationibus consolidandis elaboratũ est: aliis quidem antiquas disciplinarum artes explicatiores aut etiam auctiores reddentibus; aliis verò magnam ex omni veterũ & iuniorum auctorum lectione supellectilis, & apparatus copiã ad multorum librorum difficilia loca explicanda ad antiquitatem ipsam iam ferè collapsam, & resarciendam & instaurandam suppeditantibus. quibus de rebus omnibus multa tum antiquorum, tum nostri sæculi doctorũ circumferuntur scripta, quæ rerum & verborum cognitione dulcissima, pretium operæ legentium abundè gratum solvunt. Fuere namque multi, qui eum, què Ori nomine dignetur, auctore imitati, de symbolis & Hieroglyphicis luculenter scripserunt. quidã etiam de nominibus propriis hominum, leorũ, quamuis vanorũ, heroum, prouinciarum, montium, vrbiũ, fluuiorum, fontium & cæterarum huiusmodi rerum, deque horum omnium naturis & propriis singulorum ingeniis disseruerunt. Rursus multi de terræ situ, terrarumque omnium partibus & naturis: alij de gentium & personarum moribus & ritibus, alij de ædificiis, alij de vestibus, vasis, nauibus; alij de ludis & certaminibus; denique multi multa de variis rerum generibus memoriæ prodidere; quæ vel vsu sui, vel ab aliis auctoribus conscripta intelligendi causa, scitu dignissima erant. Nullius autem horum scriptorum in omni genere labor extat, qui non probetur perquam meritisimè, vtpote ad iuuanda & promouenda discere cupientium studia institutus, & susceptus. Atque id cum in omnibus aliorum auctorum classibus, in omnium artium & linguarum, in omnium denique librorum scriptis explicandis, optimo iure commendatur; tum maximè in sacrorum Bibliorum rationibus omnibus exponendis, nunquam non commodum, opportunum, officiosum, laudabileque habetur: vtpote quibus infinitus diuinarum & humanarum thesaurus rerum, hominum generi vtilissimus, & cognitione vsuque dignissimus contineatur, cum summa verborum omnium proprietate, elegantia, grauitate, exquisitissimaque singulorum opportunitate, ita, vt ne vnus Iothæ, immò nullius etiam apicis vel defectus vel redundantia notari à sapientibus possit; nihilque vel specie adeò minimum sit, vt vel negligendum, vel non attentè considerandum, & quàm fieri possit certissimè, & clarissimè cognoscendum esse censeatur. Quidquid enim in diuinis eloquijs verborum est, diuino consilio cogitatum, iudicio delectum, spiritu Dei pronuntiatum; denique totum solidum, totum plenum, totum vtile, totum suaue, totum maximæ & certissimæ sententiæ solidissimis fundamentis firmatum esse, ipsa diuinæ naturæ consideratio apertè docet. Atque ij, qui in illius sapientiæ sacra admisi aliquando sunt, manifestè proba-
Psal. 118.
uere: sicut scriptum est, Principium verborum tuorum veritas. &, Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Et quàm dulcia faucibus meis, eloquia tua super mel ori meo. Quam quidem ob rem nihil à bonis & piis viris ad sacrorum scriptorum rationem explicandam, nihil, inquam, quocunque argumento, siue id in Grammatica tantum, ac simplici verborum, & linguarum cognitione, siue in rerum etiam ipsarum notitia versetur, vnquam scriptum esse arbitror, quod non vel ex studio ipso & animo scribentium, vel ex vsu etiam & commoditate magna cum gratulatione suscipiendum sit. Nihil præterea tam accuratum, aut tam plenum, & integrum extitisse arbitramur, quod ipsorum librorum, quorum causa scriptum est, magnitudinem, dignitatem, amplitudinem, auctoritatemq. æquare valeat. atque ita nunquã in sacrarum scripturarũ explicanda atq. expendenda sententia satis ab vilo mortalium fuisse factum. Verum enimverò inter varia argumenta, quæ cum ad prophetarum, tum verò præcipuè ad sacrorum librorum rationes explicandas feliciter à multis tractata sunt, vnum illud cum primis ad eam rem opportunum ab omnibus viris doctis prætermisum fuisse miramur, quod partem illam inter homines significantissimam & efficacissimam continet, quam antiqui auctores actionem dixerunt, in qua habitus, gestus, situs & affectiones etiam corporum animorumq.

sunt. Et quidem actionem ipsam maximi esse ad hominum animos pulsandos, percellendos & immu-
tandos momenti, Rhetores antiqui omnes docuerunt; & plurimum in ea commédanda oratoricæ artis
parte studij & eloquentiæ posuerunt; atque in regulis ac præceptis, ad eam moderandam, recteque
ineundam rem tradendis, sedulam, & magno cum iudicio adhibitam nauauerunt operam. Verùm in
ipsis actionis generibus & formis indicandis, nullius, quod ad nostram notitiam hæctenus peruenit,
opus extat; cuius ad exponendos sacros, vel prophanos libros vsus aliquis sit. Id quod iis qui om-
nia, quæ conferant ad diuinorum scriptorum explicationem, quærunt, deesse incommodè potest.
Etenim non sine magno multorum locorum cognitu dignissimorum apud omnes auctores de-
trimento, hoc argumenti, & tractationis genus desiderari possit, quando multa apud antiquos
loca sunt, quorum exacta sententia & significatio, nisi perspecta actionis ratione, haberi non po-
test: atque eiusmodi loca non satis apertè cognita, non nostris modò hominibus, sed antiquis
etiam, immò & doctis; aut aliàs rerum, de quibus ageretur, non omnino insciis, magnam iniecerit
difficultatem, duraturam etiam ad posteros vsque, nisi à scriptoribus ipsis interpretatio fuisset etiam
apposita; cui rei docendæ vnum & alterum exemplum adferre modò satis fuerit. Quid Christus
Iohann. 12. Iesus significaret illa, apud Iudæos, oratione; Cùm exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum:
difficillimum, & multis olim, & nunc ferè omnibus cognitu, atque in varias fortassè expositorum com-
mentationes, vt multa alia, detortum fuisset; nisi sacer ipse Euangelista præsentis expositione subiun-
xisset: Hoc autem dicebat, significans qua morte esset moriturus. Illud etiam ab eodem Domino &
magistro Christo Iesu pronuntiatum, interpretem etiam ad nostram cognitionem postulabat, eamque
Iohann. 21. personam ipse quoque Euangelista egit: Amen, amen dico tibi, cùm esses iunior, cingebas te, & am-
bulabas vbi volebas: cùm autem senueris, extends manus tuas, & alius te cinget, & ducet te quò non
vis; hoc autem dixit, inquit Iohannes, significans qua morte esset clarificaturus Deum.

Atque hæc, aut horum saltem alterum cognosci illa ætate etiam citra interpretis operam à multis
potuit, facile enim auditorum turba, quid Christus indicare vellet, intellexisse videtur; quippe Iohan-
nes ipse narrat, turbam respondisse: Nos audiimus ex Lege, quòd Christus manet in æternum, &
quomodo tu dicis, Oportet exaltari Filium hominis? Et tamen eiusmodi exempla illa esse iudicauit
Euangelista, quibus interpretatione opus esset, aliàs posteritati minùs apertè explicanda. Sed præter
illa plusquam tria millia in sacris libris obseruari possunt: quæ cùm nullam expositionem adiunctam
habeant, aut magno cum sententiæ dispendio ignorantur, aut saltem magnam elegantiam partem se-
cum latentem abscondunt. Neque verò in nostris tantùm, vt diximus, libris hoc accidit, sed in ex-
teriorum auctorum lectionibus etiam plurima sunt, quæ sensus habent in primis elegantes, si rectè
percipiantur, plurimumque subducunt de lectionis fructu & iucunditate, si ignorentur: cuiusmodi vel
illud vnum, apud Horat. indicare libet, idque lectoribus exponendum siue diuinandum potius relinquere.

*Imperat aut seruit collecta pecunia cuique,
Tortum digna sequi potius, quàm ducere funem.*

Sunt autem huiusmodi à nobis obseruata apud exteros auctores innumera ferè exempla, de quibus
aliquando, si Deus tantùm otij & comoditatis concedat, nostra studiosis non ingrata (vt arbitramur) exta-
bit diligentia. Sed antè sacrorum librorum lectioni & explicationi inseruire cupimus, quorùm cum pri-
mis studio nos dedicauimus. Atque huius rationis totius, quam actionem vocamus, cùm noti-
tiam, tum vsum non leuem esse, aut inefficacem ipsa primùm natura docet, quæ huiusmodi ferè om-
nium habituum & gestuum artifex est. adeò vt quæ linguis & sermonibus aliàs inter se plurimum dif-
ferant nationes, tamen gestibus, & habitibus adeò conueniant, vt ipsis tanquam opportunissimis &
certissimis interpretibus ad motus animi mutuò indicandos vtantur. Nam etiam inter hostes animis,
moribusque dissidentes, studio & lingua dissimiles habitus communes sunt, quorum etiam citra ser-
monem vsus est vtrique parti notissimus; inde est, quòd apud Historiographos habitus pacificatoris, &
vltoris habitus, & minantis gestus, atque supplicum habituum frequens mentio est.

His etiam rebus illud non exiguæ comoditatis accedit, quòd habituum & gestuum significatio,
ad maius loci spacium, & maiorem attendentium coronam, ad quam vox vlla vel contentissima per-
tinet, atque adeò non solùm attendentibus & auscultantibus, sed maximo etiam strepitu tumul-
tuantibus turbis sese insinuat, ad quas vllius orationis integrum sensum peruenire, impossibile sit.
Quam ob rem Pilatus nullo alio modo, suum, de Iesu Christi innocentia, iudicium & testimonium
declarare ac protestari meliùs, aperitiùs & communiùs potuit, quàm vt postulata aqua, manus co-
ram spectante populo & infano, proclamanteque vulgo, lauaret; ille enim gestus omnibus pariter con-
spicius maius & apertius iudicium, quàm vox ipsa oratioque fuit: præterea etiam & diutiùs mentibus
inherere debuit. Verborum enim omnium, quæ audita sunt, parùm fidelis custos memoria: rerum
verò oculis conspectarum imaginis tenacissima est, & à pueritia ad vltimam vsque senectam certissima
conseruatricis. Adeò verò magna, certa, efficax & communis huius generis actionum significatio est, vt ex
his tantùm olim genus quoddam scenicum constiterit, quod mimicum dicebatur, paucis aut nullis
sermonibus adiunctis, tantum gestu, habitu & motu referens, quantum comicus verborum copia &
apparatu explicare sua in arte posset. Legimus enim apud eos auctores, qui harum rerum testes esse
potuerunt, fuisse artificem mimicum, qui profiteretur, se tantùm in theatro aut senatu sola actione si-
gnificaturum & expressurum, quantum disertissimus Orator eloqui dicendo posset. Quin ex Oratori-
bus ipsis

bus ipsis quorum summū studium in eloquentiæ partibus cognoscendis, expendendis, & exercitatione ipsa periculoq. facto probandis fuit, quidam primas, secundas, & tertias in eloquendo actioni tribuerunt: cæteri verò, si non tantum concesserunt, eam tamen vnam in dicendo dominari confessi sunt.

Atque adeò duarum artium, post literarum studia, nobilissimarū, picturæ & sculpturæ, non elegantiam modò, sed & significationem omnem ex hac vna actionis cognitione. peti, qui nō agnoscit, is omnino rudes oculos habet, neq. magis eiusmodi artificiorū vsu affici aut moueri, aut doceri potest, quàm brutum. Nam neque pictor nec sculptor habetur peritus, qui vel signum simplex, nulloq. habitu notabile fingit, vel naturæ habitum & gestum, adeò expressè non imitatur, vt nullis verbis ad indicandum sit opus. Quanquam aut hanc omnem gestuū, & actionis totius rationem, antiquis non modò notam & exploratam, sed etiam in artem, & præcepta redactam fuisse putamus, tamen nullū vnquam ea de re librum, ab aliquo perito auctore editum fuisse, legere meminimus; quare existimamus artem illam, vt palæstritem, saltatoriam, cæterasq. gymnicas imitatione & exercitatione magis, quàm vllis descriptis documentis traditam fuisse: legimus enim Demosthenem celeberrimum Græcorum omnium Oratorem actionis perdiscendæ causa operam Satyro hypocritæ, hoc est mimo vel histrioni dedisse. Tamen opus de ea re ab aliquo descriptum nusquam legimus. Magnam itaque esse intelligimus optimis auctoribus omnibus cognitam, obseruatam & opportunè vsurpatam illam partem, quam vno verbo actionem dicimus, eandemque quasi corporis sermonem vniuerso ferè hominum generi communem, & natura ipsa docente, cum magna vtilitate & efficientia vsurpatam.

Quanquam verò in omnibus libris, quicunque hætenus vel soluta oratione, vel carmine bonorum auctorum opera prodire, illa, quam actionem vocamus, ratio multis in locis sparsa obseruatur, atque diligentem sui cognitorem requirit; nullis tamen in scriptis aut maior, & frequentior, aut certior, & significantior, aut etiã opportunior, & in omnem partem aptior huiusmodi exemplorum copia est, quàm in sacris Bibliorum voluminibus, in quibus nulla totius veræ sapientiæ, hoc est, diuinarum & humanarū rerum cognitionis, quæ contingere hominibus potest, desideratur pars. Namque in illis libris, vt nullum prorsus verbum mysterio & significatione ad propositum argumentum aptissima caret, & vt nulla omnino oratio aut vana aut ficta, aut simulata est, sed omnia in vniuersum locis, temporibus, rationibusque suis disposita, & cohærentia constant; ita etiam nulla non indicantur actionum genera, quæcunque dicentis affectus (quorum maxima & frequentissima in illis libris explicatio est,) consequi solent. Neque id in hominum rationibus describendis tantum, sed in aliarum etiam animantium, atque adeò in cæteris naturæ generibus, quæ sensu, cognitioneque carent, adnotatum obseruatur. Quorum quidem generum, quanquam pars aliqua adeò aperta claraque sit, vt indice atque interprete non indigeat: plurima tamen exempla sunt, quæ citra diligentem obseruationem intelligi rectè non possint; si tamen eam diligentiam sacrorum librorum lectioni deberi arbitramur, quam diuinum auctoris ipsius postulat nomen.

Verum enim verò, inter tam multa piorum & eruditorum virorum, ad sacrorum voluminum explicationem vtiliter tractata argumenta, illud vnum à nobis hætenus desideratum omnino est, quod hanc eloquutionis rationem spectat. Neminem enim doctum virum, aut ex antiquis accepimus, aut ex nostro sæculo cognouimus, quidquam de hac omni re in lucem edidisse, quam tamen tractatione & explicatione dignissimam esse, nullus, vt arbitror, qui rectè attentèque considerauerit, inficias ibit. Fuere multi, qui de linguarum antiquarum, in quibus sacri libri conscripti primùm sunt, Grammatica ratione, multa & diligenter obseruata scriberent. fuere, qui Dictionaria & verborum significationes, studiosè & magno cum iudicio exponerent, qui de phrasibus, idiotismis, tropis, figuris, qui de temporum ratione & annorum serie accuratè agerent. Non rari etiam qui symbola allegiarumque materiam colligerent. Qui verò habituum, gestuum, affectionum, situumque figuras, modos, & significationes docerent, certisque libris exponerent, non sunt hætenus cõperti. Atque ea quidem res, & sacrorum studiorum promouendorum cupiditas, qua mirum in modum tenemur, in causa fuit, vt dum commentationibus in sacros libros conscribendis (quod nostrum præcipuè studium est) materiam & farraginem omnem, ex assidua & diligenti lectione comparatam, & comparatam in aduersariorum nostrorum penù reponeremus, quorundam etiam argumentorum rationem habendam duxerimus, quæ vel ab aliis ante nos tradita, cumulari à nobis, aut expediri faciliiori modo possent: vel quæ cæteris prætermissa essent, à nobis inchoata, & pro ingenij & virium facultate accesserent: temporis angustiis informata, & in medium prolata, aliis post nos pertractanda relinquerentur; vt ita in vineam Domini Dei nostri omnes in commune, non quæ nostra, sed quæ proximorum, quæ Ecclesiæ matris omnium, quæ charitatis, quæ vtilitatis publicæ, denique quæ Dei voluntatis sunt, quærentes, vnusquisque pro crediti sibi, aut diuinitus concessi talenti ratione, operas conferamus.

Igitur post expeditam Arcani sermonis interpretationem, quam IOSEPH inscripsimus, hunc sacri apparatus thesaurum, ea etiam parte augeri voluimus, quæ ad actionum præcipua & cõmunia genera explicanda conferre posse intelleximus: cui HIEREMIAE nomen propterea indidimus, quòd sacer ille Vates, si quisquam alius maximè, huiusmodi habituum & gestuum figuris spectabilis est, ob variam & multiplicem affectuum naturam, quibus ex varia, quam iniit, conditione, & legationis suæ persona multiplici permotus est. Neque verò nos omnia in vniuersum exempla, hoc in libro recensuimus, sed summa tantum genera, naturæ ordinem secuti, in habituum, gestuum, & situum ratione perstrinximus,

additis in vnoquoque genere ternis aut quaternis variorum locorum exemplis, quæ & sui explicandi lectoribus copiam facere possint, & iis, qui idem argumentum persequi voluerint, viam munire, vt existimamus non importunam. Dum verò de humani corporis & membrorum habitu, gestu, situ & affectu nobis differendum proponeremus, cæterarum etiam rerum variam affectionem, quod & ipsa significationis experta non sit, obiter indicandam duximus. Neque tamen eo modo aut actum agere, aut huius libri rationes cum alterius, qui de Arcano sermone appellatur, confundere videbamur, aliud enim est agrum naturæ suæ definitione aut loci significatione, aut adiuncti cuiuspiam adnotatione considerare, aliud eundem lugentem, vel arentem, vel ridentem obseruare. Illud enim naturæ ipsius ingenium, hoc habitum vel affectionem spectat. Quod vt inter se distinctum est, ita etiam iudicio facile internosci potest. Quod superest, pium lectorem oratum volumus, vt nostrorum laborum rationem, non tam ex re ipsa, quàm ex propenso erga sacras literas, earumque cultores probos animi nostri studio definiat. Antvverpiæ Idibus Martiis. Anno c l o. l o. L x x i.

DE RATIONE HABITVS ET GESTVS;

EORVMQVE COGNITIONE ET VSV BREVIS
QVÆDAM PRÆCEPTIO.

Habitibus & gestibus quidam simplices sunt, vt iacere & stare: quidam compositi, vt sedere, equo vehi, atque vt simplicium simplex, ita compositorum composita etiam, & variis rationibus constans est significatio: id quod in exemplis obseruatum ad eiusmodi rationes alias cognoscendas vsui erit. Rursus ex vtroque superiori indicato genere, alij naturæ vi cogente ex affectionibus proficiuntur, atque hi cõmunes omnibus nationibus cum sint, perpetuam quoque ac certam apud omnes significationem habent, vt sedere aut iacere miserorum & mœrentium, sublimes oculi superbiorum, demissi modestorum aut pudibundorum. Alij verò ex voluntate, studio & cogitatione atque imitatione oriuntur, atque hi non omnibus communes, neque vbiq; idem sunt, vt stare orantium & spectatorum.

Sunt & habitus ex consuetudine initi & frequentati, vt vnguentorum & cineris vsus, ille ex hilaritate & iucunditate, hic ex mœstitudine cœptus. Ex iis etiam, qui consuetudine constant, quidam solennes sunt, vt capitis velatio damnatorum. Est rursus aliud habituum genus, cuius formæ, non vno apud omnes eodemque modo spectantur, sed pro vario singularum personarum animo & studio aliter atque aliter fiunt, quorum singulares seorsum significationes reddere, difficillimum est; si formæ ipsæ tantum respiciantur, quæ exemplo simili plerumque carent, vt caput inter genua ab Helia coniectum, Helisæi in puerum vita functum procubitus. Si verò genus ipsum consideretur, facile in formarum significationes penetrabitur. Sumuntur etiam habitus ex muneris atque officij ratione, vt sedere docentium, & stare discipulorum, præcedere ductorum, sequi militum & discipulorum. Sunt præterea habitus quidam in signum, testimonium, & diuturnum rei gestæ monumentum, vt lotio manuum à Pilato, coram populo imita: & excusio pulueris pedum, ab Apostolis aliquando facta. Atque ad hanc rationem multi Prophetarum habitus referuntur.

Porrò quidam gestus & habitus virtutum aut vitiorum sunt indices, vt irrisorum, labra mordere, pede terere, amicorum arridere, gratulari. Nonnulli etiam aliquando virtutem indicant, nonnunquam verò vitium arguunt, cum tamen iisdem sint habitus. quoniam vitium virtutes non raro imitatur, vt extentum collum libertatis nonnunquam, interdum verò insolentiæ signum est. Atque ad hoc genus pertinent notæ omnes. quorum frequens in Sapientialibus vocatis libris vsus est. Accidit autem aliquando, vt habitus non propriam formæ suæ significationem ex vsu habeat, sed eam, quæ propriè contraria est, idque ex abusu, vt purpura Christo à militibus, non ad confessionem regni, sed ad irrisionem & sarcasmon inducta est.

Sumuntur etiam habitus ex muneris atque officij ratione, vt sedere docentium, & stare discipulorum, præcedere ductorum, sequi militum & discipulorum. Sunt præterea habitus quidam in signum, testimonium, & diuturnum rei gestæ monumentum, vt lotio manuum à Pilato, coram populo imita: & excusio pulueris pedum, ab Apostolis aliquando facta. Atque ad hanc rationem multi Prophetarum habitus referuntur.

Porrò quidam gestus & habitus virtutum aut vitiorum sunt indices, vt irrisorum, labra mordere, pede terere, amicorum arridere, gratulari. Nonnulli etiam aliquando virtutem indicant, nonnunquam verò vitium arguunt, cum tamen iisdem sint habitus. quoniam vitium virtutes non raro imitatur, vt extentum collum libertatis nonnunquam, interdum verò insolentiæ signum est. Atque ad hoc genus pertinent notæ omnes. quorum frequens in Sapientialibus vocatis libris vsus est. Accidit autem aliquando, vt habitus non propriam formæ suæ significationem ex vsu habeat, sed eam, quæ propriè contraria est, idque ex abusu, vt purpura Christo à militibus, non ad confessionem regni, sed ad irrisionem & sarcasmon inducta est.

Sumuntur etiam habitus ex muneris atque officij ratione, vt sedere docentium, & stare discipulorum, præcedere ductorum, sequi militum & discipulorum. Sunt præterea habitus quidam in signum, testimonium, & diuturnum rei gestæ monumentum, vt lotio manuum à Pilato, coram populo imita: & excusio pulueris pedum, ab Apostolis aliquando facta. Atque ad hanc rationem multi Prophetarum habitus referuntur.

Porrò quidam gestus & habitus virtutum aut vitiorum sunt indices, vt irrisorum, labra mordere, pede terere, amicorum arridere, gratulari. Nonnulli etiam aliquando virtutem indicant, nonnunquam verò vitium arguunt, cum tamen iisdem sint habitus. quoniam vitium virtutes non raro imitatur, vt extentum collum libertatis nonnunquam, interdum verò insolentiæ signum est. Atque ad hoc genus pertinent notæ omnes. quorum frequens in Sapientialibus vocatis libris vsus est. Accidit autem aliquando, vt habitus non propriam formæ suæ significationem ex vsu habeat, sed eam, quæ propriè contraria est, idque ex abusu, vt purpura Christo à militibus, non ad confessionem regni, sed ad irrisionem & sarcasmon inducta est.

DE PORTENTOSIS ACTIONIBVS.

PORRO genus illud apud Prophetas, insigni quadam nota obseruatum, propriam certamque exigit, ad cognoscendam animi attentionem, quod rara aliqua & illustri actione spectatur, ac singularem aliquam & diuturnam mentione recolendam, maioriq; animi motu excipiendam significationem habet. Huius autem formæ multæ ac variæ sunt variis exemplis indicatæ: vt quod Moyses puluerem pugillo comprehensum, in aëra iactauerit, aduersus omnem terram Ægypti. Iosuas hastam contra Hai, expugnationis significandæ causâ, tetenderit: eodemque iubente, principes Israelitæ pedes captorum regum ceruicibus imposuerint. Isaias liberos certos ex diuino decreto genuerit, nominibusque appellauerit portentosis. Moyses velatus prodierit, cordis Iudeorum cecitatem, & veteris Testamenti obscuritatem indicans: Ezechiel vasa captiui iussu Dei parauerit, in signum Israeliticæ transmigrationis. Iesus Christus puero ostenso, simplicitatem præceperit: Angelus fortis molarem lapidem in mare proijciens, dixerit, Simili impetu proijcietur Babylon. Et huiusmodi plurima, quorum rationem satis vt arbitramur idoneam, ex nostris in Hoseam Prophetam commentariis petere, propriam autem singulorum expositionem, aut ex horum librorum, de Arcano sermone & Actione, diligenti lectione obseruare, aut à nobis certo opere, ad eam rem composito, si Deus vota probet, expectare licebit. Hoc autem genus omne portentosarum actionum appellamus, quod ad res certas, diuini consilij decreto portendendas, est institutum. Quæ ratio non modo à veris Prophetis frequentata, sed à pseudopphetis etiam est vsurpata, nec raro apud gentium auctores obseruatur. Sedechiam enim mendacem Vatem veri portenti ementita imitatione cornua sibi aptasse legimus. Aristotelem præterea iam fermè morientem Vinum Lesbium Rhodio prætulisse, vt Theophrastum Menedemo anteponeret. Alexandrum è navi Asiæ iaculo petiisse. Eundem Hephæstioni amico os annulo obsignasse, ad taciturnitatis commendatæ significationem.

Exod. 9. 9.

Iosue. 8.

Iosue 10.

Isai. 7. 3.

2. Cor. 3.

Matth. 18.

Apocal. 18.

2. Paral. 18.

Gell. lib. 2.

cap. 5.

Achilles

Bochius

libro sym-

bol. 117.

Diodor. Si-

culus, Iusti-

Curtius.

DE HABITV ET GESTV.

HABITVS & gestus vel animantium; vel anima carentium rerum sunt: vt Cæli & Terræ habitus siue habitudo; quam faciem rectè dicere possumus. Agrorum & aquarum facies, quoque obseruamus & notamus. Sed inter cunctas animantes

nullum genus est, quod pluribus & significantioribus habitibus afficiatur, quàm homo, cuius rationes hoc in opere explicabimus. Spectantur autem habitus vel in toto corpore, vel in corporis partibus, singulisque membris, vt in capite, manibus, cruribus & pedibus. Porrò ex habitibus, alij ad affectum eius, qui ita habet: alij verò ad effectum, & ad efficacitatem referuntur, ita vt quosdam passiuos, actiuos quosdam dicere possimus. Atque huiusmodi obseruata distinctio utilis valdè erit, ad sententiarum & locorum explicationem vestigandam.

Naturæ autem ordinem sequuti, de singularum humani corporis partium primùm, deinde verò de totius corporis habitu atque situ differemus.

DE CAPITIS HABITV ET GESTV.

Damnatio. CAPITE operto esse aliquem, damnationis ad supplicium, & explosi hominis, atque à ciuitatis & vitæ communionem abalienati signù fuisse, apud quosdam populos intelligimus. vt ex historia Hester, Amani faciem prolata à rege sentètia còtinuò fuisse velatam obseruamus. Solent etià homines ipsi summa mœstitia, simul etiam maximo pudore affecti sibi caput velare, cæterorum occursum & colloquium, consolationemque declinantes; quod idem Aman Syrus fecisse dicitur, s. s. e. Reuersusque est Mardocheus ad ianuam palatij, & Aman festinauit ire in domum suam, lugens operto capite. Et confusi sunt, & afflicti, & cooperuerunt capita sua.

Luctus. Capitis demissio mœstitiam, luctum, dolorem & humiliationem consequitur; estque is habitus solennis, iis, qui diuinæ iræ deprecandæ causa ieiunant: quamquam id nonnunquam vitio hominù, simulatione magis & imitatione veritatis, quàm certo & constanti animi proposito fiat. Additur autem huic affectioni, cinis & puluis; & sacco induitur totum corpus, s. s. e. Nunquid tale ieiunium elegi, per diem affligere hominè animam suam? Nunquid còtorquere quasi circulum caput suum, & faccum, & cinerem sternere?

Lætitiâ. Vinctum & coronatum caput lætitiâ ostendens habitus est, s. s. e. Vt ponerem lugentibus Sion, & darem iis coronam pro cinere, oleum gaudij pro luctu. Caput caluum, barba rasa, faccus in lumbis, luctum arguunt magnum, s. s. e. Omne enim caput caluitium, & omnis barba rasa erit; in cunctis manibus colligatio, & super omne dorsum cilicium.

Seruitus. Caput depilatum & humerus leuis, magni & assidui laboris argumentum, s. s. e. Nabuc-Donosor rex Babylonis seruire fecit exercitum suum, seruitute magna aduersus Tyrum, omne caput decaluatum est, & omnis humerus depilatus.

Superbia. Caput attollere, superbientium & arrogantium gestus est. vt, Quoniam ecce inimici tui sonuerunt, & qui oderunt te, extulerunt caput.

Caput altum & erectum victores ferunt, estque lætitiæ, ouationis & victoriæ signù, s. s. e. Et lætitiâ sempiterna super caput eorù. gaudium, & lætitiâ obtinebunt. Contrà verò caput in terram demissum, mœstitiâ, pudorem, & animi consternationem arguit, s. s. e. Abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem. & ad miseriam rerum conditionem indicandam illud famit. Abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

Luctus. Caput terra inspergebant, suam vel alienam calamitatem lugentes. Sic enim amici Iob cum eleuassent procul oculos suos, non cognouerunt eum, & exclamantes plorauerunt, scissisque vestibus, sparserunt puluerem super caput suum in cælum. Et cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, & spargens cinerem capiti suo, in platea ciuitatis voce magna clamauit.

Caput mouere, alienam calamitatem vel admirantes, vel iridentes solent, s. s. e. Omnis, qui præterierit per eam, obstupescet & mouebit caput suum. Et posuisti nos in similitudinem gentibus, & commotionem capitis in populis. Sic qui Christo crucifixo insultabant, mouebant capita sua, dicentes, &c. Et spreuit te, & subsannauit te virgo filia Sion; post tergum tuum caput mouit, filia Ierusalem.

Manus super caput habens scemina, anxij nimis, dolentisque animi perturbationem prodit, s. s. e. Et manus tuæ erunt super caput tuum; quoniam obtruiuit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum. Illud verò singularis cuiusdam studij & magnæ fidei atque efficacis intentionis argumentum est, quod Helias egit, dum Deum reuocandæ in terras pluuiæ causa oraret. Solent enim qui plurimum confidunt in amicitia eius, quem de re graui aliqua appellare, orareque parant, laboriosum aliquem atque difficilem sibi habitum aptare. quem non aliàs, nisi re impetrata, mutandum profiteantur; ita, vt is, apud quem agitur, vel personæ charæ ratione habita, vel laboris constanter suscepti auertendi causa, id, quod postulatur, tandem cõcedat. neque enim graue amici propositum perrumpere possunt, neque laboris illius suscepti spectaculum ferre diutiùs. Sunt, qui iurent, se neque esuros neque bibituros. Sunt, qui se ex vno loco & situ discessuros negent, antequam impetrent. Efficientissima igitur fide, & maxima spe instructus Helias, difficillimùm omnium, quos ferre humani corporis membra possunt, habitum situmque induxit. qui Deum prophetæ amantem, & fidem maximam probantem ad concedendam, imò ad festinandam pluuiam, permouit, s. s. e. Elias autem ascendit in Carmel, & pronus in terram posuit faciem suam, inter genua sua; & dixit ad puerum suum, Ascende, & prospice contra mare. Qui cum ascendisset, & contemplatus esset, ait, non est quidquam. Et rursus ait illi, Reuerte te septem vicibus. Et in septima vice, ecce nubecula parua quasi vestigium hominis ascendebat de mari. qui ait, Ascende, & dic Achab, Iunge currum tuum & descende, ne occupet te pluuiâ. Totus hic locus quanquam orandi & precandi verbis non explicatis, tamen feruentissimam, attentissimam viri sancti, & postulata instanter, summamque cum contentione vrgentis orationem describit. Fuit enim illa actio omnis oratio mera & vehemens, verbis efficacissimis & gestibus ad diuinam misericordiam conciliandam studiosè adaptatis constans. Sic enim ipse idem dixerat, Viuit Dominus Deus Israel, in cuius conspectu sto; Si erit annis his ros & pluuiâ, nisi iuxta oris mei verba. Et Iacobus apertè hunc locum exponit: Elias homo erat similis nobis passibilis; & oratione orauit, vt non plueret super terram, & non pluit annos tres, & menses sex; & rursus orauit, & cælum dedit pluuiam, & terra dedit fructum suum.

Capite aperto orare viros decet, ad ingenuitatis significationem; sceminas verò velato capite, ad subiectionis professionem & pudoris commendationem.

FRONS.

FRONS dura ad obstinationis & contumaciæ, perfidiae impudentiæque notas refertur: Omnis quippe domus Israel attrita fronte est, & duro corde. Et neruus ferreus, ceruix tua, & frons tua area.

CERVIX.

CERVIX inclinata & supposita, laboris & seruitutis atque negotij susceptionem significat. Ita Paulus, Salutate, inquit, Priscam & Aquilam adiutores meos in Christo

Damnatio. Esb. 7. Pudor. Mœstitia. Esb. 6. 11. Isa. 14. 31. Luctus. Mœstitia. Humiliatio. Ieiunium. Cinis. Puluis. Esai. 58. 5. Lætitiâ. Esai. 61. 3. Luctus. Isa. 48. 37. Seruitus. Labor. Eze. 29. 18. Superbia. Psal. 82. 2. Esai. 35. 10. Esai. 51. 11. Pudor. Consternatio. Misericordia. Thren. 2. 10. Thren. 2. 10. Luctus. Iob. 2. 2.

Admiratio. Irrisio. Insultatio. Iere. 18. 15. Esai. 43. 14. Matth. 27. 4. Reg. 19. 22. Luctus & Anxietas. Iere. 2. 37. Orationis ardentissimæ & efficacissimæ habitus in Helia. 3. Reg. 18. 42. 3. Reg. 17. Iacob. 5. Ingenuitas. Obedientia. Pudor. 1. Cor. 11. Contumacia. Impudentia. Ezech. 3. 8. Esai. 48. 4. Laboris susceptio. Rom. 16.

in Christo Iesu, qui pro anima mea ceruices suas sup-
posuerunt.

CORNŪ.

CORNŪ ad homines figuratè translatum potenti-
am significat, idque exaltatum præstantiæ & victo-
riæ signum est, s. s. E. Latificauit super te inimicum,
& exaltauit cornu hostium tuorum.

CAPILLVS.

CAPILLVS capitis ornamentum est, alio tamen
modo viris quàm fœminis, vt Paulus in epistola ad Co-
rinthios missa, differit. Capillorum euulsio & la-
ceratio, indignationem & dolorem, aliqua ex causa vel
publica, vel priuata, acceptum arguit, s. s. E. Cum-
que audissem verbum istud, scidi pallium meum, &
euulsi capillos capitis mei, & barbæ, & fedi mœrens.
Et non sepelientur in terra ista, & non se incident, neq.
caluitium fiet pro eis. Et venit caluitium super Gazam.
Et decaluare & tōdere super filios deliciarum tuarum.
Dilata caluitium tuum sicut aquila. &, Tonde capil-
lum tuum, & proijce, & fume in directum planctum.

Capillorum tonsio Nazareni votum significat. Sic
enim Paulus, qui votum nuncupauerat Cenchrus, cap-
put Ierosolymis totondit.

Capillorum & pilorum omnium horror & asperi-
tas, timorem, subitamq. perturbationis inuasionē indi-
cant, s. s. E. Et cum spiritus me præsentē transfret, in-
horrerunt pili carnis meæ. More etiam gentium re-
ceptum est, vt qui vincti, capti, aut aliàs durissima con-
ditione oppressi sunt, comam crescere sinant, vitæque
suarum statum miserum illa negligentia sui testentur. Sic
enim legimus, Iosepho de carcere educto tonsum
fuisse capillum.

AVRIS.

AVRIS inclinare, attendentis, & rem libenter co-
gnoscere cupientis est, idque ad optimum iudicem &
gubernatorem, atque etiam ad probatum propositæ
doctrinæ discipulum pertinet, s. s. E. In quacunque
die tribulor, inclina ad me aurem tuam. &, Inclina ad
me aurem tuam, accelera vt eruas me. &, Fili mi, au-
sculta sermones meos, & ad eloquia mea inclina au-
rem tuam. Est etiam idem habitus obedientium,
s. s. E. Et non audierunt, neque inclinauerunt aurem
suam. Aurem reuelare, est aliquem corripere & mo-
nere, s. s. E. Reuelauit quoque aurem eorū, vt corripiat,
& loquetur vt reuertantur ab iniquitate. Et eripiet de
angustia pauperem, & reuelabit in tribulatione aurem
eius. Et manè erigit mihi aurem vt audiam quasi ma-
gistrum.

Dicere in aurem alicui quidquam, rem arcanam &
non euulgandum consilium indicat: Cuius contrarium
est, In tectis dicere aut propalare. vt, Quod in aurem
loquuti estis in cubiculis, prædicabitur in tectis. Aures
obthurant vel alio modo continent, quicunque propo-
sito consilio sese imperfuasibiles reddunt, s. s. E. Sicut
aspidis furdæ, & obturantis aures suas quæ non exau-
dient vocem incantantis, & venefici incantantis sapien-
ter. &, Qui obthurat aurem suam ad clamorem paupe-
ris, ipse clamabit & non exaudietur. &, Qui obthurat
aures suas, ne audiat sanguinem. Hoc habitu Iudæi
quondam sese à Christi doctrina abalienatos ostende-
runt, s. s. E. Exclamantes autem voce magna, conti-
nuerunt aures suas. Aures tinnientes terrorem &
pauorem significant maximum, s. s. E. Ecce ego indu-
cam mala super Ierusalem & Iudam, vt quicunque au-
dierit, tinniant ambæ aures eius. &, Ponēt manus suas
super os suum; aures eorum tinnient. sic Hebraicè.

OCVLI.

OCVLI in sublimi ex consuetudine & proposito
elati, arrogantia atque superbæ indicium faciunt,
s. s. E. Exaltatio oculorum, est dilatatio cordis. Et
Oculi sublimes hominum humiliabuntur. Contra

verò oculi humiles modestia habitum præferunt, s. s. E. Modestia.
Qui inclinauerit oculos suos, ipse saluabitur. Sic pu-
blicanus orans, nec oculos ad cælum eleuare volebat. Iob 22. 29.
Luc. 18. 11.

Oculos attollunt orantes & petentes aliquid à Deo, Oratio.
s. s. E. Iesus autem eleuatis sursum oculis, dixit, Pa-
ter, gratias ago tibi, &c. Et in cœna, eleuatis oculis in Iob. 11. 41.
cælum gratias egit, & fregit. Et hæc loquutus Iesus, ele-
uatis oculis in cælum, dixit, Pater venit hora, &c. &
Attenuati sunt oculi mei suspicientes in excelsum. Iob. 17. 11.

Oculos Iesus ad discipulos suos attentionis peten-
dæ & intentionis suæ indicandæ causa conuertit. Ipsi. 38. 14
Attentionis
paratio.
Intentio.
Luc. 6. 20.
Abnuere.
Fastidire.
Diffimu-
lare.
Eccles. 4. 1.
Deut. 15. 9.
Iob. 36. 7.
Psal. 118.
37.

Oculi auersi, negantis aut fastidientis vel dissimu-
lantis, aut negligentis gestum ostendunt, s. s. E. Fili
elemosynam pauperis ne defraudes, & oculos tuos ne
auertas à paupere. &, Non auferet à iusto oculos suos.
&, Auerte oculos meos ne videant vanitatem.

Oculi igniti, aciem acutam visus, nihil impurum dis-
simulans aut consentientem, s. s. E. Hæc dicit fi-
lius Dei, qui habet oculos tanquam flammam ignis. Acutum in
dicium &
purum.

Oculi nictantes malitiosos mores arguunt, cogita-
tionemque indicant peruersas & noxias, s. s. E. Ni-
ctans oculo fabricat iniqua, & nemo eum abijciat: in
conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, &c.

Et homo apostata vir inutilis, graditur ore peruerso,
annuit oculis, terit pede, digito loquitur. &, Qui ode-
runt me gratis, & annuunt oculis. &, Qui annuit ocu-
lo, dabit dolorem. Prouer. 6. 13.
Psal. 3. 19
Prouer. 10.

Oculi lachrymis deficientes, vehementissimum &
durissimum dolorem indicant, qui leuari vel flendo
nequeat. vt, Defecerunt lachrymis oculi mei; tur-
bata sunt viscera mea. Dolor vehe-
mentissimus
Thren. 2. 11

Oculi deficientes, intentum obtutum, attentionem-
que maximam spectandi aut expectandi demōstrant.
vt, Defecerunt oculi mei in eloquium tuum, dicentes:
Quando consolaberis me? &, Defecerunt oculi eorum,
quia non erat herba. Et defecerunt oculi mei dum spe-
ro in Deum meum. Attentio
maxima &
Expectatio
Psal. 118.
82.
Ierem. 14.
Psal. 68. 4.

Oculos attollere in rem aliquam, est ei attendere,
cupideque animum aduertere, promptamque volun-
tatem erga rem illam significat, s. s. E. Qui in sangui-
ne comeditis, & oculos vestros eleuatis ad immundi-
tias vestras. Et oculi Domini super iustos. Attentio,
voluntas &
studium.
Ezec. 33. 25
Psal. 33. 10

Oculi clausi meditantem & cogitantem animum
produnt, idque non rarè in malam partem interpreta-
mur, s. s. E. Qui attonitis oculis cogitat praua, mor-
dens labia sua, perficit malum. Hebraicè, oculis clausis,
ad verbum est. Meditatio
Prou. 16. 30

Oculos aperire, vigilantium & attendentium est,
s. s. E. Noli diligere somnum, ne te egestas opprimat.
Aperi oculos tuos & saturare panibus. &, Diues cum
dormiet, nihil secum auferet, aperiet oculos suos, &
nihil inueniet. Vigilantia.
Attentio.
Prou. 20. 9
Iob. 27. 19

Leuare oculos, gestus est eius, qui nouo aliquo nun-
tio vel spectaculo nouam lætitiā & aduersarum re-
rum mutationem in melius excipit. Sic Isaias, Leua in
circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt,
filij tui de longe venient, & filia tuæ de latere surgent. Noua &
subita læti-
tia.
Isai. 60. 5.

Ad oculos omnis transeuntis aliquid facere, est rem
manifestare: publica enim & manifesta esse necesse est,
quæ viatoribus patent, s. s. E. Et dabo te in desertum
& in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo sunt,
ante oculos omnis prætereuntis. Manifestatio.
Ezech. 5. 14

Porrò oculi & animi affectionem, & morbi in cor-
pore significationem exhibent, s. s. E. Et oculi mei lan-
guerunt præ inopia. Oculos habendo non videre est,
non obseruare res, neque ex rebus conspectis aliquid
cognoscendo intelligere. Itaque penè est in brutum de-
generare, atq. ad eò inanimatis statuis similè reddi ali-
quem, s. s. E. Nondum cognoscitis neque intelligitis,
adhuc excæcatum habetis cor vestrum, oculos haben-
tes non videtis. Affectio
animi &
corporis
morbis.
Ipsi. 87. 10
Stultè age-
re.
Ignorantia
crassa.
Mat. 8.

LACHRYMÆ.

LACHRYMÆ in maxillis, iuctum miserabilem
& incon-

Luctus
miserabilis.

Thren. 1. 2. & inconsolabilem, ex causa cognita & iudicata, & graui arguunt, s. s. e. Plorans plorauit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius non est, qui cõsoletur eam, &c.

Affectus in oratione.
4. Reg. 20. 5. In oratione lachrymæ affectum arguunt maximum, s. s. e. Audiui orationem tuam, & vidi lachrymam tuam, ecce sanauit te. Lachrymæ aliquando lætitiæ ob tenere dilectam personam acceptæ argumentum sunt, s. s. e. Festinauitque, quia commota fuerant viscera eius, super fratre suo; & erumpebant lachrymæ, & introiens in cubiculum, fleuit.

NARES.

Ira.
Lenitas.
2. Reg. 22. 9. IN naribus magna vel iræ vel lenitatis significatio est: Nares enim vento vel fumo incensæ, iram grauissimam & præsentis vitæ auidam significant, s. s. e. Ascendit fumus de naribus eius, & ignis ex ore eius vorabit, carbones succensi sunt ab eo. & gloria narium eius terror. Contrà verò summæ lenitatis indicium est narium latitudo, & facilitas respirationis. Atque lenitas & patientia Dei hac imagine indicatur, qui perpetuò a Prophetis אַרְרָרָרָר, id est, latis naribus est appellatus, pro quo Interpres noster, longanimis, vertit.

Ceremonia
Ezech. 8. 17. Applicabant ramum ad nares, certa vani cultus ceremoniam ad ortum Solis adorantes, quasi odoris suauitatem Soli tribuentes & ascribentes, s. s. e. Quia replentes terram iniquitate, conuersi sunt ad irritandum me. Et ecce applicant ramum ad nares suas.

Domatio.
Iob. 40. 19.
Isai. 37. 29. Circulus in naribus quibusdam iumentis inferitur domandi & ad ministerij vsus ducendi causa, s. s. e. In sudibus perforabit nares eius. &, Ponam circulum in naribus tuis, & hamum in labiis tuis.

Inquietudo.
Anxietas.
Ierem. 14. Ventum naribus colligens animal, irrequietum, inconstansque esse arguitur, s. s. e. Et onagri steterunt in rupibus: traxerunt ventum quasi dracones. defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

O S.

Eloquentio.
Psal. 77. 1.
Matth. 5. 2. Os apertum interdum consultò & grauius orantem aut docentem significat. vt, Aperiam in parabolis os meum. &, Aperiens os suum, docebate eos. &, Aperiens Philippus os suum. Et in illa die aperietur os tuum, cum eo, qui fugit; & loqueris, & non silebis vltra.

Gratiarum actio.
Ezech. 29. 21. Et tibi dabo apertum os in medio eorum, & scient quod ego Dominus. Huiusmodi multa exempla ad gratiarum actionem referuntur. Et tibi dabitur os apertum in medio eorum, & scient quod ego Dominus.

Insultio.
Thren. 2. 16.
Thren. 3. 46. Os in aliquem apertum vel dilatatum irrisionem & insultationem significat. vt, Aperuerunt super te os suum, omnes inimici tui sibilauerunt & frenduerunt. &, Aperuerunt super nos os suum omnes inimici. Aliquando etiam inimicitiam & ravidam nocendi auiditatem. vt, Aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens & rugiens. &, Dilatauerunt super me os suum, dicentes: Euge, euge, viderunt oculi nostri. &, Non magnificabis os tuum in die angustiarum.

Secretum.
Arcanum.
Redargutorum habitus.
Mich. 7. 36.
Psal. 38. 10. Os obserare vel obseruare, silentium & arcani consilij custodiam significat, vt ne quid temere vel imprudenter effutiat, s. s. e. Ab ea, quæ dormit in sinu tuo, custodi claustra oris tui.

Detractio.
Insultio & Inuidia.
Eccle. 27. 25. Manus super os imposita eorum habitum describit, qui veritate redarguti, aut potestate, auctoritateque conuidi obmutescunt, pudescuntque tacent, s. s. e. Videbunt gentes, & confundentur super omni fortitudine sua; ponent manum super os, aures eorum surderunt. Huc pertinet illud, Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti.

Os vertere, aut pervertere, eorum est, qui aliud præfentes, aliud absentes dicunt, duplicium videlicet & inuidentium hominum, s. s. e. Annuens oculo, fabricans iniqua, & nemo eum abijciat, & in conspectu oculorum tuorum condulcabit os suum, & super sermones tuos admirabitur. Nouissimè autem peruertet os suum, & in verbis tuis dabit scandalum. Os in puluere depositum ad illum habitum refertur homi-

nis orationi & deprecationi intenti, miseriamque suam ostendentis, & misericordiam humiliter implorantis, constitutione totius corporis & oris, laboriosa & miserabili, atque omnino demissa, & ad diuinam placandam iram, magno animi studio, magnoque suæ indignitatis ostentu accommodata, s. s. e. Bonum est viro cum portauerit iugum ab adolescentia sua: sedebit solitarius, & tacebit, quia leuabit super se. Ponet in puluere os suum, si forte sit spes. Huiusmodi miserabilem habitum illa significant, Abiecerunt in terram capita sua virgines Ierusalem.

Os Paulo percussum, quamuis malignitate & iniuria, tamen blasphemiarum auditarum & iudicatarum, accusationem præferebat atque detestationem significabat.

LABIA.

LABIA contrahere, oculis innuere ad irrisorium & duplicium aut maleuolorum gestum indicandum pertinet. Idem etiam labia scindere aut retorquere significat. vt, Remoue à te os prauum, & detrahentia labia sint procul à te. &, Qui attonitis oculis cogitat praua, mordens labia sua perficit malum. Et melior est pauper qui ambulat in simplicitate sua, quam torquens labia sua, & insipiens. &, Ei, qui reuelat mysteria & ambulat fraudulenter, & dilatat labia sua, ne commiscearis.

Amicire super labium, habitus est lugentium, & opinione expectationeque sua frustratorum hominum. Sic Hebraicè legimus, id quod Latine versum est. Et confundentur diuini, & operient omnes vultus suos.

OSCVLVM.

OSCVLVM honestum, siue, vt Paulus appellat, sanctum, amicitiarum & charitatis mutuarum signum est: atque in salutationibus adhibetur, s. s. e. Salutate fratres omnes in osculo sancto. &, Osculum mihi non dedisti; hæc autem, ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos. Est etiam mutuarum pacis & consuetudinis signum, quanquam ab improbis malè aliquando vsurpatum, s. s. e. Et tenuit manu dextera mentum eius quasi osculans eum. Indicat etiam osculum ex præterita consuetudine & amore vehementi desiderium, recenti absentia renouandum; quam ob rem discessuri sese mutuò exosculantur, s. s. e. Osculatusque est Ioseph fratres suos, & fleuit super singulos. &, Magnus autem fletus factus est omnium, & procumbentes super collum Pauli osculabantur eum, &c.

LINGVA.

LINGVA palato inhærens, silentium vel spontaneum, vel etiam coactum significat, s. s. e. Vocem suam cohibebant duces, & lingua eorum gutturi suo adhærebat. &, Linguam tuam adhærere faciam palato tuo, & eris mutus, nec quasi vir obiurgans. Et lingua mea adhæsit faucibus meis.

Linguam qui mordet propriam, doloris & laboris impatientiam prodit, s. s. e. Et manducabant linguas suas præ dolore. Et blasphemauerunt Deum cæli, præ doloribus & vulneribus suis.

DENTES.

DENTIBVS frendere, hoc est, dentes diductis labiis ostendere, iridentium & insultantium est habitus, s. s. e. Aperuerunt super te os suum, omnes inimici tui sibilauerunt, & fremuerunt dentibus suis, & dixerunt, Deorabimus. Et frenduerunt super me dentibus suis. Aliquando dentibus fremere, grauissimi doloris ex inuidia vel alio modo, siue in corpore, siue in animo accepti signum est. vt, Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet. &, Ibi erit stridor dentium.

Indignabundi etiam hominis gestus est, aduersus aliorum grauius affecti, dentibus stridere. Sic in Stephanum dentibus stridebant illi, ex synagogis priuatis aduersarij.

BARBA.

BARBÆ & capillorum canities, dignitatem, auctoritatem

Deprecatio

Thren. 3. 26

Detestatio.

Actor. 23.

Insultio.

Insultatio.

Detractio.

& Malignitas.

Prou. 4. 24

Prou. 16. 30

Prou. 20. 19

Luctus.

Pudescitio

Mich. 3. 9

Charitas.

Salutatio.

1. Thesal. 5.

26.

Luc. 7. 45.

Pax.

Consuetudo.

2. Reg. 20. 8

Amor.

Consuetudo.

Desiderium.

Discessio.

Gen. 45. 12

Act. 20. 37

Silentium

Iob. 29. 10.

Ezech. 3. 25

Psal. 21. 16

Impatientia.

Apost. 16.

Insultatio.

Insultatio.

Thren. 2. 16

Psal. 34. 16

Impatientia.

Impotentia animi.

Psal. 111. 10.

Mat. 13. 42

Indignatio

Act. 7. 54

Auctoritas. **Reuerentia.** **Apocal. 14.** **Psal. 132.** **Luctus.** **Isai. 15. 3.** **Leuit. 21. 5.** **Jerem. 41. 5.** **Iere. 48. 37.** **Contumelia.** **2. Reg. 10.**

Cloritatem ac reuerentiam præfert & probat, s. s. e. Caput autem eius & capilli erant candidi tanquam lana & tanquam nix. Vnum ex humani corporis ornamentis barba est, oris videlicet decus, & virilitatis argumentum, quæ cõposita dignitatem indicat, s. s. e. Sicut vnguërum in capite, quod descēdit in barbam barbam Aaron: contra verò aliquo modo corrupta, luctum vel contumeliam præfert; quam ob rem in luctibus grauissimis barba diuulsa, inter magni doloris habitus, numeratur, s. s. e. Moab ululabit, in cunctis capitibus eius caluitium, & omnis barba radetur. &, Nec radent caput neque barbam, &c. Et venerunt viri de Sichem & de Silo, & de Samaria, octoginta viri rasi barba & scissis vestibus. &, Omne caput caluitium & omnis barba rasa erit. Aliquando contumeliæ spectaculum præbet barba, per iniuriam rasa; maximè verò, si inæquali tonfore id fiat, s. s. e. Tulit itaque Hanon seruos Dauid, rasitque dimidiam partem barbæ eorum, &c.

FACIES TOTA.

MULTIPLES gestus & habitus facies admittit, quoscunque interior animi vis, siue sponte affectibus susceptis, siue coacta perturbationibus induit, s. s. e. Cor hominis mutat faciem ipsius, siue in bona, siue in mala.

Studium. **Intentio.** **Ezech. 25. 2.** **Ezech. 14. 7.** **Ezech. 29. 2.** **Jerem. 3. 12.**

Faciem in rem aliquam ponere, intentionem, studium, attentionem, operamque præstantis gestus est. vt, Si alienatus fuerit à me, & posuerit idola sua in corde suo. Et scandalum iniquitatis suæ statuerit contra faciem suam. Et, Fili hominis, pone faciem tuam contra filios Amon. &, Pone faciem tuam contra Pharaonem regem Ægypti. &, Non auertam faciem meam à vobis, quia sanctus ego sum, dicit Dominus.

Gratia. **Prouidentia.** **Psalm. 118.**

Huc pertinet faciei illuminatio, quod ad gratiam, fauorem & prouidentiam refertur. vt, Faciem tuam illumina super seruum tuum.

Negatio. **Detestatio.** **Abalienatio.** **Psal. 21. 14.** **Psal. 43. 24.**

Contra verò faciem auertere vel abscondere, negligentis, renuentis, auersantis atque detestantis habitus est: Quia non despexit deprecationem pauperis; nec auertit faciem suam à me. & cum clamarem ad eum, exaudiuit me. &, Quare faciem tuam auertis, & obliuisceris inopiæ nostræ? &, Auertente autem te faciem tuam, turbabuntur, &c.

Cõscientiæ oppressio. **Cõscientia bona. pietas.** **Genes. 4. 6.**

Faciem demittere, eorum est, quos conscientia accusat, & Deo ingratos arguit, & causa sua premit. Contra verò, faciem tollere, eorum est, quos bona conscientia, & spes, fidesque erigunt, charitas quoque animat, s. s. e.

Genes. 4. 6. **Iob. 22. 26.** **Psal. 81. 2.**

Quare iratus es, & cur concidit facies tua? Nonne si bene egeris, tolles? scilicet faciem. Sic enim Hebraicum verbum נָשָׂא interpretatur. Et tunc super omnipotentem delitiis afflues: & eleuabis ad Deum faciem tuam. &, Usque quo iudicatis iniquitatem, & facies peccatorum tollitis?

Adoratio. **Tremor.** **Reuerentia.** **2. Paral. 7. 3.** **Math. 26.**

Facies etiam in terram demittere, adorantis & tremantis diuinam maiestatem habitus est, s. s. e. Sed & omnes filij Israel videbant descendentem ignem & gloriam Domini super domum, & corruentes proni in terram, super pavementum stratum lapide, adorauerunt. Sic in faciem procubuit Christus, dum nostrorum debitorum pondere pressus oraret.

Gratitudo. **Ruth. 2. 9.**

Idem habitus grati & gratias agentis animi signum est. Sic Ruth cadens super faciem suam, & adorans super terram, dixit, Vnde mihi hoc? &c.

Superbia. **Ose. 7. 10.**

Est etiam facies superbiæ atque arrogantia index, s. s. e. Et humiliabitur superbia Israel in facie eius.

Pudor. **Verecundia.**

Pudor ac verecundia in facie visitur, & summæ miseræ species quædam indigna visu. quam ob rem quibusdam vel vltro, vel ab aliis facies velantur, in eiusmodi perturbationibus, vt in damnatis publica auctoritate olim factitatum legimus.

Ezech. 12. 4. **Esai. 7. 8.**

Ad hoc genus illa referuntur: In conspectu eorum in humeris portaberis, in caligine effereris, faciem tuam velabis. &, Necdum verbum de ore regis exierat: &

statim operuerunt faciem Aman. Et huc illud pertinet apud Isaiam: Facies combustæ vultus eorum. Sic & Susanna os velatum habuisse dicitur, ob pudorem, cum ad calumniam publice à iudicibus raperetur.

Gen. 44. 31. **Math. 6. 17.**

Facies lota lætitiæ atque sedatum, compositumque animum indicat. Sic Ioseph lota facie cõtinuit se. & s. s. e. Er cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua.

Maeror. **Hypocrisis.** **Iob. 16. 16.** **Matth. 6. 16.**

Sordida verò facies lugentis & mœretis habitus est, quæ si ex animo & affectu sit, miseriam arguit: sin verò ex studio & simulatione, hypocrisim prodit, s. s. e. Facies mea intumuit à fletu. &, Nolite fieri sicut hypocritæ tristes; exterminant enim facies suas, vt appareant hominibus ieiunantes.

Intentio. **Isai. 38. 3.**

Facies aliquando conuertitur in aliquem locum mentis intendendæ causa, ne sensus præsentibus vel rebus, vel personis diuertatur à proposito. Sic Ezechias Deum deprecaturus faciem ad murum conuertit.

Publicitas. **Contemptus.** **Isai. 65. 3.** **Ose. 5. 5.**

Ante faciem alicuius aliquid facere publice, palam & cum contemptu agentium est, s. s. e. Populus, qui ad iracundiam prouocat me, ante faciem meam semper. &, Respondebit arrogantia Israel in facie eius.

Detestatio. **Despectio.** **Malac. 2. 3.**

Faciem alicuius conspurcare, abominationem & contemptum, detestationemque significat. vt, Ecce ego projiciam vobis brachium, & dispergam super vultum vestrum, stercus solemnitarum vestrarum. Huc pertinent illa sputa in Christi faciem ab improbissimis hominibus coniecta.

Observantia. **Dignitas.** **Iob. 11.**

Faciem alicuius rogare siue deprecari, reuerentium obseruantiumque gestus est, & plurimum ei, quem rogant, tribuentium, vt scriptum est: Requiesces, & non erit, qui exterreat: & deprecabuntur faciem tuam plurimi.

Familiaritas. **Cõsuetudo.** **Gratia.** **Matth. 18. 10.** **Esai. 1. 14.**

Faciem alicuius videre, gratiam, familiaritatem, consuetudinemque indicat, & facilitatem agendi & impetrandi apud eundem, s. s. e. Videte ne contemnatis vnum ex his pusillis: dico enim vobis, quod angeli eorum in cælis semper vident faciem Patris mei, qui in cælis est. &, Interrogauit sapientes, qui ex more regio, semper ei aderant, & illorum faciebat cuncta consilio, scientium leges & iura maiorum, Charfena & Sethar, &c. septem duces Persarum atque Medorum, qui videbant faciem regis.

Publicè. **line impedimento.** **Ezech. 20. 24.**

Facie ad faciem aliquid agi, publice, sine vlllo intermedio, aut impedimento agi interpretatur. vt, Adducam vos in desertum populorum, & iudicabor ibi vobiscum facie ad faciem.

VULTVS.

VARIA etiam & multiplici forma vultus mutatur, quod & Latinum ipsum indicat nomen. Estque variarum animi affectionum index plerumque certissimus, pallidus enim vultus mœstiam, timorem & dolorem prodit, s. s. e. Quare vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis, & conuersæ sunt vniuersæ facies in auruginem.

Miseria. **Labor.** **Psalm. 37. 8.** **Iob. 2. 6.** **Nah. 2. 11.**

Vultus obscurus & niger, miseræ & laboris, vehementisque animi turbationis index est, s. s. e. Afflictus sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis mei; Hebraicus sermo nigrum vultum describit. &, A facie eius cruciabantur populi, omnes vultus redigentur in ollam. &, Facies eorum omnium sicut nigredo ollæ.

Pudor. **Erubescencia.** **Ezech. 7. 18.**

Vultum erubescencia, & pudor, rubore tingit, s. s. e. Et in omni facie, confusio, Hebraicè rubor est.

Aegritudo. **Nehem. 2. 3.**

Mœrens vultus, siue, vt Hebraicè legimus, malus vultus, animi nonnunquã etiam & corporis aegritudinem prodit, s. s. e. Quare vultus tuus tristis est, cum te aegrotum non videam? non est hoc frustra, sed malum nescio quod, in corde tuo est. &, Timui valdè ac nimis, & dixi regi, Rex in æternum viue, quare non mœreat vultus meus, quia ciuitas domus sepulchrorum patrum meorum deserta est? Atque ita vultum summi Sacerdotis ex animi dolore cõmutatum fuisse, in libro Machabæorum legimus. Vultus turbatio animi quoque perturbationem significat, s. s. e. Tunc facies

cies

cies eius commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum.

Vultu etiam iram, indignationemque significamus. Sic Christus circumspicis veritatis aduersariis, indignationem ex illorum malitia ostendit.

COLLVM.

COLLVM ornatum auro, vel alio monili, ingenuitatem, libertatem atque placidum vitæ vsum indicat. Sic Iosephi collo torques aurea circumposita est, & Suppellex varia ad ornanda colla congeritur. & Vt addatur gratia capiti tuo, & torques collo tuo. & Quicumque scripturam hanc manifestam mihi fecerit, purpura vestietur, & torquem auream habebit in collo suo.

Collum erectum aut extentum, libertatem nunquam, interdum arrogantiam & insolentiam libertatis, & ingenuitatis æmulam significat. vt, Cucurrit aduersus eum collo erecto. Et pingui ceruice armatus est: & in collo eius morabitur fortitudo Et pro eo quod eleuata sunt filia Sion, & ambulauerunt extento collo.

Ex superiori autem ratione colli depressi aut subiecti significatio petitur, quæ seruitutem, oppressionem, fracturæ animi obedientiam indicat, à iugalibus animantibus siue translata figura, siue sumpto more, s. s. e.

Quicumque non curauerit collum suum regi Babylonis, &c. & Iugum ferreum posui super collum cunctarum gentium istarum. & Iugum iniquitatum mearum in manu eius; conuoluta sunt, & imposita collo meo. & Solue vincula colli tui captiua filia Sion.

Hoc autem perpetuò significant catenæ, vincula, iugaque collo imposita. vt, In illa die auferetur onus eius de humero tuo, & iugum eius de collo tuo. & Ecce ego cogito super familiam istam malum, vnde non auferetis colla vestra.

In collum alicui procumbere ad exosculandum, tenera & feruentem charitatem significat, habitusque est vel nimij, ex amata personæ deliderio doloris; vel gaudij magni ex eadem recepti, s. s. e. Currens itaque Esau obuiam fratri suo, amplexatus est eum, stringensque collum eius exosculas, fleuit. Et cum amplexatus recidisset in collum Biniamin fratris sui, fleuit. & Magnus autem fletus factus est omnium: Et procumbentes super collum Pauli, osculabantur eum.

HVMERVS.

HVMERVS læuis siue attritus, & caput caluum, magnum assiduamque laboris subeundi onus arguit, s. s. e. Nabuchodonosor rex Babylonis fecit seruire exercitum suum seruitute magna: omne caput decalutum est, & omnis humerus depilatus. Humeris enim onera accipiuntur ab hominibus, s. s. e. Et numerauit septuaginta millia virorum portantium humeris. Et humero imponimus ea, quæ chara nobis sunt, & nostra cura ferenda suscipimus, vt bonus ille pastor ouem.

Significat autem obedientiam, & imperij obsequium, humerus onus baiulans aut personam. vt, In humero meo portem illum, &c. Et seruient ei omnes humero vno. Humerus recedens detrectantis imperium, onusque auersantis habitus est, s. s. e. Et dederunt humerum recedentem, & ceruicem suam indurauerunt.

Humero quoque inniti obnitiq. solemus, idq. significat humeri mentio in sacris, s. s. e. Pro eo, quod humeris impingebatis, &c. Sic etiam apud Zachariam Hebraicè legimus. Et dederunt humerum recedentem. Et victoriam, debellationem atque dissipationem eiusmodi orationes significant, Aperiam humerum Moab. & contractus es, & lacerasti omnem humerum eorum.

BRACHIA.

BRACHIVM extensum vel eleuatum potentiam & facultatem ad rem gerendam conficiendamque significat: estque victorum & triumphantium habitus, s. s. e. Redimam vos in brachio excelfo. & Per pugnam & robustam manum, extentumque brachium. Et in

signis & in portentis & in manu robusta, & brachio extento. Brachium roborare vel confortare, est sese strenuum præbere ad opus faciendum, s. s. e. Accinxit fortitudine lumbos suos, & roborauit brachium suum. Brachium sigillatum memoriam, recordationemque indelebilem indicat, s. s. e. Pone me vt signaculum super cor tuum, vt signaculum super brachium tuum.

CVBITVS.

IN cubitum recumbere, est immorantium, & familiariter secureque agentium, s. s. e. Cum aliena muliere ne fedear omnino, nec accumbas cum ea super cubitum.

PECTVS.

PECTVS ciliciis indutum in muliere, luctum significat & miseriam arguit. est enim calamitosarum habitus eiusmodi, s. s. e. Accinctæque mulieres ciliciis pectus, per plateas confluebant.

Pectoris percussio lamentantium gestus est, & miseriam profitentium, aut calamitatem, vel propriam, vel alienam dolentium, s. s. e. Et omnis turba eorum, qui simul aderant, ad spectaculum istud, & videbant, quæ fiebant, percutientes capita sua reuertebantur.

Supplicum etiam gestus est, pectoris percussio. Sic enim Publicanus à longè stans, percutiebat pectus suum.

MANVS.

MEMBRORVM omnium totius humani corporis manus vt habilissima, & in omnem partem motu facillima; ita etiam & multiplicis habitus artifex, & variae significationis est index. Sunt autem binæ manus dextra & sinistra, interdum altera, interdum etiam vtraque, & motum & habitum efficit, quorum præcipuas formas indicabimus.

Manus altera sublata & erecta, vel extenta, vim & robur potentiamque indicat. vt, Exurge Domine Deus, & exaltetur manus tua. & Extendisti manum tuam, & deuorauit eos terra. Et extendam manum meam super Iudam, & super omnes habitantes Ierusalem, & disperdam homines à facie terræ, dicit Dominus Deus. Et in his omnibus, non est auersus furor eius, sed adhuc manus eius extenta. Et tantum in me vertit, & conuertit manum suam tota die.

Manus etiã altera, videlicet dextra, eleuatur, ad iuramentum, s. s. e. Leuo manum meam ad Dominum Deum cæli & terræ. & Idcirco hæc dicit Dominus, Ego leuaui manum meam ad gentes, quæ in circuitu vestro sunt, vt ipsæ confusionem suam portent. & Audiui virum, qui indutus erat lineis, qui stabat super aquas fluminis, cum eleuasset dextram & sinistram suam in cælum, & iurasset per viuentem in æternum.

Manus arcu impleta, certam iaculandi facultatem & peritiam indicat, s. s. e. Quoniam extendi mihi Iudam, quasi arcum impleui Ephraim.

Manum in aliquem extendere vel mittere, ad ferientis habitum refertur & ad res diripiendas, s. s. e. Sed extende paulum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet. Et manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia eius.

Manus extenta pacificatoris & silentium indicentis habitus est. Sic Alexander manu silentio postulato, volebat reddere rationem populo. Et Paulus stans in gradibus annuit manu ad plebem, & magno silentio facto allocutus est lingua Hebræa, dicens, &c. Et idem extenta manu defensionem suam, coram Agrippa rege exorsus est. & Vocauit & non audistis; & extendi manum meam, & non erat qui aspiceret. & Supra montem exaltate vocem; & leuate manum, & ingrediantur portas duces. Manus ori admodum habitus est tacetis, & modestè agētis, admirantis etiã, secumque reputantis, s. s. e.

Libertas. Ingenuitas. Gen. 41. 42. Iudic. 5. 30. Prouer. 1. 9. Daniel. 5. 7.

Libertas. Iob. 15. 26. Iob. 41. 12. Fortitudo. Ipsi. 3. 16. Insolentia. Arrogantia.

Seruitus. Obedientia.

Iere. 27. 8.

Iere. 28. 10. Thren. 1. 14.

Ipsi. 52. 2.

Ipsi. 10. 27.

Mich. 2. 3.

Amor. Charitas.

Gen. 33. 4.

Gen. 45. 14.

Act. 20. 37.

Labor. Seruitus. Ezech. 29. 28.

Onus. 2. Paral. 2.

Luce. 5. 5.

Iob. 31. 36. Soph. 3. 8.

Detrectatio imperij. Neh. 9. 29. Zach. 11.

Ezech. 34. 29.

Ezech. 29. 7.

Potentia. Triumphus. Exod. 6. 6. Dau. 4. 34.

Iere. 32. 21. Strenuitas. Promptitudo. Prou. 31. 17.

Immoratio. Cōuetudo. Eccles. 9. 12.

Luctus. 2. Mach. 3. 19.

Lamētatio. Luc. 23. 48.

Supplicatio. Luc. 18. 13.

Vis. Robur. Punitio. Psal. 9. 23. Exod. 11. 12.

Sopho. 1. 4. Ipsi. 5. 25.

Thren. 3. 20.

Iurandum. Gen. 14. 22. Ezech. 30. 7.

Dani. 12. 7.

Iaculatio. Zach. 9. 13.

Percussio. Direptio. Iob. 1. 11.

Thren. 1. 10.

Pacificatio. Acto. 19. 33. Acto. 21. 40. Vocatio. Attentio. Acto. 16. 1.

Prouer. 1. 24. Ipsi. 13. 3.

Admiratio. Cogitatio. S. S. E.

- Pror. 30. 33** S. S. E. Si enim intellexisset ori suo imposuisset manum. **Potestas, auctoritas.**
- Iob. 21. 3.** &, Attendite me, & obstupescite, & superponite digi- **Matth. 3. 3.**
- Iob. 29. 9.** tum ori vestro, Hebraicè, manum. &, Principes cessab- **Luc. 26. 50**
Actor. 13. 3.
- Observan- Est etiam obseruantia erga alium, habitus & cultus**
- Cultus.** signum, s. s. E. Et lætatum est in abscondito cor meum, **2. Tim. 1. 6**
- Iob. 31. 27.** & osculatus sum manum meam ore meo. **Actor. 8. 16.**
- Indicatio. Affuectio** Manum extendere ad indicandam & probandam, **Actor. 8. 16.**
- Matth. 12. 40** confirmandamque sententiam aut personam, s. s. E. **Actor. 8. 16.**
- Et extendens manum in discipulos suos dixit, Ecce mater mea, & fratres mei.**
- Fœdus. Societas. Deditio.** Manum dare, habitus est fœdus & societatem fir- **Sacrifican- tes.**
- Thren. 5. 6** mantis cum alio, aut sese in alterius potestatem de- **Leuit. 4. 15**
- Ezech. 17. 18** dentis, s. s. E. Ægypto dedimus manum, & Assyriis, **Leuit. 8. 14.**
- vt saturaremur pane. &, Spreuerat enim iuramentum, vt solueret fœdus &, Ecce dedit manum. &, Clamate aduersus eam, ubique dedit manum suam.**
- Exhortatio Animatio. Isai. 8. 11.** Manum alterius apprehendere, admonentis, hor- **Intentio, Efficacitas.**
- Aliquando habitus est auxilium ferentis. vt, Non**
- Auxilium. Isai. 51. 18.** est qui apprehendat manum eius, ex omnibus filiis, quos **Contigit autem patrem Publij febribus & dysenteria**
- Deductio. Isai. 41. 9.** nutriuit. Est etiam deducentium habitus: In quo **vexatum iacere; ad quem Paulus intrauit: & cum oraf- set, & imposuisset ei manus, saluauit eum.**
- Renuere. Thren. 2. 3.** Manum dextram retrò vertere, eius est, qui implo- **Præterea, in benedictione atque felici imprecatio- ne manus imponebantur: estque intentionis & atten- tionis habitus. Sic Christus manus pueris imponebat. Et Apostolis manus imponentibus, descendit Spiritus sanctus in Samaritanos.**
- Auxilium. Opirulatio. Actor. 9. Matth. 14. 31** Sic Petrus, vt Tabitam erigat, manum porrigit. & Ie- **Susceptio.**
- Manus in altum sublata, orantis & miseriam suam**
- Oratio. Psalm. 27. 2** profitentis habitus est, s. s. E. Dum oro ad te, dum ex- **lens suscipit, indicant, s. s. E. Et leuavi manus meas ad mandata tua, quæ dilexi. Et tota die expandi manus meas ad populū incredulū, qui graditur in via nō bona.**
- Psalm. 76. 2** tollo manus meas ad templum sanctum tuum. &, In **Manus expansæ petentis & rogantis habitum indi- cant, s. s. E. Expandi manus meas ad te: anima mea sicut terra sine aqua tibi. Et cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis. Nonnunquam miseri auxilium implorantis. vt, Vox filia Sion inter morientes expandentesque manus suas.**
- Psalm. 87. 10** nocte, contra eum, & non sum deceptus. &, Clamaui **Manuum concussio, complosio miserorum & plan- gentium est. Manuum plausus, approbationis & laudis significationem fert, s. s. E. Feceruntque eum regem, & vnixerunt; & plaudentes manibus, dixerunt, Viuat rex. &, Omnia ligna regionis plaudent manu.**
- Thren. 1. 77** ad te Domine tota die, expandi ad te manus meas. &, **Manus remissa timorem, consternationem, & ani- mi deiectionem significant, s. s. E. Propter hoc omnes manus dissoluentur, & omne cor hominis contabescet. Et omnes manus dissoluentur, & omnia genua fluent aquis. &, Dissoluta est Damascus, versa est in fugam. &, Noli timere filia Sion, non dissoluantur manus tuæ.**
- Manerum oblatio. Psalm. 67. 31** Manus porrigere, munera offerentiū habitum adno- **Manus super lumbis dolorem arguunt impoten- tem, qualem parturientes ferunt. vt, Quare ergo vidi omnis viri manū, super lumbos suos, quali parturientis.**
- Oblatio. 1. Par. 29. 5** offerenda. vt, Si quis sponte offert, impleat manum **Idem etiam manus super caput, significant, dolorem videlicet, & mœrorem animique impatientiam, s. s. E. Manus tuæ erunt super caput tuum, quoniam obtriuuit Dominus confidentiam tuam.**
- Innocentia. Psalm. 72. 13** Manus sibi lauare, innocentiam & puritatem atque **Manuum propriarum commissio & complicatio, aut complexus brachiorum ad pigrorum, desidum, & stultorum notas indicandas facit, s. s. E. Stultus compli- cat manus suas, & comedit carnes suas, dicens, &c.**
- Psalm. 72. 13** alienationem à malo vel opere, vel consilio profitentis **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Gratulatio Nehem. 8. 6.** Manus tolluntur etiam ad publicam gratulationem **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Deo præstandam, atque ad laudem, s. s. E. Et respon- dit omnis populus, Amen, amen, eleuans manus suas.**
- Neglectio. Otium. Remissio. Psalm. 73. 11** Manus in sinu tenere, otiosi, negligentisque habitus **Idem etiam manus super caput, significant, dolorem videlicet, & mœrorem animique impatientiam, s. s. E. Manus tuæ erunt super caput tuum, quoniam obtriuuit Dominus confidentiam tuam.**
- Psalm. 73. 11** est, s. s. E. Vt quid auertis manum tuam & dextram **Manuum propriarum commissio & complicatio, aut complexus brachiorum ad pigrorum, desidum, & stultorum notas indicandas facit, s. s. E. Stultus compli- cat manus suas, & comedit carnes suas, dicens, &c.**
- Negligen- tia. Eccles. 2. 14.** Præterea manus remissæ, negligentiam aut mœsti- **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Eccles. 2. 14.** tiam magnam arguūt. Sic Gracæ apud Ecclesiasticum, **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Hebr. 12. 12** manus remissæ dicuntur. i. negligentes sancta opera. &, **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Proppter quod remissas manus & soluta genua erigite.**
- Gratulatio. Explosio. Nab. 3.** Manibus plaudere, iridentium, insultantium, ex- **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Nab. 3.** plodentiumque est. vt, Omnes, qui audierunt auditi- **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Thren. 2. 15** onem tuam, compresserunt manum suam super te, **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Thren. 2. 15** quia super quem non transiuit malitia tua? &, Plaus- **Manus concisæ & inscalptæ, vnguibusque laceratæ, Calamitas. Luctus.**
- Thren. 2. 15** erunt super te manibus, omnes transeuntes per viam.
- Iurandū Genes. 24.** Manum sub femore Abrahæ posuit famulus, anti- **quo & arcano iurifurandi ritu. sed erat iuramentum cum execratione & imprecatione violentis.**
- Spes. Animatio. Zach. 8. 9.** Manuum fortificatio, animus, spem certique au- **Manuum fortificatio, animus, spem certique au- xilij & salutis expectationem significat, s. s. E. Con- foritentur manus vestra, qui auditis in his diebus ser- mones Prophetarum.**
- Studium. Voluntas. Matt. 20. 34** Manu tangere rem vel personam, studium & volun- **tatem ad rem efficiendam indicat, s. s. E. Et misertus Iesus, tetigit oculos eorum, & confestim viderunt. Et extendens Iesus manū, tetigit eū, dicens, Volo, mūdare.**

nitrua, & grando non erit. Multa exempla Hebraice sunt, in quibus palmarum mentio fit, ab interpretibus Latinis manuum nomine reddita.

Palmas etiam extendere, eorum est, qui alienam inopiam subleuant, s. s. e. Manum suam aperuit inopi, & palmas suas extendit ad pauperes.

DIGITVS.

DIGITVS ori ad motus, silentium, taciturnitatem que significat, s. s. e. Tace, pone digitum super os tuum. & Principes cessabant loqui, & digitum superponebant ori suo.

Digito loqui aut meditari, malitiosorum & stultorum nota est, s. s. e. Homo apostata vir inutilis est, terit pede & digito loquitur. Et, Si desieris exere digitum & loqui, quod non prodest.

Digito rem aliquam attingere, vel operam quamuis minimam adhibentium habitus est, s. s. e. Alligant enim onera graua & importabilia, & imponunt in humeros hominum; digito autem suo nolunt ea mouere. & Vt intingat extremum digiti sui in aquam, vt refrigeret linguam meam.

Est etiam attendentis & vltro volentis rem facere: Sic Christus digitos suos in auriculam eius immisit, quem sanari volebat. Idem digito scribebat in terram, veluti intentus ad aliud agendum; & a proposita sibi quaestione animum auertens illorum furoris sedandi causa.

Est etiam digitorum immissio in rem aliquam, examinationis & argumenti genus aperti, quasi manuum contrectatione res probetur, s. s. e. Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, non credam. & Infer digitum tuum huc, & vide manus meas.

DEXTRA.

DEXTRAM dare eorum est, qui amicitiam societatemque simul ineunt, & munerum communionem profitentur, s. s. e. Iacobus & Cephas & Iohannes, qui videbantur columnæ esse, dexteram dederunt mihi, & Barnabæ societatis. Et, Nunc itaque demus dexteram hominibus istis, & faciamus cum illis pacem.

Dexteræ exaltatio, habitus est prævalentis & victoris, s. s. e. Firmetur manus tua, & exaltetur dextera tua.

Dexteram accipere victorum est, salutem cum victis vel deditis paciscentium, s. s. e. Et clamauerunt ad Simonem, vt dexteram acciperet.

Ad dexteram Dei Christus sedens, & proximū patri ipsi secundum auctoritatis locum tenet qua homo est: nam qua Deus, aliam disputationem hic locus postulat sublimiorem.

Ad dexteram & ad sinistram sedere alicui, proximos dignitatis & auctoritatis gradus obtinentium situs est, s. s. e. Dic vt duo filij mei sedeant, vnus ad dexteram tuam, & alter ad sinistram tuam, in regno tuo.

SINISTRA.

SINISTRA firmitudinem significat, ideoque eius vsus ad firmandum retinendumque est aptior, s. s. e. Sinistram suam misit ad clauum, & dexteram ad fabricorum malleos. & Tenuerunt sinistris manibus lampades, & dexteris sonantes, &c. Et longitudo dierum in dextera eius, & sinistra eius diuitiæ & gloria. & Cor stulti in sinistra illius. Et dormire super latus sinistram iubetur Ezechiel, ad durationem & cordis immobilitatem significandam. Denique arcus & clypeus & eiusmodi, quæ firmitudine magis quam dexteritate & agilitate indigent, ad vsu sui, sinistra tenentur manu, s. s. e. Percutiam arcum tuum in manu sinistra tua.

TERGV M.

TERGA vertere in bello, fugam arguit, eamque

turpem, s. s. e. Itaque rex Sodomorum & rex Gomorrhæ terga verterunt. Et cunctorum inimicorum tuorum contra te terga vertam.

Post tergum alicuius ire, obsequij periphrasis est; eum enim ordinem famuli dominum, vel ducti ductorem ponere sequentes obseruant, s. s. e. Nolite recedere a tergo Domini. & Præcedite me, ecce post tergum sequar vos. Et auersi fuimus ne iremus post tergum Dei nostri. & Qui auertunt de post tergum Domini. & Auris tua audiet verbum post tergum monentis.

Post tergum alicuius clamare. ipsum recedentem sequi & reuocare est. vt, Surrexit autem Dauid post eum, & egressus de spelunca clamauit post tergum Saul. & Cumque illa pergeret, vt adferret, clamauit post tergum eius.

Post tergum aliquid proijcere, negligentia, contemptus aut minoris æstimationis indicium & consilium arguit, s. s. e. Proiecisti post tergum tuum omnia peccata mea. & Verterunt ad me tergum, & non faciem.

DORSVM.

DORSO onera accipiuntur, ideo calamitatum, seruitutis & grauissimæ conditionis vsus huiusmodi orationibus indicantur; Posuisti tribulationes in dorso nostro. Et dorsum eorum semper incurua. & Diuertit ab oneribus dorsum eius. & Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. & Virga in dorso eius, qui indiget corde. & Virga in dorso imprudentium. & Contreram virgam eius de dorso tuo. Ad hanc rationem illud pertinet; Super dorsum cilicium: hic enim habitus mæstorum & calamitosorum est.

Dorsum etiam præbere, idem quod terga vertere, aut cedere victori plagas inferenti est, s. s. e. Percute dorso inimicorum eius. Et inimicos meos dedisti mihi dorsum. & Quoniam pones eos dorsum in reliquis tuis.

Est autem in dorso maxima totius corporis roboris pars, s. s. e. Minimus digitus meus grossior est dorso patris mei.

LVM B I.

IN lumbis virtus virilitasque est, quæ omnibus membris totius corporis communicata efficacitatem addit, s. s. e. Fortitudo eius in lumbis eius. Igitur lumbi accincti vel succincti, habitum præferunt strenui, ad rem gerendam parati & prompti, s. s. e. Accinge lumbos tuos, & tolle baculum in manu tua, & vade. & Accinge lumbos tuos, & tolle lenticulam hanc olei in manu tua, & vade in Ramoth Galaad. & Accinge sicut vir lumbos tuos, & interrogabo te, & responde mihi. & Tu ergo accinge lumbos tuos, & surge, loquere ad eos omnia quæ præcipio tibi. Et erit iustitia cingulum lumborum eius. & Sint lumbi vestri præcincti. Et multa alia huius significationis exempla.

Contrà verò lumbi dissoluti, dolentes, confracti, incuruati, infirmitudinem, doloris impotentiam, debilitatemque magnam arguunt, s. s. e. Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus, non est sanitas in carne mea. & Repleti sunt lumbi mei doloribus. & Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum? Et conuulnerunt lumbos meos.

Saccus circa lumbos, ad mæstorum, calamitosorum, dolentium aut pœnitentium, & supplicum habitum refertur, s. s. e. Ponamus itaque saccos in lumbis nostris; & funiculus in capitibus nostris, & egrediamur ad regem Israel. & Accingite lumbos vestros. Atque eiusmodi illi erant, qui apud prophanos historicos habitus supplices dicuntur.

CRVRA.

CRVRA sceminarum vestibus diductis altiusque præcinctis nuda, migrandi longiusque peregrinandi cogitationem indicant, s. s. e. Reuella crura tua, transi flumina virgo filia Babylon.

b F O E-

F O E M V R.

F O E M V R siue coxam ferire, eorum est, qui sese deceptos, aut aliàs errantes agnoscunt, s. s. E. Postquam enim conuertisti me, egi pœnitentiam; & postquam ostendisti mihi, percussisti fœmur meum. Sic & apud Ezechielem.

G E N V A.

G E N V M curuatio siue flexio, obedientiæ, obsequij & reuerentiæ habitus est, s. s. E. Viuo ego, dicit Dominus, quod mihi flectetur omne genu. & In nomine Iesu omne genu flectatur cœlestium, &c. Est etiã orantium, supplicantium & adorantium habitus; siue eiusmodi actiones ad diuinum cultum, siue ad exhibitam homini alicui præstanti reuerentiam referantur, s. s. E. Surrexit Salomon à conspectu altaris Domini. vtrumque enim genu in terram fixerat. Et cum venisset, curuauit genua cõtra Eliam, & precatus est eum, & ait, &c. Et curuauit genua mea ad Dominum Deum meum. & Relinquam mihi septem millia, quorum genua non sunt curuata ante Baal.

Est & alius habitus eorum, qui supplices, aut aliàs precabundi ad aliquem accedunt, qui misericordiæ concitandæ causa, genua eius quem adeunt, complectuntur, s. s. E. Quod cum vidisset Petrus, procidit ad genua Iesu; dicens: &c. Et illud, Super genua blandientur vobis.

Genua autem robur crurum, & ad cursum atque incessum habilitatem maximam continent, atque ad crectionem iacentis corporis, s. s. E. Et erexit me super genua mea. Quam ob rem genuum dissolutio aut tremor debilitatis & infirmitatis indicium est, s. s. E. Genua mea infirmata sunt à ieiunio. Et omnia genua fluent aquis. Et per cuncta genua fluent aque. Et genua eius ad inuicem collidebantur. Et confortate manus dissolutas, & genua debilia roborate. & Vacillantes confirmauerunt sermones tui, & genua tremencia confortasti.

P E D E S.

P E D V M lotio ad recreationem & mūditiã atq. laboris remissionem facit, ideoque inter honestas delicias atque inter hospitalia officia ponitur, s. s. E. Adferam pauxillum aquæ, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Et introductis domum, attulit aquam, & lauerunt pedes suos.

Contrà verò pedes illoti, horrorem & asperitatem cultus & vitæ, ex mœrore aliquo arguit, s. s. E. Mephibosethque filius Saul descendit in occursum regis illotis pedibus, & intonsa barba. & Sordes eius in pedibus eius. Pes nudus longum iter indicat factum, quo calcei detriti sunt: estque vna, ex incommoditatibus, quæ peregrè proficiscentibus accidunt, s. s. E. Prohibe pedem tuum à nuditate, & guttur tuum à siti.

Pede percutiunt irrisores & insultantes alienis calamitatibus, s. s. E. Pro eo quòd plausisti manu, & percussisti pede, & gauisa es ex toto affectu super terram Israel. & Homo apostata, vir inutilis, graditur ore peruerso, terit pede, &c.

Pes constans vel rectus, certum, constans & rectum studium propositumque indicat, s. s. E. Pes meus stetit in directo. & Eripuit oculos meos à lachrymis, & pedes meos à lapsu. & Custodi pedem tuum ingrediens domum Dei.

Contrà verò, pedes moti, inconstantis & titubantis habitus cum sint, sententiæ mutationem aut dubitationem metumue arguunt, in arcana significatione, s. s. E.

Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei. & Dum commouentur pedes mei, super me magna locuti sunt. & Non det in commotionem pedem tuum. Et si dicebam, motus est pes meus, misericordia tua adiuuabit me. & Hæc dixit Dominus populo huic, Qui dilexit mouere pedes suos, & non quieuit.

Pedum festinatio temeritatem arguit, & inconsultam actionem eorum, qui affectus suos impoten-

ter sequuntur, s. s. E. Veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. & Cor machinans cogitationes pessimas, pedes veloces ad currendum in malum. & Qui festinus est pedibus, offendet. & Garrula & vaga quietis impatiens, nec valens in domo consistere pedibus suis. & Vt non claudicans quis erret, magis autem fanetur.

Pedes in compedibus illigati, captiuitatem, seruitutemque. atque integram subiectionem significant, s. s. E. Iniice pedem tuum in compedes illius, & in torquem illius collum tuum.

Aliquando compes in pedibus, impedimentum & laborem durum difficultatemque significat, s. s. E. Compes in pedibus stulto doctrina.

Ad pedes alterius prouolui, adorantis & supplicantis habitus est, s. s. E. Nec his contenta procidit ad pedes regis, fleuitque, &c. Et venit quidam de Archisynagogis nomine Iairus; & videns eum, procidit ad pedes eius. & Illæ autem accesserunt, & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum.

Calcaneum magnificare, est insolenter aduersus alterum agere, vel insultare. vt, Qui edebat panes meos, magnificauit super me supplantationem.

C O R.

C O R durum pertinaces, audaces, impudentesque efficit, s. s. E. Domus Israel nolunt audire te, quia nolunt audire me; omnis quippe domus Israel attrita fronte est & duro corde.

Cor latum vel dilatatum, patientiam, tolerantiam, & magnanimitatem indicat, s. s. E. Exaltatio oculorum est dilatatio cordis. Cor verò conquassatum vel languens, timoris subiti aut inexpectati, & improuisi periculi est index, s. s. E. Et hæc audientes pertimimus, & elanguit cor nostrum, nec remansit spiritus in nobis, ad introitum vestrum.

Cor ardens, vel incitatum, conscientiam, cogitationem intentam, & quandam velut diuinationem, & agnitionem spontaneam significat. vt, Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur nobis in via, &c.

C A R O, P E L L I S.

C A R O & pellis consumpta aut attenuata, infirmitudinem atq. imbecillitatem maximam significat, s. s. E. Vetustam fecit pellem meam & carnem meam, contriuit ossa mea.

Carnem propriam comedere, & sanguinem suum bibere, extremæ oppressionis & egestatis, atque afflictissimarum rerum est argumentum, s. s. E. Et cibabo hostes tuos carnibus suis, & quasi musto sanguine suo inebriabuntur. Carnibus alienis vesci, extremæ & crudelissimæ vltionis aut etiam inuidiæ est, s. s. E. Si non dixerunt viri tabernaculi mei, quis det de carnibus eius, vt saturemur?

P R Æ C O R D I A, V I S C E R A.

V I S C E R A magna, eademque commota, misericordiæ maximæ significationem ostendunt, s. s. E. Vbi est zelus tuus, & fortitudo tua? multitudo viscerum tuorum, & miserationum tuarum super me continuerunt se. Præcordiorum commotio & tentatio grauis, dolorem, perturbationemque arguit, s. s. E. Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me. & Interiora mea efferbuerunt, absque vlla requie, prauenerunt me dies afflictionis.

O S S A.

O S S I V M tremor, & cordis comminutio animi dolorem, indignationemque vehementem prodit, s. s. E. Contritum est cor meum, contremuerunt omnia ossa mea, factus sum quasi vir ebrius; & quasi homo madidus à vino, &c.

C O L O R.

I N colore etiam totius corporis, maximè autem vultus varia, nec obscura significatio est. Pallor enim

timorem

Psal. 13. 3

Prov. 6. 18.
Prov. 19. 2.
Prov. 7. 11.

Heb. 12. 13

Obedientiã.
Seruitus.
Eccle. 6. 25.

Impedimentum.
Difficultas.
Eccle. 21. 22

Supplicatio.
Adoratio.
Eph. 3. 3.
Marc. 5. 22
Matt. 28. 9.

Insultatio
Psal. 40. 10

Pertinaciã.
Impudentiã.
Audaciã.
Ezech. 7. 3.

Patientiã.
Magnitudo animi.
Prov. 21. 4.
Timor.
Pauor.
Ios. 2. 11.

Conscientiã.
Suspicio.
Cognitio.
Luc. 24.

Afflictio.
Misericordia.
Thren. 3. 4

Oppressio.
Angustia.
Ipsa. 49. 26.

Inuidiã.
Vltio.
Iob. 31. 31.

Misericordiã.
Ipsa. 63. 14.

Perturbatio.
Iere. 4. 19.

Iob. 30. 27.

Indignatio.
Dolor.
Perturbatio.
Iere. 23. 9.

Affectus animi.

timorem, albedo perturbationem, subitamque pudificationem; rubor verecundiam indicat, s. s. e. Non modò confundetur Iacob, nec modò vultus eius erubescet. De hoc autem genere multa in capite de Vultu & facie indicata sunt.

SANGVIS.

SANGVIS occultus homicidium inultum ac impunitum significat, s. s. e. Ecce enim Dominus egredietur de loco suo, vt visitet iniquitatem habitatoris terræ contra eum, & reuelabit terra sanguinem suum, & non operiet vltra interfectos suos.

Sanguis inundans stragem magnam, s. s. e. Tabescunt montes à sanguine eorum.

Sanguine perfusus vir stragem à se editam, victoriamque sibi partam indicat, s. s. e. Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? &c.

TOTIVS CORPORIS HABITVS ET SITVS.

HACTENVS corporis partiù habitus & gestus indicati sunt, nunc deinceps corpus ipsum, quot modis habere contingat, quidque singuli habitus atque situs significant, docebimus.

Crassitudo & obesitas, arrogantiam & stultitiam efficit, quarum impudentia comes est, s. s. e. Operuit faciè eius crassitudo, & de lateribus eius aruina dependet.

IACERE, PROCUMBERE, PROCIDERE.

IACERE in terra super dextrum præsertim latus, mœrorem impotentem atque animi grauem deiectionem significat, s. s. e. Effusum est in terra iecur meum, super contritionem filiaë populi mei. & , Iacebimus in cõfusione nostra: & accipiet nos ignominia nostra, quoniam Domino peccauimus.

Est etiam imbellium, lassorum, victorumque situs, s. s. e. Filij tui proiecti sunt, dormierunt in capite omnium viarum. Ita etiam illud, Posuisti vt terram corpus tuum, & quasi viam transeuntibus.

Iacere in puluere, desolatum esse & deiectum significat, s. s. e. Excutere de puluere, confurge, sede Ierusalem.

Iacere super faciem in sacco, pœnitentium & supplicum habitus est, s. s. e. Et ceciderunt, tam ipsi, quam maiores natu proni in terram vestiti cilicij.

Procubitus in terram, magnæ reuerentiæ adoratio- nisque habitus est: item studiosissimi & magna cum proposito pertinaciâ postulantis, præterea gratias agentis acceptumque beneficium agnoscentis, s. s. e. Tunc accessit mater filiorum Zebedæi, adorans & petens aliquid ab eo. & , Christus procidit in faciem suam orans. Et mulieres procumbentes Christi que pedes complexæ adorabant. Et Iosaphat & Iuda, & omnes habitatores Ierusalem ceciderunt in terram coram Domino, & adorauerunt. Et cum finita esset oblatio, incuruatus est rex Ezechias, & omnes qui erant cum eo, & adorauerunt. Et Magi procumbentes adorauerunt Iesum. & , Leprosus sanatus gratias agens, cecidit ad pedes Iesu. Et Cornelius procidens ad pedes Petri adorauit.

Est etiam procubitus non solum reuerentiæ, sed religiosi timoris index, s. s. e. Coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent. & , Cum petiisset lumen, tremefactus procidit Paulo & Silæ ad pedes. Et vultu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent.

Huiusmodi etiam habitus est dolentium, calamitatemque deprecantium, s. s. e. Sic ergo orante Esdra, & implorante Deum, & flente & iacente ante templum Dei, &c. Et sciderunt vestimenta sua, & planxerunt planctu magno, & imposuerunt cinerem super caput suum: & ceciderunt in faciem super terram. Et Sacerdotes ante altare, cum stolis sacerdotalibus iustra-

uerunt se, & inuocabant de cælo eum, qui de depositis legem posuit. Paulus in iuuenem præcipitem datum procidit habitu orantis, studiosissimeque contendens apud Deum, de restitutione illius.

Aliquando cubare indignationem impotentem arguit: Sic enim Achab indignatus cubuit auersa facie.

Recumbere conuiuarum situs est; olim enim lectis ad mensam stratis, recumbebant, s. s. e. Et super vestimentis pignoris accubuerunt iuxta omne altare.

INCLINARI.

INCLINATIO erga aliquem ministerij humillimi & obsequiosi valde significationem habet, s. s. e. Cuius ego non sum dignus, vt procumbens solam corrigiam calceamentorum eius.

Caput etiam in terram demittebant mulieres visis angelis, pauore videlicet consternatæ.

GENV FLEXIO.

GENIBVS flexis & palmis ad cælum sublatis orat Salomon, & petit. Et Daniel tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat.

Curuare genua, & facies in terram demittere, adorantium, & tremantium diuinam maiestatem habitus esse obseruatur, populo adorante Deum, cuius præsentiam ignis descendens indicabat.

STARE.

STARE in templis aut aliàs ante Deum, habitus est orantium & postulantium oratione: Sic enim & Sacerdotes stâtes orabant, & populus Sacerdotibus adstantibus eodem orandi studio affectus. Est etiam laudes diuinas celebrantium. horum generum exempla illa sunt; Sacerdotes autem stabant in officiis suis, & Leuitæ in organis carminum Domini, quæ fecit David rex ad laudandum Dominum, cunctusque Israel stabat. Et omnis Iuda stabat coram Domino cum paruulis, vxoribus & liberis suis. Et Reges videbunt, & confurgent principes, & adorabunt.

Atque idem habitus erat eorum, qui vel exponendæ legi vel concionibus audiendis intererant. Sic Petrus verba facturus, in medio fratrum stetit. Et dixerunt Leuitæ, Surgite & benedicite Domino Deo vestro. Et conuertit rex faciem suam, & benedixit vniuersæ multitudini Israel; nam omnis turba stabat intenta.

Est etiam habitus curantis rem aliquam agendam, operis instantis, s. s. e. Vidi Dominum stantem super altare, & dixit, Percute cardinem, &c. & , Tu ergo surge, loquere ad eos omnia, quæ præcipio tibi. & , Surgens princeps Sacerdotum, ait illi, Nihil respondes? &c.

Assurgere alicui, honoris causa contingit, s. s. e. Videbant me iuuenes, & abscondebantur, & senes assurgentes stabant. Stare ante Deum in consilio, ministrorum habitus est, cuiusmodi propheta sunt, s. s. e. Si stetissent in cõsilio meo, & nota fecissent verba mea populo meo. Et de his, qui nunc hic assistunt, id est, ministrant.

Illud verò, quod apud Habacuq legimus; Super custodiam meam stabo, & figam gradum super munitio- nem meam, &c. ad id habituum genus refertur, qui magno studio, non sine difficili labore, magna demum animi contentione, & graui proposito suscipiuntur, à sanctis viris rei postulata impetranda causa. Ait enim Propheta sibi loco & difficili habitu non moueri decretum fuisse, quoad de grauissima quaestione certum diuinitus redderetur responsum.

Præterea stare coram aliquo, habitus est verba facientis, s. s. e. Illaque confurgens stetit coram eo, & ait, &c.

SEDERE.

SEDENTIVM habitus varia indicat: quorum interpretatio tum ex locis, vbi sedetur; tum ex aliis adiunctis petitur. Sedere enim in excelsis, quiete & securitatem

Oratio vehemens & affectuosa. Añor. 19. Indignatio. 3. Reg. 21. 3

Cõuiuium Amos. 2. 8

Ministeriũ. Seruitus. Marc. 1. 7

Pauor. Luc. 24. 5

Oratio. Peritio. 2. Paral. 6. 13 Daniel. 6. 9

2. Paral. 7. 3

Oratio. Postulatio. Laudatio. 2. Paral. 7. 6

Isai. 49. 7

Auditio. Actor. 1.

2. Paral. 6. 2

Instantia. Studium. Amos. 9. Ierem. 1. 18.

Matt. 26. 62

Honor. Reuerentia Iob. 29. 8.

Ministeriũ. Consilium Ierem. 23. 24 Zacha. 3. 7.

Studium. Contentio. Hab. 2. 1.

Verba facere. Esth. 8. 4.

Securitas. Isai. 33. 16.

Isai. 33. 16. tatem significat, s. s. E. Iste in excelsis sedebit, munita saxorum sublimitas eius.

Mœror. Rursum verò, sedere in terra vel puluere, situs est mœrentium, calamitosorum & lugentium, s. s. E. Et mœrebunt atque lugebunt portæ eius, & desolata in

Iere. 13. 18. terra sedebit. Et humiliamini, sedete, quoniam descendit de capite vestro corona gloriæ vestræ. Et descendit de sedibus suis omnes principes maris, & in terra sedebunt, &c. & Sede in terra, non est folium filiarum Chaldæorum, quia ultra non vocaberis mollis & tenera.

Luctus. Ad eundem affectum mœroris & luctus pertinent illa; Quomodo sedet sola ciuitas. Sederunt in terra, conticuerunt senes filiarum Sion. Et super flumina Babylonis illic sedimus & fleuimus.

Pœnitentia. Est & pœnitentium, diuinamque misericordiam mouere studentium supplicum habitus, in sacco & cinere sedere, s. s. E. Et surrexit de folio suo, & abiicit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere.

Pax. Sedere autem in agris, vineis & hortis, pacem, quietem & tranquillitatem indicat, s. s. E. Et sedebit vir subtus vineam suam, & subtus ficum suam, & non erit qui deterreat. Et sedit vnusquisque sub vinea sua, & sub ficulnea sua, & non erat, qui eos deterret.

Docens. Sedere etiam habitus docentium est, maximè autem si in cathedra sedere dicantur, s. s. E. Super cathedra Moysi sederunt Scribæ & Pharisei. & Quotidie apud vos sedebam docens in templo.

Auditores. Auditores etiam sedere solent, vt maiori quiete disciplinam excipiant, s. s. E. Et sedebat circa cum turba. Et circumspiciens eos qui in circuitu sedebant. & Maria sedens secus pedes Iesu, audiebat verbum, &c.

Quies. Est etiam sessio habitus quieti & sui compotis hominis, contrarius inquieto & turbulento ingenio, cuiusmodi situ & habitu ille, qui à dæmonio vexabatur, probatus est liberatus. Et inuenerunt hominem sedentem, à quo dæmonia exierant.

Dignitas. Sedere ad dextram alicuius principis, proximam illi auctoritatem sortiti est, s. s. E. Et Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. & Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

Denique regum, principum, iudicum, consulum, & senatorum situs est sessio. vt, Qui sedes super Cherubim. & Deus sedet super sedem sanctam suam. Et rex, qui sedet in folio iudicij. & Etenim sederunt principes, & aduersum me loquebantur.

RESPICERE.

RESPICERE habitus est curantis eam rem vel personam, in quam respicitur, s. s. E. Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Cain autem, & ad munera eius non respexit. Et salua animam tuam, noli respicere post tergum tuum. Et respexit Dominus filios Israel, & liberauit eos. Et audierunt quòd visitasset Dominus filios Israel, & quòd respexisset afflictionem eorum. & Respice de sanctuario tuo, & de excelsu cælorum habitaculo. & Benedic populo tuo Israel. Et oculi eius in pauperes respiciunt. Et Deus meus respice in me; quare dereliquisti me? & Domine quando respicies?

ASCENDERE.

ASCENDERE verbum est iis adscriptum, qui terram Israelis, maximè autem Iudæam & Hierosolymam petunt, s. s. E. Vide terram, quam Dominus Deus tuus dabit tibi: ascende & posside eam; & qui ascendere vos feci de terra Ægypti, & eduxi vos in deserto quadraginta annis, vt possideretis terram Amorrhæi. & Ascendentibus illis in Hierosolymam, secundum consuetudinem diei festi. Ascendit malitia Niniuitarum coram me: id est, nimium aucta excreuit atque superauit omnem modum & hominum opinionem.

EQUO SEDERE.

HONORIS causa equo aliquis vectus incedit, vt cõspicius sit, dignitatemque suam probet spectatoribus,

s. s. E. Homo, quem rex honorare cupit, debet indui vestibus regis, & imponi super equum, qui de sella regis est. & Vidi seruos in equis & principes ambulantes super terram quasi seruos.

Christus Dominus a sella vectus conspicuum se populo expectanti exhibuit; magno tamen modestiæ & humanitatis exemplo. Exulta satis filia Sion, iubila filia Ierusalem, ecce rex tuus venit tibi iustus & Saluator, ipse pauper, & ascendens super asinum & super pullum filium asinæ.

Vt equo vel aliis iumento insidere, præter vehiculi comoditatem, etiam honoris & dignitatis est signum: ita reuerentiæ & obseruantia argumentum est, si quis coram alio ex equo vel iumento descendat, s. s. E. Rebecca quoque conspecto Isaac descendit de camelo, & ait ad puerum, &c.

MOTVS.

CORPORIS varij sunt motus, tum partibus ipsis, tum locis; tum etiam tarditate & celeritate differentes; omnes autem cogitationem sequuntur aliquam, idemque motus varias & cogitationes subit, & significationes indicat.

Ambulare enim studium, curam, & muneris propositi gerendi cogitationem, exercitationemque significat, s. s. E. Hæc dicit Dominus Deus, Si in viis meis ambulaueritis, & custodiam meam custodieritis. Et Elisæus magnam curam & sollicitudinem hoc modo indicabat, s. s. E. At ille reuersus deambulabat in domo semel, huc atq. illuc. Et Iesus discipulos suos in via præcedens, magnum studium negotij salutis nostræ indicabat, cuius causa Ierolimam petebat; ita vt illi stupeficerent & admirarentur.

Est alius motus inquietus & varius eorum, qui aliquem ex accepto dolore mœstum & plangentem consolatur: Hic motus verbo Hebraico נחנח indicatur; cuius significatio ad sollicitudinem, curam, sedulitatem & inquietudinem refertur; huius exempla multa sunt, ex quibus illa: Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contristabitur pro te? Quis ibit ad rogandum pro pace tua? & Ne ingrediaris domum conuiuij: neque vadas ad plangendum, neque consolaberis eos, &c. Et sustinui qui simul contristaretur; & non fuit, qui consolaretur, & non inueni. & Vastata es Niniue, quis commouebit super te caput? Vnde quæram consolatorem tibi? & Audientes tres amici Iob omne malum, quod accidisset ei, venerunt singuli de loco suo. Omnibus in his locis verbum est נחנח quod satagere significat.

Mare & aridam circuire, est omnia tentare & experiri, s. s. E. Væ vobis Scribæ & Pharisei, qui circuitis mare & aridam, vt faciatis vnum profelytum, &c.

Claudicare in motu, translatione à pecudibus sumpta, est misera & calamitosa vitæ conditione vti, s. s. E. In illa die congregabo claudicantem, & eam quam eieceram, colligam, & quam afflixeram consolabor. Et ponam claudicantem in reliquias.

Recedere ab aliquo, est consuetudinem illius vitare, tanquam pestilentis & contagio sua alios inficientis, s. s. E. Qui videbant me, foras fugerunt à me.

Non egredi ostium, metuentis sibi que cauentis est. vt, Si expaui ad multitudinem nimiam. & Despectio propinquorum terruit me. Et non magis tacui, nec egressus sum ostium.

CURRERE.

CURSVS studium, diligentiam, & magnam rei agendæ curam significat, s. s. E. Quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum, de ostio tabernaculi sui, & adorauit in terram. & Cucurrit puella, & nuntiauit in domum matris suæ, omnia quæ audierat. Et Elisæus, relicto bobus, cucurrit post Eliam. & Si videbas furam currebas cum eo. & Sine iniquitate cucurri & direxi. Et viam mandatorum tuorum cucurri, cum dilatasti cor meum.

LABI.

LABI ferè semper periculum arguit, s. s. e. Ego retribuam eis in tempore, vt labatur pes eorum. & Ne desperaueris lapsus in die angustia. Et lapsa est in lacum vita mea. Illud verò grauissimum discrimen, & cui remedium inueniri facile nequit, significat. Idcirco via eorum erit quasi lubricum in tenebris, impellentur enim & corruent in ea.

CADERE.

CADERE, de victis & occisis in pœlio dicitur, s. s. e. Ne cadamus gladio. Et rex Sodomorum & rex Gomorrhæ terga verterunt, cecideruntq. ibi. & Quomodo ceciderunt fortes? Et ipsi infirmati sunt, & ceciderunt. Et cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. & Impulsus euerfus sum vt caderem. Cadere in plateis, bellum intra urbem ipsam gestum significat, s. s. e. Idcirco cadent iuuenes eius in plateis eius.

DORMIRE.

DORMIRE habitus securi & negligētis est: contra verò expurgisci, s. s. e. Exurge, quare obdormis Domine: exurge, & ne repellas in finem. & Et habebis fiduciam proposita tibi spe. Et defessus securus dormies. Ego dormiui & soporatus sum, & surrexi, quia Dominus suscepit me. Et erat in ipsa nocte Petrus dormiens. Et ecce non dormitabit neque dormiet, qui custodit Israel. Quo loco negligentia significat verbū dormire, sicut in illo: Ne cum Dominus venerit, inueniat vos dormientes. Et inter vos multi imbecilles, & dormiunt multi. Vigilare sibi consulentiū resq. suas curantium, magni studij etiam est, s. s. e. Qui de luce vigilauerit, ad illam non laborabit. & Vigilare itaque, quia nescitis diem neq. horam. Et ianitori præcepit vt vigilet. & Vigilare & stare in fide. & Frustrā vigilat, qui custodit eā.

VOX.

VOCIS etiam vt variæ formæ, ita multiplex significatio est: format enim natura prius nos intus, ad omnem fortunarum habitum, iuuat aut impellit ad iram, aut ad humum, mœrore graui, deducit & angit: Post effert animi motus interprete lingua; namque humanam vocem lingua moderatur, & ad animi motus accommodat. Vox afflicta & tenera dolorem & commiserationem arguit, s. s. e. Appropinquansque rex lacui, Daniele voce lachrymabili inelamauit. Et, quia luxit super eum populus eius.

Vox humilis supplicantium, petentiumque gratiam aliquam, s. s. e. Donec accipiant, osculantur manus dantis: & in promissionibus humiliant vocem suam.

Vox etiam alta vt clamor, aut vnus, aut plurium est; & pro varietate sonitus vel monitionem, vel lætitiā & victoriā, luctum & lamentationem arguit. Illa enim clamorem bellicum significant, & hostilem tumultum, Vocem dederunt in domo Domini, sicut in die solemnī. Et non clamabit, neq. accipiet personam, neque audietur vox eius foris.

Vox etiam in locis altioribus editur, vt latiùs longiusque audiatur, siue ea monitionis & consilij, siue lætitiæ & boni nunciij, siue planctus & luctus vox sit index. vt, Vox in viis audita est, ploratus & vlulatus filiorum Israel. Annuntiate in Iuda & in Ierusalem auditum facite. Et vox in rama audita est, ploratus & vlulatus multus. & Super montem excelsum ascende tu, qui euangelizas Sion: exalta in fortitudine vocem tuam, qui euangelizas Ierusalem.

Triturantes & vindemiantes lætitiæ & gratulationis causa vocem extollunt, vt sese inuicem ad opus incitent, s. s. e. Dominus de excelsis rugiet, & de habitaculo sancto suo dabit vocem suam. Dominus rugiet super decorem suum celestima quasi calcantium, &c.

Vox hamon siue turbæ exultantis, qualem Iosue de monte cum Mose descendens audiuit, lætitiā publicam significat: de huiusmodi voce veræ tamen & inculpata lætitiæ indice scriptum est, Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

Cum voce autem tubæ aut cornu sonitus auditus, siue clangor, siue alio nomine Latine dicatur, vel belli, aut alterius periculi aduentum significat. vt, Canite tuba, præparentur omnes, & non est qui vadat ad prælium. & Clangite buccinā in Gabaa, tuba in Rama, vlulate in Bethauen, post tergum tuum Benjamin. Et in gutture tuo sit tuba quasi vtila super domū Domini.

Vlulatus plerumq. plangētium & magno desiderio velut insanientium est. vt, Vlulate naues maris, quia vastata est domus vnde venire consueuerant. Et præ contritione spiritus vlulabitis. Et vlulate vā vā diei. & Vlulate habitatores Pilæ.

SIBILARE.

SIBILARE conuocantes solent; aut iridentes & insultantes, s. s. e. Et leuabit signum in nationibus procul, & sibilabit ad eum de finibus terræ. & Sibilabit Dominus muscæ, quæ est in extremo fluminū Ægypti. Et sibilauerunt & mouerūt caput suum super filiam Ierusalem. Et negotiatores populorū sibilauerūt super te.

SILERE.

SILENTIVM nō minus aliquādo quā vox inter-nos animi affectus, motus & perturbationes indicat. Est enim ea doloris vis, vt clamare, gemere, lugereq. homines cogat: sed cum dolor vehementior, auctiorque est, animiq. mœstitiæ coniunctus, & profunda mœroris cogitatione pressus, neq. lachrymis neque voci erumpendæ locum concedit. Atque ita grauius afficitur & laborat animus, quā si per luctus & lamenta respirare aliquantulum sineretur, s. s. e. Sederunt in terra, & conticuerunt senes filiarum Sion. & Quoniam filii, inueterauerunt ossa mea. & Tacui semper, filii. & Ingemisce tacens, mortuorum luctum non facies. & Sederunt cum eo in terra septem diebus & septem noctibus, & nemo loquebatur ei verbum; videbat enim dolorem esse vehementem. Et cum audissem sermonem istum, scidi pallium meum & tunicam, & euelli capillos capitis mei, & sedi mœrens. Hebr. tacens. Aliquando silentium victi & captiui iugumque sine detractione ferentis, seseq. dignè pati agnoscentis, s. s. e. Quare sedemus, conuenite & ingrediamur ciuitatem munitā, & fileamus ibi, quia Dominus Deus noster silere nos fecit. Et dicet ei, Tace, & non recorderis nominis Domini. Et obmutui, & humiliatus sum, & filii à bonis, & dolor meus renouatus est. & Bonum est præstolari cum silentio salutare Dei.

Tacent etiam qui verentur & metuunt, s. s. e. Si expandi ad multitudinem nimiam. & Despectio propinquorum terruit me, & non magis tacui.

Tacet Christus falsis testimoniis delatus, simul vt patri obediret, cuius consilio se in mortem traditum cognoscebat; & vt criminum falsitatem indignam responsione & defensione argueret.

RIDERE.

RISVS vel gaudij signum est plerumque. vt, Cecidit Abraham in faciem suam & risit. & Risum fecit mihi Dominus. & Risus dolore miscebitur. Vel etiam irrisiois & insultationis in alterius calamitatem, vel contemptiois etiam. vt, Ne tradas Domine sceptrum tuū iis, qui non sunt, ne rideant ad ruinam nostram. Et super eum ridebūt, & dicent, &c. Et ego in interitu vestro ridebo. Et super omnē munitiōē ridebit.

LUGERE.

LUGERE desiderium persapere arguit rei vel vtilis, vel alio nomine charæ, s. s. e. Et mœrebūt piscatores & lugebunt omnes mittentes in flumē hamum. & Perit sacrificium & libatio de domo Domini, luxerunt sacerdotes & ministri Domini. Et luxerunt speciosa pastorum, & exsiccatu est vertex carmeli. & Qui vedit, non lugeat, quia ira super omnem populum eius.

RAUCEDO.

VEHEMENTIS, nimij ac contenti clamoris signum est raucedo, s. s. e. Laboraui clamans, rauca facta sunt

Periculum.
Deut. 32. 35
Prou. 24. 10
Thren. 3. 15
Ier. 23. 12

Vinci.
Occidi.
Num. 14. 3
Gen. 14. 10
2. Reg. 1. 19
Psal. 26. 2
Psal. 90. 7
Psal. 11. 13
Bellum in
vrbe.
Ier. 50. 30

Securitas.
Negligen-
tia.
Psal. 43. 23
Iob. 11. 18
Psal. 3. 6
Act. 12. 6
Psal. 120. 4
Marc. 13. 33
1. Cor. 11.
13.
Studium.
Cura.
Sap. 6. 15
Matt. 25. 13
Marc. 13. 34
1. Cor. 16.
13.
Psal. 126. 2

Miseria.
Dolor.
Misericor-
dia.
Pœnitudo.
Dan. 6. 22.
Ose. 10. 5.
Supplicatio
Eccles. 29. 5.

Bellicus
clamor.

Thren. 2. 7.
Isai. 42.

Productio
vocis.

Ier. 3. 21.

Ier. 4. 5.

Isai. 40. 9.

Exhortatio
Gratulatio.

Ier. 25. 30.

Læticia
Publica.

Exod. 32. 18

Psal. 117. 15

Belli indi-
cium.
Exhortatio

Ezech. 7. 14

Ose. 5. 8.

Ose. 8. 1.

Lamētatio
Desideriū.

Isai. 23. 1.

Isai. 65. 14.

Ezer. 30. 2.

Sopho. 1.

Cōuocatio
Insultatio

Isai. 5. 26.

Isai. 7. 18

Thren. 2. 15

Ezer. 27. 37

Tacere.
Silere.

Dolor ve-
hemens.

Thren. 2. 10

Psal. 31. 3

Ezer. 24. 17

Iob. 2. 12.

Esd. 9. 3.

Patientia.
Tolerantia.

Ierem. 8.

Amos. 6. 11.

Psal. 38. 3

Thren. 3. 26.

Metus.
Verecūdia.

Iob. 3. 34

Gaudium.

Gen. 17. 17.

Gen. 21. 6.

Prou. 14. 13

Irrisio.
Insultatio.
Cōtemptio

Esth. 14. 11.

Psal. 52. 8.

Habac. 1.

Manh. 27.

Defideriū.

Isai. 19. 7.

Ioel. 1. 9.

Amos. 1. 2.

Ezech. 1. 24

Clamor in-
tentus &
vehemens

Psal. 68. 3.

Et sunt fauces meae; defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum.

AFFECTVS CORPORIS
ET ANIMI.

AFFECTVVM pars quaedam corpus, pars animum agit, vtrumque etiam pars alia tentat; dicimus autem affectum siue affectionem aliquam grauem passionem, vt dolorem, sitim, famem, desiderium: horum praecipua genera, quorum significatio & vsus in sacris obseruatur libris, breuiter percurremus.

SVDARE.

SVDOR intentum laborem multamque operam in re aliqua positam arguit. Cumque me conuertissem ad vniuersa opera, quae fecerant manus meae; & ad labores, in quibus frustra sudaueram. Et multo labore frustra sudatum est, & non exiuit de ea nimia rubigo.

Fatigationem, anxietatem & difficultatem aliquam subitam indicat sudor, s. s. e. In sudore vultus tui verseris pane tuo. Ille autem Christi seruatoris sanguineus sudor arcanam quandam & vehementissimam luctam indicauit, quam nos in sacris carminibus & aliis descripsimus. Est etiam aliquando sudor immunditiae significatione notatus, s. s. e. Et non es mundata a sudoribus tuis, neque mundaberis prius, donec quiescere faciam indignationem meam a te. & Vittae lineae erunt in capitibus eorum, & foeminalia linea in lumbis eorum, & non accingentur in sudore.

ESVRIRE.

ESVRITIO magnum defectum, vehementisque desiderium significat, s. s. e. Animae esurienti etiam amara dulcia videntur. & Esurientibus tulerunt spicas. Et animae effeminatorum esurient. & Si esurierit inimicus tuus, ciba illum. & Sicut somniat esuriens & comedit: cum autem fuerit expergefactus, vacua est anima eius. Et erit anima eorum quasi hortus irriguus, & ultra non esurient. & Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes.

SITIRE.

SITIS desiderium vel necessariae rei vel eius, sine qua esse non possis, ex longa consuetudine antecedentis copiae atque vsus, s. s. e. Descende de gloria, & sede in siti habitatio filiae Dibon. & Sitiuit in te anima mea, quam multipliciter tibi caro mea.

Interdum fatigationem & longum iter arguit sitis: vt, Esurientes & sitientes, anima eorum in ipsis deficit. & Prohibe pedem tuum a nuditate, & guttur tuum a siti. Nonnunquam sitis insatiabilitatem rei adeptae sine vilo fastidio vltius etiam expetitae significat. vt, Qui bibunt me, adhuc sitient.

OBSTUPESCERE.

OBSTUPESCIMVS ex nouae rei & improuise admiratione; vel ex inopinati consilij noua notitia: vel etiam ex casu aut ruina inopinata: est enim non vulgare aut commune stuporis argumentum, s. s. e. Et factum est miraculum in castris, sed & omnis populus stationis eorum, qui ierant ad praedandum, obstupuit. & Venit Dauid in Nobe ad Achimelech sacerdotem. Et obstupuit Achimelech, eo quod venisset Dauid, & dixit ei, Quare tu solus? Et obstupuit Rama, Gabaa Saulis fugit. Et omnes qui viderunt te in gentibus, obstupescunt super te. Nihili factus es, & non eris in perpetuum.

TREMOR.

TREMOR affectus est metuentium, grauique timore perturbatorum, s. s. e. Hodie incipiam immittere terrorem, atque formidinem tuam in populos, qui habitant sub omni caelo.

Magnam etiam perturbationem, siue ex timore, siue ex praesenti dolore tremor arguit, s. s. e. Dissoluta est Damascus, versa est in fugam, tremor apprehendit eam. Et tunc conturbati sunt principes Edom, robu-

stos Moab obtinuit tremor. & Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebrae.

HORRERE.

CORPORIS horror animi dolorem, moestitiamque prodit, s. s. e. Circumfusa enim erat moestitia quaedam viro, & horror corporis. per quae manifestus aspectibus dolor cordis eius aspicietur.

PVDEFIERI, CONFVNDI.

PVDOR qui & confusio atque erubescencia dicitur, affectum animi que perturbationem eius arguit, qui vel consilij constanter initi, vel concepti voti impos euerit, s. s. e. Qui persequuntur me, cadent, & infirmi erunt; confundentur vehementer, quia non intellexerunt opprobrium sempiternum, quod nunquam deletur. & Ad te Domine leuavi animam meam, Deus meus in te confido, non erubescam. & Non erubescant in me, qui expectant te Domine virtutum. Et confundantur & deficiant detrahentes animae meae. Et confusi sunt agricolae, vlulauerunt vitatores, &c.

Arguit etiam huiusmodi affectus malefactorum poenitentiam, nonnunquam quidem seram, semper autem extortam, s. s. e. Confundantur omnes, qui adorant sculptilia, & qui gloriantur in simulachris suis. & In die illa non confunderis super cunctis adinuentio-nibus tuis, quibus praevaticata es in me.

Pudefit etiam accusator, qui non docet crimen aut calumniam in eo, cuius nomen detulerit, s. s. e. Sed cum modestia & timore, conscientiam habentes bonam, vt in eo quod detractant, de vobis confundantur, qui calumniantur vestram bonam in Christo conuersationem.

PARTVRIRE, PARERE.

PARTVRIENTIS habitus ingentem dolorem, discrimenque magnum arguit, s. s. e. Ecce parturit iniustitiam, concepit dolorem. & Ibi dolores, vt parturientis. & Propterea impleti sunt lumbi mei dolore: & angustia possedit me, sicut angustia parturientis. & Quare ergo vidi omnis viri manum super lumbum suum, quasi parturientis. & Nunc quare mœrorem contraheris? Nunquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus perit? Quia comprehendit te dolor sicut parturientis. Et filij venerunt vsque ad partum, & vires non habet parturiens.

Parere filios absque dolore subitam & insperatam salutem indicat, s. s. e. Antequam parturiret, peperit; antequam veniret tempus eius, peperit masculum.

CIRCA AETATES OBSERVATIONES QVAEDAM.

PVERI.

PVERI in plateis proiecti & neglecti calamitosissimum arguunt ciuitatis statum, s. s. e. Effusum est in terra iecur meum, super contritionem filiae populi mei, cum deficeret paruulus & lactens, in plateis oppidi. Et leua ad Deum manus pro anima paruulorum tuorum, qui pereunt in fame, in capite omnium compitorum.

Puerorum ludentium frequentia salubritatem & securitatem magnam significat, s. s. e. Et plateae ciuitatis complebuntur infantibus, & puellis ludentibus in plateis eius.

SENES.

SENECTVS facilis & iucunda reip. felicitatem arguit, s. s. e. Tunc latabitur virgo in choro, iuuenes & senes simul, & conuertam luctum eorum in gaudium. Illud etiam longauam vitam & rerum securitatem indicat, quod scriptum est. Adhuc habitabunt senes, & anus in plateis Ierusalem, & viri baculus in manu eius, pra multitudine dierum.

DE VESTITV.

VESTITVS variae formae conspiciuntur, & distinctam ac diuersam significationem habent. Sunt autem in vniuersum duo praecipua genera, ex materia definita,

Moestitia.

2. Mach. 3. 17.

Imitum cō filium vel votum.

Iere. 20. 17.

Psal. 24. 1.

Psal. 89. 9.

Psal. 70. 13

Ioel. 1. 11.

Poenitentia

Psal. 96. 7

Soph. 3.

Redargutio.

1. Pet. 3. 16

Dolor.

Discrimen.

Psal. 7.

Psal. 47. 7.

Isai. 21. 3.

Iere. 30. 6.

Miche. 4.

4. Reg. 19. 3

Felicitas.

Salus.

Isai. 56. 7.

Calamitas.

Thren. 2. 11.

Ibidem. 19.

Salubritas.

Securitas.

Zach. 8. 3.

Felicitas

reip.

Iere. 31. 13

Tranquillitas longeva vita.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

Zach. 8.

finita, interq. se ferè opposita; nam quæ ex crassiori horridiori que materia constant, conditionem duriorum vel vitæ vel temporis indicant. Contrà verò, quæ ex tenui, molli & nitida materia sunt, statum & habitudinem indicant iucundiorum: sicut de utroque genere

operitur lino crudo. Et in omnibus istis, nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, vt magnificaretur in ea. & Si vales scripturam legere, & interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris.

Hebr. 11. 37 scriptum est, In melotis & in pellibus caprinis egentes, angustiari, afflicti, quibus dignus non erat mundus. & Matt. 11. 8. Ecce, qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt.

Vestes sordidæ & non lotæ, miserorum sunt sui que negligentium & vitæ pertasorum, s. s. e. Mephiboseth quoque filius Saul descendit in occursum regis, illotis pedibus & intonsa barba, vestesque suas non lauerat, à die qua egressus est rex, vsque ad reuersionem eius in pace. Ornatus fœminei descriptio ciuitatum delicias & opulentiam indicat, s. s. e. Tu autem vastata quid facies? cum vestieris te coccino, cum ornata fueris monili aureo, & pinxeris stibio oculos tuos, &c.

SACCVS.

SACCVS vestitus erat pœnitentium, atque præsentem calamitatem deprecantium, vel maxima aliqua miseria, vel ærumna, vel pressura affectorum: præterea publicam pœnitentiam vel sponte, vel Ecclesiastico iudicio professorum. Quorum omnium illa exempla sunt. Et accingent se ciliciis, & operiet eos formido. & in omni facie confusio, & in vniuersis capitibus eorum caluitium. & Conuertisti planctum meum in gaudium mihi, concidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia. & Consperserunt cinere capita sua, accincti sunt ciliciis. Et saccum confui super cutem meam, & operui cinere carnem meam. Ego autè cum mihi molesti essent, induëbar cilicio. Et peruenit verbum ad regem Ninuæ, & surrexit de folio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Expectatæ calamitatis deprecationes huiusmodi horrido vestitu fiebant, s. s. e. Quæ cum audisset Mardocheus, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, spargens cinerem capiti, & in platea mediæ ciuitatis voce magna clamauit, ostendens amaritudinem animæ suæ. Est etiam eorum, qui publicè pœnitentiam ineunt, saccos induere, s. s. e. In die autem vigesima quarta huius mensis conuenerunt filij Israel in ieiunio & in saccis. Et leuans Dauid oculos suos vidit angelum Domini statem, inter cælum & terram, & euaginatam gladium in manu eius, & versum cõtra Ierusalem, & ceciderunt tam ipse, quàm maiores natu vestiti ciliciis, proni in terram. & Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere, pœnitentiam egissent.

Est etiam captiuorum vestitus, s. s. e. Et inducam super omne dorsum vestrum saccum, & super omne caput caluitium. Ad hoc genus pertinet illud: Et tu fili hominis fac tibi vasa transmigrations, & transmigrabis per diem coram eis, &c. Et huiusmodi vestes Ioseph mutasse dicitur, ad Pharaonem Ægypti gratiam, colloquiumque admissus. & Euilmerodach rex Babylonis mutauit vestimenta carceris Ioachim regis Iudæ.

Pullatis vestibus utebantur lugentes & afflicti, s. s. e. Quasi lugens & contristatus (Heb. pullatus) sic humiliabar. & Quare contristatus incedo, dum affligit me inimicus? Vestibus immundis indutum esse, immunditiam significat, & externam impuritatem, s. s. e. Et Iesus erat indutus vestibus sordidis, & stabat ante faciem angeli. Pannorum vsus pauperum & egestate oppressorum est, s. s. e. Quia vacantes potibus, & dantes symbola confumentur, & vestietur pannis dormitatio. Et si introierit vir pauper in sordido habitu.

Molles vestes aulicorum & delicatiorum hominum sunt, s. s. e. Ecce qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt. Etenim si introierit in conuentum vestrum vir anulum aureum habens in veste candida. Candidæ vestes ad gloriam, maiestatem, puritatemque significandam ostenduntur. Sic enim Christi figurati vestimenta facta sunt alba, sicut nix. & Maria vidit duos angelos in albis sedentes. & Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. & Qui vicerit, sic vestietur vestimentis albis, & non delebo nomen eius de libro vitæ. Et vt ipse spiritus interpretatur, vestes, inquit, byssinæ iustificationes sanctorum sunt.

Vestes purpureæ siue hyacinthinæ supremæ & optimæ conditionis signum: contra verò linum crudum, extremam significat conditionem, s. s. e. Ab eo, qui vititur hyacintho, & portat coronam, vsque ad eum, qui

operitur lino crudo. Et in omnibus istis, nemo portabat diadema, nec induebatur purpura, vt magnificaretur in ea. & Si vales scripturam legere, & interpretationem eius indicare mihi, purpura vestieris.

NVDITAS.

INFANTILIS nuditas inopiam significat magnam, & necessariorum rerum defectum, s. s. e. Ne forte exponam eam nudam, & statuam eam secundum diem natiuitatis suæ. Nuditas & vestimentorum neglectio magnam arguit mœstitudinem ex grauissima perturbatione doloris. Arguit etiam rei charissimæ desiderium, s. s. e. Super hoc plangam & ululabo, vadam spoliatus & nudus, faciam planctum quasi draconum, & luctum quasi struthionum.

Nudi etiam aut maxima ex parte spoliati captiui ducuntur, s. s. e. Denuda turpitudinem tuam, reuela crura, transi flumina, reuelabitur ignominia tua; & videbitur opprobrium tuum. Et transtite vobis habitatio pulchra confusa ignominia.

Nuditas etiam mentis commotionem: vt vestitus contra sanitatem ostendit; utroque enim argumento illius hominis, à dæmonio prius vexati, & deinde à Christo liberati conditiones Euangelista descripsit.

Nuditas in fuga & vestium desertio, fugam vehementem atque impotentem significat, s. s. e. Et robustus corde nudus fugiet in die illa. & Adolescens quidam sequutus est eum, amictus sindone super nudo, & reuerunt eum. At ille relicta sindone nudus profugit ab eis. Nuditas capitis, & pedum, & labiorum velatio, panis sordidi vsus, hæc omnia luctum grauem comitantur, ob desiderium charissimi capitis, s. s. e. Fili hominis, Ecce ego tollo à te desiderabile oculorum tuorum in plaga, & non planges neque plorabis, neque fluent lachrymæ tuæ, ingemisce tacens. Mortuorum luctum non facies, corona tua circumligata sit tibi. Et calciamenta tua erunt in pedibus tuis. Nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes. Calciamenta detrahi, vestium sinibus collectis crura nudari, afflictarum rerum aut omnino pessundatarum signum est, s. s. e. Propter multitudinem iniquitatis tuæ, reuelata sunt verecundiora tua, pollutæ sunt plantæ tuæ.

Nuditas etiam ignominiosa & pudenda res est, ideoque veræ religionis & bene institutæ reip. priuatione & carentiam significat, necnon & peccatoris conditione turpissimam oculisq. Dei exosam, s. s. e. Ecce ego congregabo omnes amatores tuos, quibus commixta es: & omnes quos dilexisti, cum vniuersis quos oderas; & congregabo eos super te vndique. Et nudabo ignominiam tuam coram eis, & videbunt omnem turpitudinem tuam. & Vt vestimentis albis induaris, vt non appareat confusio nuditatis tuæ. & Beatus qui vigilat & custodit vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem eius.

DE IIS, QUI CIRCA VESTES OBSERVANTVR, HABITIBVS.

VESTIVM laceratio siue conscissio vel publica vel priuata, ingentem animi dolorem; vel ob comunem, vel ob priuatam calamitatem vel calamitatis expectationem, vel ob aliam indignitatem acceptum indicabat. Nam in chari capitis obitu & desiderio, in publicæ miseræ sensu, in diuinæ maiestatis contemptione audita vel cognita, in maximi denique sceleris alicuius admissi detestatione vestes lacerare antiqui consuevere.

Indignatio Hic enim gestus & ipsos, qui subirent grauius, pertur-
Dolor, ani- batos significabat; & spectatores vehementer moue-
mi impa- bat. Sic Athalia conspirationis aduersum se pro regia
uientia. familia inuicta certior facta, scidit vestimenta sua, & ait,
2. Par. 13. 13 Infidiae, infidiae. & Iosias audita lectione libri Legis, in
2. Pa. 24. 16 templo reperti, scidit vestimenta sua, & praecipit Hel-
 cia & Ahicham filio Saphan & Achobor filio Micha;
 Saphan quoque scribae & Afaia seruo regis, dicens, Ite
 & orate Dominum pro me, & pro reliquiis Israel & Iu-
 da, super vniuersis sermonibus libri istius, qui repertus
 est: magnus enim furor Domini stillauit super nos,
Gen. 44. 12. &c. Sic & filij Israel perturbati propter dedecus, & no-
 tam generi suo iniustam, scypho Iosephi in Biniamin
Acto. 14. 13 fratris sarcinis inuento, sciderunt vestimenta sua. Ve-
 stes etiam scindunt suas Barnabas & Paulus ex pertur-
Acto. 22. 23 batione, quod se praeter fas pro diis coli animaduer-
 terent. Sic turba Iudaeorum vestibus scissis & proiectis,
 puluerem in aera iactabant; blasphemiae damnantes
 Paulum, & detestati. quanquam inique tamen ex more
 gestus inibatur. Est etiam vestium scissio aliquando
Ioel. 2. 14. poenitentiae signum exterius, s. s. e. Scindite corda ve-
 stra, & non vestimenta vestra.
Fuga pra- Vestem deserere, signum est praecipitis atque impo-
ceps. tentis fugae, animumque vehementi turbatum metu
Amos. 2. 16. arguit, s. s. e. Et robustus corde, &c. & Qui in agro
Marc. 13. 16 est, non reuertatur retrò tollere vestimentum suum.
Marc. 14. 52 & Iuuenis ille qui sequebatur Iesum amictus sindo-
 ne, super nudum, cum teneretur, reiecta sindone, nu-
 dus profugit.
Expeditio. Praecinctae vestes, promptum, paratum, expeditumque
Daniel. 10. 5 ad agendum significant hominem, s. s. e. Et vidi, &
Psal. 17. 33. ecce vir vnus vestitus lineis, & renes eius accincti auro
Luc. 12. obrizo. Et Deus, qui praecinxit me virtute. & Sint lum-
Acto. 12. 8. bi vestri praecincti. & Praecingere, & calcia te caligas
Vigilantia. tuas. Vestes non exuere, vigilantiam & studium,
Studium. atque curam erga susceptum negotium indicat, s. s. e.
Nehe. 4. 23. Ego autem & fratres mei, & pueri mei, & custodes, qui
 erant post me, non deponebamus vestimenta nostra,
 vnusquisque tantum nudabatur ad baptismum.
Confue- Vestiri & nudari symbolicos consuetudinem diffue-
tudo. tudinemque significat, & variorum morum vsus, s. s. e.
Diffue- Abijciamus opera tenebrarum, & induamur arma lu-
tudo. cis. & Induimini Dominum nostrum Iesum Christum;
Rom. 13. 12 satagite per bonam conuersationem vt induamini eum.
Munus. Nonnunquam ex forma & genere vestium munus
Persona. & officium personae cognoscitur, s. s. e. Et induit se
1. Mach. 10 Ionathas stola sancta septimo mense anno 160. quo ve-
21. stitu Sacerdos indicatur.
Ignominia Vestes praescindere alicui, genus fuit contumeliae &
1. Paral. 19. ignominiae grauissimum, s. s. e. Igitur Hanon pueros
24. David derisit & decaluauit. Et praescidit tunicas eorum
 a natibus vsque ad pedes. Ad hoc genus illud spectat:
Acto. 16. 22 Et magistratus scissis tunicis eorum, iusserunt eos vir-
 gis caedi.
Vulnera. Vestes cruentatae vulnera arguunt eorum ipsorum,
Thren. 4. a quibus gestantur, s. s. e. Errauerunt caeci in plateis,
 polluti sunt sanguine; cumque non possent, tenuerunt
 lacinias suas.
Plausus. Vestes proprias alicui praetereunti sternere, summi
Obseruatio honoris ac maximae obseruationis argumentum est. Id
maxima. quod Christo regi suscepto a Ierosolymitana gente praes-
Matth. 21. titum Euangelistae describunt.
Marc. 11. Vestitum esse & compositum, sanam mentem indi-
Sanitas cat, in eo, qui antea insaniebat, & daemone actus nu-
mentis. dus agebat. Huiusmodi argumento furiosissimus ille
Marc. 5. daemoneiacus antea, liberatus probabatur iis, quibus
 notus erat.
Indignatio Vestitum & calciatum aliquem arripi, furiosum in-
Tumultus. dignationis impetum in eo arguit, a quo iubetur ar-
Daniel. 5. 22 ripi, s. s. e. Et confestim viri illi vincti cum braccis suis,
 & tiaris, & calciamentis, & vestibus missi sunt in me-
 dio fornacis ignis ardentis.
Ignoratio. Velatum esse facie, caecitatem, & cognitionis, ac

mentis turbationem significat, ex D. Pauli interpreta-
 tione & longa expositione, in Epistola ad Corinth.
 Sinus vestis super faciem mulieris impositae, habi-
 tus est prostituta & impudica foeminae, s. s. e. Ecce
 ego ad te, dicit Dominus, & reuelabo pudenda tua in
 facie tua, & ostendam Gentibus nuditatem tuam, &
 regnis ignominiam tuam.

G E S T A M I N A V T
 A R M A, & C.

V N C T I O.

B A C V L V S à iuvene gestatus paupertatem & con-
 ditionem tenuem arguit, s. s. e. In baculo meo
 tranfui Iordanem istum; & nunc regredior cum dua-
 bus turmis. Senex verò baculum gestans, longam
 vitam & placidam senectam significat, s. s. e. Adhuc
 habitabunt senes, & anus in plateis Ierusalem, & viri
 baculus in manu eius, pra multitudine dierum.
 Armatum esse ex verbo **וְחָרַב** Hebraico expeditione
 ad rem gerendam significat, s. s. e. Filij Iuda portan-
 tes clypeum & hastam sex millia octingenti expediti ad
 proelium.
 Vinctum esse, eorum est, qui in dignitate vel regia,
 vel sacerdotali constituti sunt, s. s. e. Si Sacerdos qui
 vinctus est peccauerit. Et filij Aaron, & qui vincti sunt.
 & Cras mittam ad te virum, de tribu Benjamin; vn-
 ges eum ducem super populum meum Israel. & In-
 ueni Dauid seruum meum, oleo sancto meo vnxi eum.
 Et spiritus Domini super me, eò quod vnxit me.
 Est & alia priuatorum hominum vinctio, quae lati-
 tiam, delicias, voluptatemque significat & indicat,
 s. s. e. Lavare igitur & vngere & induere cultioribus
 vestimentis. & Laui te, & vnxi te oleo. & Tu autem
 cum ieiunas, vnge oleo caput tuum. & Oliuas planta-
 bis, & non vngeris oleo.
 Medicamentorum genus etiam est olei vinctio, ma-
 gis à Deo ex ritu, caeremonia & significatione, quam
 ex natura efficax, s. s. e. Et vngebant oleo multos agro-
 tos, & sanabantur. Quod apud Iacobum legimus de
 sacramento vinctiois, aliàs explicabimus.

C O R O N A.

C O R O N A gloriae plerumque index est eorum, qui
 propter dignitatem aut res praclare gestas insigniun-
 tur, s. s. e. Spoliavit me gloria mea, & abstulit co-
 ronam de capite meo. & In humero meo portem il-
 lum, & circundem illum quasi coronam mihi? Et po-
 fuisti in capite eius coronam de lapide precioso.
 Sed aliquando vitiosam & voluptatibus deditam
 vitam corona arguit. Solebant enim in conuiujs coro-
 nis & vnguentis vti antiqui, s. s. e. Vae coronae super-
 biae, ebriis Ephraim.

S C E P T R V M.

S C E P T R V M extendere, annuentis regis habitus
 est, s. s. e. At ille ex more sceptrum aureum praten-
 dit manu. quo signum clementiae monstrabatur.

G L A D I V S.

G L A D I I euaginatio aut etiam vibratio, vltionis &
 vindictae minas significat, atque etiam terrorem illis,
 in quos vibratur, incutiendum, s. s. e. Euaginabo gla-
 dium meum, interficiet eos manus mea. Et gladium
 suum vibrabit. & Cum volare coeperit gladius meus
 super facies eorum: & obstupescant repente singuli pro
 anima sua, in die ruinae suae.

V E X I L L V M vel S I G N V M.

V E X I L L V M vel signum in altum sublatum, con-
 uocationem significat, s. s. e. Congregamini, & ingre-
 diamur ciuitates munitas, leuate signum in Sion. &
 Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus.
 Vexillum super muros statutum victoriae signum est,
 s. s. e.

Jer. 51. 12. s. s. E. Super muros Babylonis leuate signum, augete custodiam, leuate custodes, præparate insidias, &c.

TUBA.

Pax. Securitas. Jer. 42. 14. TUBÆ sonitum vel clangorem non audire, à bello procul esse significat. vt, Ad terram Ægypti pergemus, vbi bellum non videbimus, & clangorem tubæ non audiemus.

CRUX.

Deliberatū periculum. Mat. 8. 14. CRUCEM baiulare aliquem, ignominie & periculi subeundi signum est: isque dicitur crucem suam tollere, qui deliberato animo sese mortis etiam ignominiosæ periculo, propter aliquam causam, constanter obiicit. vt, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

TENTORIUM.

Bellum de liberatum. Jer. 43. 11. TENTORIUM fixum, ducem aut imperatorem bellum deliberato animo suscipientem & inferentem loco alicui indicat, vt, Ecce ego mittam & assumam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponam thronum, Hebraicè tentorium eius, super lapides istos, quos abscondi. Et statuet solium suum super eos, veniensque percutiet terram, &c.

CLAMOR.

Longior auditio. Isai. 52. 7. Jer. 31. 15. CLAMOR in montibus editus, longius auditur, atque ad hanc significationē illud spectat: Quam pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem. Sic etiam apud Ieremiam: Hæc dicit Dominus, Vox in excelsis audita est lamentationis, luctus & fletus Rachel.

Coactio. Coactio. Calamitas. Miseria. Jer. 4. 22. Aliquando congregandi populi causa, in montibus clamatur, s. s. E. Annuntiate in Iudah, & in Ierusalem auditum facite, loquimini & canite tuba in terra.

Calamitas. Miseria. Jer. 4. 22. Clamor in domibus ipsis turbationem subitam ex repentina calamitate & miseria ortam arguit, s. s. E. Audiatur clamor de domibus eorum: adduces enim super eos latronem repente.

FREMITVS.

Alacritas. Isai. 42. 13. Jer. 25. 30. FREMITVS & vox vehemens atque magna, alacrem fortemque in bello animum indicat, s. s. E. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir præliator suscitabit zelum: vociferabitur & clamabit, super inimicos suos confortabitur. Indignationem præterea & zelum atque ultionis cupiditatem ostendit fremitus in eo à quo editur, s. s. E. Dominus de excelsis rugiet, & de habitaculo suo dabit vocem suam, rugiens rugiet super decorem suum.

GEMITVS.

Oppressio. Prou. 29. 2. Exec. 24. 23. Psal. 101. 6. Nahum. 2. 7. GEMITVS oppressorum est, s. s. E. Cum impij sumperint principatum, gemet populus. &, Non plangitis neque flebitis, sed tabescetis in iniquitatibus vestris, & vnusquisque gemet ad fratrem suum. &, Vt audiret gemitus compeditorum, vt solueret filios interemptorum. &, Miles captiuus abductus est, & ancillæ eius minabantur, gementes vt columbæ.

Pœnitentia fera. Prou. 5. 11. Est etiam pœnitentiæ comes gemitus, sed aliquando nimium feræ, s. s. E. Ne fortè impleantur extranei viribus tuis, & gemas in nouissimis, quando consumpseris carnes tuas & corpus tuum.

Inuitus. Coactio. Hebr. 13. 17. Gemunt etiam ij, qui inuiti aliquid agunt, s. s. E. Vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.

Interfectio. Exec. 26. 15. Exec. 30. 24. Præterea gemitus in bello necem & stragem arguunt occisorum, s. s. E. Nunquid non à sonitu ruine tuæ & gemitu interfectorum tuorum comouebuntur insulæ? Et gement gemitibus interfecti, coram facie eius.

FLERE, FLETVS, PLANCTVS.

Mœstitia. Desideriū. Psal. 136. Isai. 22. 4. FLETVS mœstitiæ & desiderij magni erga rem charam index est, s. s. E. Super flumina Babylonis, illic sedimus & fleuimus dum recordaremur tui Sion. &, Recedite à me, amarè flebo, nolite incumbere vt con-

solemini me, super vastitatem filiarum populi mei. Atque ita in filiorum, aut aliàs charissimorum capitum desiderio fletus mentio fit.

Sed etiam ex lætitia subita impotentiq. animi gaudio fletus erumpit, s. s. E. In diebus illis & in tempore illi venient filii Israel, & filij Iuda simul ambulantes & flentes properabunt, & Dominum Deum suum quaerent. Hoc modo Ioseph ex subita & magna lætitia agnitis fratribus, fratres autem ex lætitia simul & pœnitentia simul fleuisse accepimus, s. s. E. Cumque amplexatus recidisset super collum Benjamin fleuit, illo quoque flente super collum eius, &c.

Planctus calamitatem vel priuatam vel publicam arguit, aut desiderium personæ charissimæ vel benemerentis, s. s. E. Celebrauerunt exequias planctu magno atque vehemente. Et completi sunt dies planctus lugentium Mosen. &, Conuertisti planctum meum in gaudium mihi. illud verò ad publicæ calamitatis planctum indicandum facit. Vox clamoris de Horonaim, vastitas & contritio magna.

LÆTITIA, EXULTATIO.

LÆTITIA, cum ad cælum & terram, atque ad inanimatas res refertur, toris, & fructuum felicitatem, vbertatemque maximam indicat, atque allegoricos diuini spiritus gratiam abundanter hominibus communicatam, s. s. E. Laudate cæli, quoniam misericordiam fecit Dominus, iubilate extrema terræ, resonate montes laudationem saltus, & omnelignum eius, quoniam redemit Dominus Iacob, & Israel gloriabitur. &, Lætentur cæli, & exultet terra, commoueatur mare & plenitudo eius, gaudebunt campi, & omnia quæ in eis sunt. Nam de hominum lætitia, satis, abundeque in libro de Arcano sermone est explicatum.

Lætificare aliquem, est voti cõpotem efficere, s. s. E. Exaltasti dexteram deprimentium eum, lætificasti omnes inimicos eius.

Exultare eorum est, quibus magnum aliquod beneficium diuinitus contigit, vel votum ex animi sententia cessit, s. s. E. Exultauit cor meum in Domino: & exaltatum est cor meum in Deo meo. &, Lætabor & exultabo in te. &, Vox exultationis & salutis in tabernaculis iustorum.

LAUDARE, LAUS, BEATIFICATIO.

LAUDATIO aut ab aliquo beneficiis affecto proficiscitur, atque ita vox est, & oratio mentis gratulantis, s. s. E. In medio Ecclesiæ laudabo te. Qui timetis Dominum, laudate eum. Vniuersum semen Iacob glorificate eum. Laudabunt Dominum, qui requirunt eum: viuent corda eorum in sæculum. &, Lauda habitatio Sion. Aut etiam alienæ virtutis, probitatis vel felicitatis testimonium ac prædicatio laus est, s. s. E. Et nuntiauerunt principes Pharaoni, & laudauerunt eum. &, Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Et laudet te alienus, & non os tuum. &, Laudauit magis mortuos quam viuentes. &, Beatos vos dicent omnes Gentes, eritis enim vos terra desiderabilis. &, Beatam me dicent omnes generationes.

CANTVS, CANERE.

CANTVS lætum affectum plerumque significat, & ad laudationem non raro refertur: est enim eorum, qui vel beneficio affecti sunt, vel aliàs voti compotes euasere, s. s. E. Cantabo Domino, qui bona tribuit mihi. Et misericordias Domini in æternum cantabo. Et psalmos nostros cantabimus in domo Domini.

Solet etiam mœstitiæ depulsæ, gaudijque succedentis cantus esse testis, s. s. E. Et nunc qui redempti sunt à Domino, reuertentur & venient in Sion laudantes, Hebraicè canentes, & lætitia sempiterna super capita eorum. Et canet ibi iuxta dies iuuentutis suæ, & iuxta dies ascensionis suæ de terra Ægypti.

Diffamatio Nonnunquam verò cantus in alicuius opprobrium, ignominiam, vituperationemque inicitur, & idem est, quod fabula aut libellus infamiae apud Latinos, s. s. e. In me psallebant qui bibebant vinum, s. s. e. Sessionem eorum & resurrectionem eorum vide, ego sum psalmus eorum.

CORNUSONARE.

Belli indicatio. **CORNUS** vel buccina sonans excitationem & hominum conuocationem ad bellum, praesertim significat; quanquam & aliis etiam nominibus cornu sonatur: veruntamen semper monendi causa, s. s. e. Leuate signum in terra, clangite buccina in montibus, sanctificate super eam gentes: annuntiate contra illam regibus. Et ille viderit gladium venientem super terram, & cecinerit buccina, & annuntiauerit populo, &c.

LABORARE.

Oppressio. Difficultas. **LABORANDI** verbo & similitudine magnam oppressionem aut difficillimum opus & onus aliquando significant sacrae literae, s. s. e. Dico vobis, quid fecerint nobis Syri, sciunt quòd fame laboremus. Et laboravi in gemitu meo. Et frustra laboravit, nullo timore cogente. Et facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens. Illud autem magno mysterio à Christo Domino pronuntiatum grauius peccatorum pondus significat, quo filij Adæ miserè vrgentur. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.

DOLERE.

Affectus grauius. **DOLET** aliquis vel suam vel alienam vicem; estque grauius affectus dolor à corpore ad animum similitudine translata, s. s. e. Non est qui vicem meam doleat, hoc est, qui res meas curet bono studio. & Doleo super te frater mi Ionathan.

Animi demissio. Est autem dolor parturientis magnus, & periculo proximus, isque affectus in similitudinem adductus, animi demissionem & consilij inopiam ferè significat, s. s. e. Quasi parturiens dolebunt. & Ibi dolores vt parturientis. In vniuersum autem dolor magnum & difficilem laborem arguit.

MORS.

Infantia. Perturbatio. **MORTIS** significationes in libro de Arcano sermone docuimus: ad hanc verò quam nunc sequimur rationem, illud obseruari operæpretium fuerit, mortis similitudine infantiae affectum & animi perturbationem vehementem significari, s. s. e. Impegimus meridie quasi in tenebris, in caliginosis quasi mortui.

DE ACTIONIBVS.

ACTIONES etiam ad exteriorem vel personam, vel rem transeuntes sua significatione non carent, quarum genera quaedam breuiter exponemus, quibus aliorum etiam rationes cognosci possint.

LIGARE, INVOLVERE.

Difficultas. Impedimentum. **LIGATIO** impedimentum arguit; non enim si quis ligetur, procedere potest, aut ex animi sententia ambulare, s. s. e. Et tu fili hominis, ecce data sunt super te vincula; & ligabunt te in eis, & non egredieris in medio eorum. Res etiam ligantur ad conseruationem & absconsonem, siue custodiam; in chartis enim aut aliàs in tela vel alio involucro colligari solent, quæ chara sunt, & ad custodiam seponuntur, s. s. e. Colligata est iniquitas Ephraim, & absconditum est peccatum eius. Inuolui autem solent res, quæ aliò asportandæ sunt, atque eiusmodi similitudine actionis spoliatio- nem & prædam actam interpretamur, s. s. e. Et amicitur terra Aegypti, sicut amicitur pastor pallio suo, & egredietur inde in pace.

MOLERE.

MOLERE captiuorum & feruorum est, eamque vitæ conditionem arguit, s. s. e. Tolle molam & mole

farinam. Sic etiam Samson in carcere molebat. Et dure erunt molentes in mola, vna assumetur & altera relinquetur.

EFFVNDERE vel DIFFVNDERE.

COPIÆ abundantiaque signum est effusio siue diffusio, eandemque rem significat, siue in bonum siue in malum, s. s. e. Effundam spiritum meum super omnem carnem. & Diffusa est gratia in labiis tuis. & Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. & Effuderunt sanguinem eorum in circuitu Ierusalem. & Effunde super eos iram tuam.

INSVFFLARE.

INSVFFLARE in alium virtutis communicata signum est: Sic enim naturæ humanæ mentem cognitionis & virtutis compotem à Deo donatam fuisse legitimus. vt, Inspiravit in faciem eius spiraculum vitæ. Et Christus virtutem, facultatem & auctoritatem magnam, Spiritus etiam sancti communicationem ad ministerium obeundum opportunam tradidisse dicitur huiusmodi actione, s. s. e. Hoc cum dixisset, insufflauit, & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.

CONCVLCARE.

CONCVLCANTVR ea, quæ vel subiguntur & domantur, vel contemuntur, atque damnantur, vt inutilia, s. s. e. Pedibus conculcabitur corona superbiae ebriorum Ephraim. Et nolite mittere margaritas ante porcos, ne forte conculcent eas, & conuersi dirumpant vos.

QVÆRERE.

QVÆRI aliquam rem, nec reperiri tamen, idem significat quod non extare ac periisse, s. s. e. In nihilum redigam te, & non eris, & requisita non inuenieris.

TENERE siue APPREHENDERE.

TENERE siue apprehendere ex verbo Græco κρατεῖν, propriè ad vim allatam significandam dicitur, s. s. e. Egressus autem seruus ille, inuenit vnum de conseruis suis, qui debebat ei centum denarios, & tenens suffocabat eum, &c.

TANGERE.

TANGERE aliquem ad animationem & metus ac pauoris ademptionem, denique ad virtutis instaurationem pertinet, s. s. e. Et audientes discipuli ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde, & accessit Iesus, & tetigit eos, dicens: Surgite, & nolite timere.

FERIRE.

FERIRE alapis aliquem, grauius contumeliæ genus est, s. s. e. Ideo etiam bis à Iohanne Evangelista in historia passionis Domini notatur.

CVRATIO & SANATIO.

PECCATORVM remissionem & condonationem sanandi verbis & curandi, facer sermo significat. Est enim grauius animorum ægritudo peccatum, & quæ ad interitum deducat. Imò quod magis formidandum sit, est interitus ipse, s. s. e. Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras.

ABSCONDERE, ABSCONDI, LATERE.

ABSCONDERE se, aut latere, fallendi studiū animique significat, s. s. e. Et abscondit se Adam & vxor eius à facie Domini, in medio ligni paradisi. & Vocem tuam audiui in paradiso, & timui eò quòd nudus essem, & abscondi me. Et panis absconditus suauior. & Qui abscondit scelera sua, non dirigitur.

Est etiam insidias parantium abscondere & abscondi, s. s. e. Veni nobiscum, insidiamur sanguini, abscondamus tendiculas contra insontem frustra. Et captio quam abscondit, apprehendat eum. Et absconderunt superbi laqueum mihi.

Est etiam abscondere rem aliquam vel charam vel sanctam,

Ind. 16. 21.
Math. 24.

Isa. 2. 28.

Psal. 44.

Rom. 5. 5.

Psal. 78. 3.

Psal. 68. 25.

Virtutis cõ
municatio.

Genes. 2. 7.

Iohan. 20.

Humilia-
tio.

Deiectio.

Neglectio.

Contem-
ptio.

Isai. 28. 2.

Math. 5. 8.

Desideratio

Eze. 26. 21

Vis.

Math. 18. 27

Animatio.
Restitutio.

Math. 17. 6.

Contume-
lia grauis.

Isai. 18. 22.

19. 3.

Remissio.

Venia.

Isai. 3. 22.

Prom. 9. 17

Prom. 28. 1.

Insidie.

Prom. 1. 11.

Psal. 34. 7.

Deposito.

sanctam,

Res chara. sanctam vel secretam nec omnibus communem, sed
Psal. 30. 20 quibusdam paratam seruare, s. s. e. Quam magna mul-
Psal. 30. 39 titudo dulcedinis tuæ Domine, quam abscondisti ti-
Ijai. 45. 3. mentibus te! Et non abscondi misericordiam tuam, &
 veritatem tuam à consilio multo. Atque ad hanc sen-
 tentiam omnis ferè ratio thesaurorum, & aliarum re-
 rum absconditarum refertur, s. s. e. Dabo tibi thesau-
 ros absconditos & arcana secretorum, &c.

Obseruan- Iuuenes præsentibus senibus abscondi, honoris ac
 tia. obseruantia & reuerentia significatione exhibet. s. s. e.
Iob. 29. 8. Videbant me iuuenes, & abscondebantur: & senes af-
 surgentes stabant mihi.

RELINQUERE.

Studium. RELINQUERE rem aliquam aliàs non negli-
 gendam, siue opus inceptum, cogitationem aliò tra-
 ductam indicat, magno studio adiuncto & celerita-
Iam. 4. 28 tis cura. Sic enim Samaritis illa foemina, relicta hydria,
 in urbem cucurrisse describitur, magna cupiditate nun-
 tiandæ Christi magnitudinis.

DUCERE.

Doctrina. DUCERE proprie ducum est, sed transfertur ad
 Disciplina. præceptores & magistros, s. s. e. Nunquid potest cæ-
 Luc. 6. cus cæcum ducere?

Capi. Est etiam captorum, victorum, & damnatorum du-
 Vinci. ci, s. s. e. Tenete eum, & ducite cautè. Et ad reges du-
Mat. 14. 44 cemini propter me. Et alius te cinget, & ducet quò
Mat. 10. 18 volet.
Iob. 21. 18.

SCRIBERE.

Affirmatio. SCRIBERE manu propria, affirmantium & com-
 Compro- probantium est, s. s. e. Ille dicit, Domini ego sum. Et
 batio. ille vocabit in nomine Iacob, & hic scribet manu sua
Ijai. 44. 5. Domino. & Ego Paulus scripsi manu mea. & Saluta-
Phil. 1. 9. tio mea manu Pauli.
2. Theff. 3. 17.

ÆDIFICARE.

Securitas. ÆDIFICARE & plantare pacis, securitatis &
 Ezec. 28. 26 quietis cogitationem indicat, s. s. e. Et habitabunt in
 ea securi, & ædificabunt domos, & plantabunt vineas,
 & habitabunt confidenter.

CONDITIONVM HABITVS.

Tranquil- SVNT etiam & in hominum conditionibus habi-
 litas. tuum obseruationes quædam illustres, magnæque si-
Iere. 31. 13. gnificationis, ad scripturarum cognoscendam senten-
Psal. 67. 26 tiam, quas suis in locis obseruare, fuerit opportunum. vt
 si rex sedens describatur, regia auctoritate, atque mu-
 nere suo fungi cognoscitur. Sic etiam præceptor se-
 dens aut stans; magister os aperiens. Quorum pluri-
 ma & varia exempla cum sint, nos quædam certa ge-
 nera tantum subiiciemus; ex quibus aliorum in suis
 ordinibus ratio, per similitudinem aut collationem
 explicetur.

IUVENTVS.

Turbatio Reipub. VT iuuentus læta, quæ publicæ rei tranquillitatè &
 Thren. 5. 14 felicitatem indicat, s. s. e. Tunc lætabitur virgo in choro,
 iuuenes & senes simul. Et cœuertam luctum eorum in
 gaudium, & consolabor eos, & lætificabo à dolore suo.
 Et præuenerunt principes cœiuncti psallentibus in me-
 dio iuuecularum tympanistrarum. Contra verò iuue-
 nes lætitia carentes rerum perturbationem, & miserum
 statum indicant, s. s. e. Senes defecerunt de portis, &
 iuuenes de choro psallentium.

SACERDOS.

Felicitas. SACERDOS bene habens & lætus, felicem rerum
 Iere. 31. 14 cœstitutionem securumq. tempus & gratia Dei abun-
 dantem Ecclesiam mysticè indicat, s. s. e. Et inebriabo
 animam sacerdotum pinguedine, & populus meus bo-
 nis meis adimplebitur.

CAPTIVI.

Migratio. CAPTIVI & migrantes siue abducti à victoribus
 Abductio. in aliam regionem certos habitus & vestes, & supelle-
Iere. 46. 18. ctilem habent, s. s. e. Vasa transmigrationis fac tibi ha-
 bitatrix filia Ægypti.

ANIMANTIVM HABITVS.

IN cæteris etiam, præter hominem, animantibus,
 suos habitus variarum affectionum indices, notari ob-
 seruarique solent: quos eadem quoque ratione cogni-
 tu dignos arbitramur. Nihil enim est in sacris libris vel
 minimum descriptum, quod vel significatione careat
 certa, vel diligentem cognitionem à lectoribus studio-
 sis non requirat. Huius igitur generis quædam à nobis
 obseruata capita breuibus exponemus exemplis.

A V I S.

A V E S volantes celeritatem, diligentiam & atten-
 tionem docent, ex qua similitudine illud scriptum est:
 Sicut aues volantes, sic proteget Dominus exercituum
 Ierusalem, protegens & liberans, transiens & saluans.
 Aues liberè vagantes, & temerè prouolantes, vastatio-
 nem locorum arguunt, s. s. e. Intuitus sum, & non erat
 homo, & omne volatile cæli recessit.

Aues & feræ cadauera lacerantes, hostium grauissi-
 morum, & nocentissimorum imaginem præbent, s. s. e.
 Nunquid auis discolor hæreditas mea mihi? Nunquid
 auis tincta, per totum? Venite & congregamini omnes
 bestiaæ terræ, properate ad deuorandum.

B O S, A S I N V S.

B O S & asinus in segetem immisus, agrorum luxu-
 riam & anni felicitatem, terræque fertilitatem signi-
 ficat, s. s. e. Beati, qui seminatis super omnes aquas, im-
 mittentes pedem bouis & asini.

C A N I S.

C A N I S vigiliam & custodiam significat, vt in Ar-
 cano sermone docuimus. Quam ob rem canis mutus
 Prophetæ & Sacerdotè eum qui officio suo deest, descri-
 ptione apposita, indicat, s. s. e. Speculatores eius cæci om-
 nes nescierunt vniuersi, canes muti non valentes latrare.

F E R Æ.

F E R Æ cadauera lacerantes, hostes crudelissimos
 bello infestos indicant, s. s. e. Venite, congregamini
 omnes bestiaæ terræ, properate ad deuorandum.

C O L V B E R, D R A C O,
&c. eius generis.

C O L V B R I quiescētēs loci ipsius tum vastitatem,
 tum etiam ariditatem & siccitatem intemperatam ar-
 guunt. Etenim hoc genus arida & inhospita loca amat,
 s. s. e. In cubilibus, in quibus prius habitabant dra-
 cones, orietur viror calami ac iunci. Et erit Asor in ha-
 bitaculum draconum deserta vsque in æternum, non
 manebit in ea vir, &c.

Coluber innocens, securitatem & felicitatem indi-
 cat, s. s. e. Serpenti puluis panis eius, non nocebunt,
 neque occident in omni monte sancto meo.

D E R E R V M A L I A R V M
H A B I T V.

M V L T I etiam in rebus iis, quæ secundum natu-
 ram existunt & fiunt, habitus spectantur, siue id
 genus habitudines dicere malimus, quarum diligens
 obseruatio plurimum ad scripturarum sententiam expen-
 dendam atque explicandam afferre potest adiuumen-
 ti. Earum autem nos summa quædam capita certis ex-
 emplis illustrata indicabimus, satis vt arbitramur, ad
 eiusmodi genus omne ex nostrarum collatione obser-
 uationum cognoscendum, lucis allatura.

C Æ L V M.

C Æ L I commotio & turbatio timorem & ter-
 rorem, dolorem, calamitatem etiam, & animorum
 perturbationem affert, idque eiusmodi descriptiones
 significant, s. s. e. Quoniam stellæ cæli, & splendor ea-
 rum non expandent lumen suum. Obtenebratus est
 Sol in

Celeritas.
Diligentia.
*Ijai. 31. 5*Vastatio.
*Iere. 4. 20.*Hostes.
*Iere. 12. 20*Fertilitas.
*Ijai. 32. 20*Speculator
improbus.*Ijai. 56. 10.*Hostis
cruentus.
*Iere. 4. 20.*Ariditas.
Vastatio.
Ijai. 35. 7.
*Iere. 49. 33.*Securitas.
*Ijai. 65. 25.*Timor.
Terror.
Pertur-
batio.
Ijai. 13. 10

MANE, DIES, MERIDIES, VESPER.

Isai. 50. 3. Sol in ortu suo, & Luna non splendet in lumine suo. & Induam caelos tenebris, & saccum ponam vestimentum eorum. Et aspexi terram, & ecce vacua erat, & nihil; & caelos, & non erat lux in eis. Et lugebit omnis terra, & moerebunt caeli desuper, eo quod locutus sum; *Ibidem. 8.* cogitavi & non paenituit me, & operiam cum extinctus fueris, caelos, & nigrescere faciam stellas eius: Solem nube tegam, & Luna non dabit lumen suum, omnia luminaria caeli moerere faciam super te, & dabo tenebras super terram tuam, dicit Dominus Deus. Et a facie eius contremuit terra, & caeli moti sunt; Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellae retraxerunt splendorem suum. *Iud. 2. 9*

Indignatio Dei. Caelorum concitatio & perturbatio, atque, ut ita interpretemur, desolatio, magnam Dei indignationem significat, ob improborum hominum stultissima consilia & opera, s. s. e. Obstupefcite caeli super hoc, & portae eius desolamini vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquae viuae, & foderunt sibi cisternas cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas. *Iere. 2. 12.*

Lætitia. Maxima felicitas. Caeli & terrae cantus lætitiæ summam significat, s. s. e. Laudate caeli, & exulta terra, iubilare montes laudem, quia consolatus est Dominus populum suum. Et laudabunt super Babylonem caeli & terra, & omnia quae in eis sunt, quia ab Aquilone venient ei praedones, ait Dominus. *Isai. 49. 13. Iere. 51. 48.*

S O L.

Calamitas. Indignatio. Vitio. SOLIS obtenebratio, obscuratio vel denigratio, maximam miseriam, calamitatem, atque etiam Dei iram, indignationemque aut ultionem etiam prodit, idque perpetuum multis exemplis observatur, s. s. e. *Isai. 24. 23.* Erubescet Luna, & confundetur Sol cum regnauerit Dominus exercituum in monte Sion, & in Ierusalem. Sol ante tempus occidens, festinam & praematuram calamitatem significat & portendit, s. s. e. Defecit anima eius, occidit ei Sol, cum adhuc esset dies, confusa est, & erubuit: eodem modo de Lunae & stellarum obtenebratione est exponendum. *Iere. 15. 9.*

T E R R A.

Terror. Calamitas. T E R R A motus terrorem, perturbationem & calamitatem grauissimam ostendit. Quia in die illa erit commotio magna super terram Israel, & commouebuntur a facie mea pisces maris, & volucres caeli & bestiae agri, &c. *Ezec. 38. 19.*

Inutilis. Terra tenebrosa, quam interpretis vetus serotinam vocat, inutilem rem & abiectioe dignam significat, s. s. e. Nunquid solitudo factus sum Israeli aut terra serotina? Terra lugens ærumnam, pressuram & afflictionem ostendit, s. s. e. Lugebit terra, & moerebunt caeli desuper. *Iere. 2. 31. Iere. 4. 28.*

Vastatio. Sic etiam terra exinanita vastatione & desolationem arguit, s. s. e. Usque quo lugebit terra, & herba omnis regionis siccabitur, propter malitiam habitantium in ea? *Iere. 12. 4.*

Pax. Securitas. Terra culta & exercitata pacem & securitatem indicat, s. s. e. Adhuc plantabis vineas in monte Samariae, plantabunt plantantes. *Iere. 31. 5.*

Lætitia publica. Terrae cantus vel laudatio vel iubilatio, lætitiæ magnam, publicamque indicat, s. s. e. Laudate caeli & exulta terra, iubilare montes, & laudabunt super Babylonem caeli & terra, & omnia, quae in eis sunt. *Isai. 49. 13. Iere. 51. 48.*

A L T I T V D O.

Conspicitas. A L T I T V D O maximè conspicua est hominum oculis longiusque prospicitur. Quam ob rem Aman grauissimae ignominiae causa crucem quinquaginta cubitis altam Mardocheo vehementer inuiso parasse dictus est. En lignum quod parauerat Mardocheo, qui locutus est pro rege, stat in domo Aman habens altitudinis quinquaginta cubitos. *Esther. 7. 9.*

TEMPORIS aut horarum observatio in rebus agendis, certam etiam significationem indicat, nec à doctrinae sacrae studiosis negligendam. Namque res aut actiones summo mane initae diligentiam, curam & animi propensionem studiosam arguunt, s. s. e. Verum tamen diluculo surgentes corruerunt omnes cogitationes suas. *Mane. Studium. Cura. Sopho. 3. 7.*

In die aliquid fieri, est manifestè & sine occultatione, atque etiam sine vilo metu fieri, s. s. e. Et in Memphis angustiae quotidianae, Hebraicè legimus, in die. *Dies. Ezech. 30. 16.*

Sic etiam Meridies claram lucem & maximam significat, qua videlicet nulla maior secundum naturam, contingere potest; vnde magnae perturbationis & caecitatis argumentum est, si quis in meridie lucem desideret, s. s. e. Per diem incurrent in tenebras, & quasi in nocte, sic palpabunt in meridie. Et impegimus meridie quasi in tenebris. & Pone quasi noctem vinbram tuam in meridie. *Lux magna. Job. 5. 14. Isai. 59. 10. Isai. 16. 3.*

Est etiam meridies aestus diurni medium & feruentissimum tempus, quod tamen spacium habet in hac ratione observatum: namque ante & post meridiem ipsum meridianus aestus est, s. s. e. Indica mihi o quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie. *Aestus. Cantu. 1. 7.*

Meridie etiam res acta apertissime, palam, & sine vllis insidiis aut stratagematis acta cognoscitur, s. s. e. Induxi eis super matrem adolescentis vastatorem meridie. Vesper hominibus & animabus mirioribus finis diurni laboris, & exercitationis, initiumque quietis & recreationis est: sauioribus autem feris cursus & praedae quaerendae initium affert, s. s. e. Exhibet homo ad opus suum, & ad operationem suam usque ad vesperam. Et lupus ad vesperam vastauit eos. Et conuerterentur ad vesperam, & famem patientur ut canes. Est etiam vespertina hora agrotantibus & vulneratis maximè incommoda, quam ob rem multi eo tempore moriuntur, aut etiam noctu, s. s. e. Rex Israel stabat in curru suo, & mortuus est vesperi. Et mortua est vxor mea vesperi. *Quies. Recreatio. Exercitatio feritatis. Iere. 15. 8. Psal. 103. 23. Iere. 5. 6. Psal. 58. 7. 15. 3. Reg. 22. 35. Ezech. 24. 18.*

N O X.

N O C T V nihil geri potest commodè: est enim nox ad offendicula, casus & ruinas, & ad furta, adulteria, eiusmodique vitiosas & criminosas actiones, quae opera tenebrarum dicuntur, oportuna, s. s. e. Et corruet hodie, & corruet etiam Propheta tecum nocte. & Dixi, Forsitan tenebrae conculcabunt me, & nox illuminatio mea in delitiis meis. *Casus. Offendiculum. Vitia. Crimina. Of. 4. 5.*

Ad animorum verò cogitationes, ad cõtemplationes & sacras preces ac gratiarum actiones priuatè ineundas oportuna tempus nox est à diurnis curis mente semota. Ideò frequens in huiusmodi actionibus, noctis mentio est. ut, In die mandabit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum eius. & Memor fui nocte nominis tui Domine, & custodiui legem tuam. *Contemplatio. Preces. Meditatio. Psal. 41. 9. Psal. 118. 55.*

A Q V A.

A Q V A amaræ calamitatem significant, & ærumnam maximam, s. s. e. Dominus Deus noster silere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis. *Ærumna. Miseria. Iere. 3. 14.*

Aquae mentientes auxilij expectati defectum, s. s. e. Et plaga mea desperabilis renuit curari, facta est mihi quasi mendacium aquarum infidelium. *Frustratio. Iere. 15. 18.*

Aquae super ariditatem effusae, expectatum, optatum, oportunaque auxilium significant, s. s. e. Effundam aquas super sitientem, & fluenta super aridam. atque hæc ratio altiorem etiam interpretationem requirit. *Isai. 44. 3.*

F L V V I V S.

F L V V I O R V M & montium mutatio, magnam rerum mutationem & renouationem ostendit & significat, s. s. e. Desertos facia colles, & omne gramen eorum exsiccata. *Mutatio. Innotatio. Isai. 42. 15.*

Abundantia
Celeritas. **exsicabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam.**

Isai. 66. 11 aliquando etiam impetum vehementissimum significat, s. s. e. **Ecce ego declinabo super eam quasi fluium pacis, & quasi torrentem inundantem gloriam gentium, quam sugetis. Et cum venerit quasi fluuius violentus, quem spiritus Domini cogit.**

Isai. 59. 19 **Fluminum arefactio vastationem & excisionem re- fert, s. s. e. Qui dico profundo, Desolare, & flumina tua arefaciam.**

MONS.

Isai. 42. 15 **MONTIVM mutatio, aut aliàs alteratio, magnam rerum turbationem, mutationem siue renouationem ostendit, s. s. e. Desertos faciam montes & colles, & omne gramen eorum exsicabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciam. De montibus clamor auditur longius, s. s. e. Quàm pulchri super montes pedes annuntiantis & prædicantis pacem, annuntiantis bonum, prædicantis salutem. & Hæc dicit Dominus, Vox in excelso audita est lamentationis luctus & fletus, Rahel plorantis filios suos.**

NVBES.

Psal. 67. 35 **NVBES inter cælum & terram medium locum fortitæ, mobiles sunt, & variarum in orbe efficientiarum administræ, sunt Dei currus, sunt aquarum grandinis & nebulæ, aliarumque rerum receptacula, & velut armaria. Quam ob rem plurima in nubibus acta diuinæ & præsentis & prouidentis argumento sunt, s. s. e. Date gloriam Deo super Israel: magnificentia eius & virtus eius in nubibus. Ex hac autem ratione Christus Iesus diuinitatem & potestatem suam doctis in scripturarum lectione hominibus, quamuis maleuolis latenter insinuabat. Et videbitis Filium hominis venturum in nubibus cæli. Eadem etiam diuinitas & dignitas Christi, tribus illis testibus est confirmata, in quorum conspectu est facta nubes lucida obumbrans eum, & vox de nube audita est, dicens: Hic est filius meus dilectus. Præterea etiam idem apud omnes vndecim probatum est Christo in cælos ascendente, & illis videntibus nube suscepto.**

VENTVS.

Iere. 4. 11 **VENTVS validus vim magnam, insuperabilem, & vndeque plenam ostendit, s. s. e. In tempore illo dicetur populo huic Ierusalem, Ventus vrens in viis, quæ sunt in deserto, viæ filiæ populi mei, non ad ventilandum, & ad purgandum spiritus plenus ex his veniet mihi, &c.**

IGNIS.

Isai. 50. 11 **IGNEM excitare & scintillas, hac imagine actionis, irritatio & excitatio iræ, atque offensio maxima erga aliquem, indicatur, s. s. e. Ecce vos omnes accendentes ignem, accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, & in flammis, quas succendistis. & In igne furoris mei sufflabo in te.**

Psal. 117. 12 **Ignis in spinis celerrima vis est, & citissimam consumptionem efficit, atque idem in translatione significatur, s. s. e. Et exarserunt sicut ignis in spinis.**

MARE.

Isai. 5. 30 **MARE rugiens & fonans, terrorem inquit auditibus, maximè iis, quibus vel tempestatem vel inundationem minatur, s. s. e. Et sonabit super eum in die illa, sicut sonitus maris: aspiciemus in terram, & ecce tenebræ tribulationis.**

METALLA.

Isai. 60. 17 **METALLORVM immutatio in melius, magnæ felicitatis tempora significat, s. s. e. Pro ære adferam aurum; & pro ferro, adferam argentum; & pro lignis, æs; & pro lapidibus, ferrum.**

Ierem. 6. 28 **Argentum, æs, cuprum impura perditos mores similitudine indicant, s. s. e. Omnes principes declinantes, ambulantes, fraudulenter, ut æs & ferrum vniuersi**

corrupti sunt: Defecit sufflatorium in igne, consumptum est plumbum, frustra conflauit conflator; malitiæ enim eorum non sunt consumptæ.

Isai. 45. 1 **Ferrei vectes contracti expugnationem absolutam ostendunt, s. s. e. Ego ante te ibo, & gloriosos terræ humiliabo: portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam.**

DE HABITV EORVM, QUÆ AD REM RVSTICAM PERTINENT.

Iere. 6. 25 **AGRI neglecti & inculti bellum graue & importunum, assiduum, perpetuumque arguunt, s. s. e. Nolite exire ad agros, & in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici, pauor in circuitu.**

SEMINARE, SERERE, PLANTARE.

Isai. 32. 19 **SATIO secundum flumina fertilitatis & vbertatis magnam spem facit, s. s. e. Beati, qui seminatis, super omnes aquas immitrentes pedem bouis & asini.**

Matth. 13 **Seminare etiam ex translatione & allegoria, verbum Dei docere est, s. s. e. Exiit, qui seminat seminare semen suum.**

2. Cor. 9. 9 **Est etiam largiri & benignitate vti operibus bonis exercendis, s. s. e. Qui parcè seminat, parcè & metet. Et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.**

Exer. 28. 26 **Plantare vineam & ædificare, pacis & quietis tempus arguit, s. s. e. Et habitabunt in ea securè, & ædificabunt domos, & plantabunt vineas, & habitabunt confidenter.**

ARBOR.

Isai. 41. 19 **ARBORVM incrementa & augmenta, pacem, securitatem & felicia tempora significant, s. s. e. Dabo in solitudinem cedrum, & spinam, & myrthum & lignum oliuæ: ponam in deserto abietem, vlmum & buxum simul, vt videant & sciant, & recogitent & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hoc.**

Matth. 7. 19 **Arborum verò lectio exterminationem excisionemque refert, s. s. e. Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.**

RAMVS.

Matth. 21. 9 **RAMIS pauimentum domus siue solum viarum stratum, diem festum, lætum & faustum significat; isque mos ab antiquis vsque temporibus institutus perdurat. Hinc illæ magnæ lætitiæ, & plausus publici plena Christi regis Ierolymam ingressi susceptio, ramis arborum in via stratis, celebrata describitur.**

1. Mach. 13 **Palmarum etiam ramos manibus circumlatos in pompa vel supplicatione, victoriæ significationem exhibuisse, antiqua etiam lectione docemur, s. s. e. Et intrauerunt in arcem tertia & vigesima die secundi mensis, anno centesimo & septuagesimo primo, cum laude & ramis palmarum, & citharis, & cinnis, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel.**

FLOS.

Canti. 2. 12 **FLORES apparentes, vernum & serenum tempus indicant, s. s. e. Flores apparuerunt in terra nostra, tempus putationis aduenit.**

Isai. 27. 6 **Flores etiam producti felicitatis & prosperitatis magnæ initia similitudine quadam referunt, s. s. e. Iustus vt palma florebit. Et florebit de ciuitate sicut fœnum terræ. Et in atris domus Dei nostri florebit. Et florebit & germinabit Israel.**

FRVCTVS.

Isai. 41. 19 **FRVCTVVM amplificatio felicitatem & prosperitatem; sic enim Deus, lignum oliuæ in solitudine a se dandum promittit.**

Iere. 40. 10 **Libera verò & exacta fructuum collectio, pacem & securitatem. vt, Ecce ego habito in Masphat, vt respondeam**

spondeam præcepto Chaldaeorum, qui mittunt ad nos. Vos autem colligite vindemiam, & messem, & oleum, & condite in vasis vestris.

Vastatio. Penuria.
Iere. 8. 13. Fructuum negatio & desiderium, vastationem, sterilitatem & penuriam commodorum omnium refert, s. s. E. Congregans congregabo eos, ait Dominus: non est vua in vitibus, & non sunt ficus in ficulnea: folium defluxit, & dedi iis, quæ prætergressa sunt.

ARVENDO.

Imbecillitas.
Isai. 42. 3. ARVENDO quassata debilitatis & imbecillitatis speciem refert, s. s. E. Calamum quassatum non confringet, & linum fumigans non extinguet.

SPINÆ.

Ærumna.
Iere. 12. 13. SPINÆ pro tritico, calamitatem, infelicitatem & ærumnam maximam arguunt, s. s. E. Seminauerunt triticum, & spinas messuerunt, hæreditatem acceperunt, & non eis proderit. Confundemini à fructibus vestris, propter iram furoris Domini.

Celeritas. Vehemētia.
Psal. 117. 12. In spinis ignis celerrimus est, atque eiusmodi affectio vehementiam & celeritatem magnam significat, s. s. E. Exarserunt sicut ignis in spinis.

VINEÆ.

Religio.
Iere. 2. 20. VINEÆ plantatio religionem & rempublicam à Deo institutam allegoricòs indicat, s. s. E. Ego autem plantaui te vineam electam, omne semen verum. &, Vincam de Ægypto transtulisti, eiecisti gentes, & plantaui eam.

Psal. 79. 9.

STIPVLÆ.

Iere. 13. 24. STIPVLÆ ante ventum, impetum vehementem refert, quo quis à maxima aliqua virtute impellitur, s. s. E. Et disseminabo eos quasi stipulam quæ vento rapatur in deserto.

LAC.

Fructus optimus.
Iere. 60. 16. LAC fugere, optimis rebus frui significat. Est enim lac ex tenuissimo corporis succo confectum, quod animantes pascere, alereque potest optimè. Cuius rei similitudine scriptum est, Et suges lac gentium & mamilla regum lactaberis.

NIDVS.

Consulere rebus suis.
Exec. 31. 6. NIDVM construere, auium est soboli prospicientium. Atque ex translatione vitæ & rebus familiaribus ac publicis, ex cogitatione posteritatis consulere est, s. s. E. Cumque extendisset umbram in ramis eius, fecerunt umbram omnia volatilia cæli.

VIA.

Vastatio.
Isai. 33. 8.
Iere. 6. 25. VIÆ infrequentes vel dissipatæ, & corruptæ, loci vastationem & desolationem, aut ingens bellum arguunt, s. s. E. Dissipatæ sunt viæ, cessauit transiens per semitam. Et nolite exire in agros, & in via ne ambuletis, quoniam gladius inimici pauor in circuitu.

Lætitia. Aduentus celebris.
Isai. 62. 10. Viæ stratae solemnem & celebrem aduentum indicant, atque lati temporis indicium sunt, s. s. E. Tranfite, tranfite per portas, præparate viam populo.

Suauitas vitæ.
Isai. 49. 11. Viæ planæ suauem & iucundum vitæ vsum difficultatibus carentem ostendunt & parant: vt contra viæ asperæ duram vitæ conditionem, difficilesque actiones significant, s. s. E. Et ponam omnes montes meos in viam, & semitæ meæ exaltabuntur.

PORTA.

Metus. Suspicio. Securitas.
Isai. 60. 11. VRBIS portæ clausæ suspicionem metumque ab hoste indicant: contra verò portæ semper patentes, magna securitatis argumento sunt, s. s. E. Aperientur por-

tæ tuæ iugiter, die ac nocte non claudentur.

Præterea portarum perpetua clausura & obseratio, loci vastationem & solitudinem ostendit, s. s. E. Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui aperiat.

Desolatio
Solitudo.
Iere. 13. 19

MVRVS.

M V R I effossio aut pertusio migrationem & fugam indicat, qualis bello victorum aut captiuorum est, s. s. E. Ante oculos eorum perfode tibi parietem, & egredieris per eum, in humeris portaberis.

Migratio.
Fuga.
Exec. 13. 3.

HABITVS ANIMANTIVM
ERGA TERRAM.

TERRAM lingere, humillimæ atque infimæ conditionis, & fracti animi ac seruitutis extremæ est, s. s. E. Et erunt reges nutritij tui & reginæ nutrices tuæ; vul-tu in terram demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. Et coram illo procident Æthiopes, & inimici eius terram lingent.

Seruitus.
Isai. 49. 23

Psal. 71. 9

In terram proijcere, diruere & vastare maxima ruina edita interpretatur, s. s. E. Proiecit Dominus in terram inclytam Israel: & non est recordatus scabelli pedum suorum, in die furoris sui. Et excutere de puluere, confurge, sede Ierusalem, solue vincula colli tui captiua filia Sion.

Deiectio.
Vastatio.
Conditio
miserima.
Thren. 2. 1.
Isai. 52. 2.

In terram inferiorem, siue, vt noster interpres vertit, in lacum descendere, est vitam simul cum splendore & honore amittere, s. s. E. Fili hominis cane lugubre super multitudinem Ægypti, & detrahe eam ipsam & filias gentium robustarum ad terram vltimam, cum iis, qui descendunt in lacum.

Ignominiosus exitus.
Exec. 32. 18

PVLVIS, ET QVÆ CIRCA PVL-
VEREM AGVNTVR.

IN puluerem dare os, est seipsum demittere, & fracto animo humillimum præbere, s. s. E. Ponet in puluere os suum, si fortè sit spes.

Demissio.
Thren. 3. 29

In puluere esse aut iacere, calamitosam & ærumnosam vitæ conditionem significat: Quoniam humiliata est in terra anima nostra, conglutinator est in terra venter noster.

Miseria.
Psal. 43. 25

Puluerem in capita conijcere, mœrentium & lugentium est: puluerem in cælum iactare, dolentium & indignè ferentium, s. s. E. Et miserunt puluerem super capita sua, & clamauerunt flentes & lugentes. Et vociferantibus eis, & proijcientibus vestimenta sua, & puluerem iactantibus in aërem.

Luctus.
Indignatio
Apc. 18. 19
Acto. 22. 23

Puluerem è pedibus excutere, gestus est eorum, qui communionem cum aliis detestantur, & societatem omnem sibi recisam indicant, s. s. E. In quamcunq. autè ciuitatem intraueritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateas eius dicite: Etiam puluerem, qui adhæsit nobis de ciuitate vestra, extergimus in vos. &, Paulus & Barnabas excusso puluere pedum suorum in Iudæos Antiochenos venerunt Iconium.

Excommunicatio.
Luc. 10. 11.

Acto. 13. 11.

HABITVS ERGA ALIVM.

AMPLEXVS aut amoris & mutæ charitatis signum est, si modò rectè ineatur, s. s. E. Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me. Et currens Esau obuiam fratri suo, amplexatus est eum.

Amor.
Cantic. 2. 6
Gen. 33. 4.

Aut etiam gratiam acceptationemque indicat, s. s. E. Et complexans eos, & imponens manus super eos, benedicebat eis.

Gratia.
Marc. 10. 16

F I N I S.

INDEX CAPITVM IN HOC

LIBRO EXPOSITORYM.

<i>A.</i>	<i>D.</i>	<i>Labi.</i>	17.1.	<i>Querere.</i>	22.2.
<i>Abcondere, Abcondi, latere.</i>	<i>Dentes.</i>	<i>Laborare.</i>	22.1.	<i>R.</i>	
<i>Actio.</i>	<i>Dextra.</i>	<i>Lac.</i>	26.1.	<i>Ramus.</i>	25.2.
<i>Aedificare.</i>	<i>Digitus.</i>	<i>Lachryma.</i>	8.2.	<i>Raucedo.</i>	17.2.
<i>Affectus corporis & animi.</i>	<i>Delere.</i>	<i>Laudare, Laus, beatificatio.</i>	12.2.	<i>Relinquere.</i>	23.1.
<i>Altitudo.</i>	<i>Dormire.</i>	<i>Latitia, exultatio.</i>	<i>Ibidem.</i>	<i>Respicere.</i>	10.1.
<i>Animantium habitus.</i>	<i>Dorsum.</i>	<i>Ligare.</i>	22.1.	<i>Ridere.</i>	17.2.
<i>Aqua.</i>	<i>Draco.</i>	<i>Lingua.</i>	9.2.	<i>S.</i>	
<i>Arbor.</i>	<i>Ducere.</i>	<i>Lugere.</i>	17.2.	<i>Saccus.</i>	19.1.
<i>Arundo.</i>	<i>E.</i>	<i>Lumbi.</i>	<i>Ibidem.</i>	<i>Sacerdos.</i>	23.1.
<i>Ascendere.</i>	<i>Effundere vel diffundere.</i>	<i>M.</i>		<i>Sanguis.</i>	15.1.
<i>Asinus.</i>	<i>Equo sedere.</i>	<i>Manus.</i>	11.2.	<i>Scribere.</i>	23.1.
<i>Anis.</i>	<i>Esurire.</i>	<i>Mare.</i>	25.1.	<i>Sceptrum.</i>	20.2.
<i>Auris.</i>	<i>F.</i>	<i>Metalla.</i>	<i>Ibidem.</i>	<i>Sedere.</i>	15.2.
<i>B.</i>	<i>Facies tota.</i>	<i>Molere.</i>	22.1.	<i>Seminare, Serere, Plantare.</i>	25.2.
<i>Barba.</i>	<i>Femur.</i>	<i>Mons.</i>	25.1.	<i>Senes.</i>	18.2.
<i>Bos.</i>	<i>Fera.</i>	<i>Mors.</i>	22.1.	<i>Sibilare.</i>	17.2.
<i>Brachia.</i>	<i>Ferire.</i>	<i>Motus.</i>	10.2.	<i>Silere.</i>	<i>Ibidem.</i>
<i>C.</i>	<i>Flere, Fletus, Planctus.</i>	<i>Murus.</i>	26.2.	<i>Sinistra.</i>	17.1.
<i>Cadere.</i>	<i>Flos.</i>	<i>Nares.</i>	9.1.	<i>Sitre.</i>	18.1.
<i>Canis.</i>	<i>Fluuius.</i>	<i>Nidus.</i>	26.1.	<i>Sol.</i>	24.1.
<i>Cantus, Canere.</i>	<i>Fremitus.</i>	<i>Nox.</i>	24.2.	<i>Spina.</i>	26.1.
<i>Capillus.</i>	<i>Frons.</i>	<i>Nox.</i>	24.2.	<i>Stare.</i>	15.2.
<i>Captiui.</i>	<i>Fructus.</i>	<i>Nubes.</i>	25.2.	<i>Stipula.</i>	26.1.
<i>Caput.</i>	<i>G.</i>	<i>Nuditatis.</i>	19.2.	<i>Sudare.</i>	18.1.
<i>Caro.</i>	<i>Gemitus.</i>	<i>O.</i>		<i>T.</i>	
<i>Calum.</i>	<i>Genu flexio.</i>	<i>Obstufescere.</i>	18.1.	<i>Tenere siue apprehendere.</i>	22.2.
<i>Cerui.</i>	<i>Genua.</i>	<i>Oculi.</i>	8.1.	<i>Tentorium.</i>	12.1.
<i>Clamor.</i>	<i>Gladius.</i>	<i>Os.</i>	9.1.	<i>Tergum.</i>	17.1.
<i>Collum.</i>	<i>H.</i>	<i>Osculum.</i>	9.2.	<i>Terra.</i>	24.1.
<i>Color.</i>	<i>Habitus animantium erga terram.</i>	<i>Ossa.</i>	18.2.	<i>Tremor.</i>	18.1.
<i>Coluber.</i>	<i>Habitus erga alium.</i>	<i>P.</i>		<i>Tuba.</i>	12.1.
<i>Conculcare.</i>	<i>Horrere.</i>	<i>Parturire.</i>	18.2.	<i>U.</i>	
<i>Conditionum habitus.</i>	<i>Humerus.</i>	<i>Pectus.</i>	11.2.	<i>Ventus.</i>	25.1.
<i>Cor.</i>	<i>I.</i>	<i>Pedes.</i>	18.1.	<i>Vesper.</i>	24.2.
<i>Cornu.</i>	<i>Facere.</i>	<i>Pellis.</i>	18.2.	<i>Vestis.</i>	19.2.
<i>Cornu sonare.</i>	<i>Ignis.</i>	<i>Porta.</i>	26.1.	<i>Vestitus.</i>	18.2.
<i>Corona.</i>	<i>Inclinare.</i>	<i>Pracordia, Viscera.</i>	18.2.	<i>Vexillum vel signum.</i>	20.2.
<i>Crura.</i>	<i>Insufflare.</i>	<i>Pudescere.</i>	18.2.	<i>Via.</i>	26.1.
<i>Crux.</i>	<i>Inuoluerere.</i>	<i>Pueri.</i>	<i>Ibidem.</i>	<i>Vinea.</i>	<i>Ibidem.</i>
<i>Cubitus.</i>	<i>Iuuentus.</i>	<i>Puluis & qua circa puluerem aguntur.</i>	26.2.	<i>Vinctio.</i>	20.2.
<i>Currere.</i>	<i>L.</i>			<i>Vox.</i>	17.1.
<i>Curatio & sanatio.</i>	<i>Labia.</i>			<i>Vultus.</i>	10.2.

INDEX ALTER SIGNIFICATIONVM

IN HOC LIBRO EXPLICATARVM.

<i>A.</i>	<i>Abalienatio.</i>	10.1.	<i>Abductio.</i>	23.1.	<i>Abnuere.</i>	8.2.	<i>Abcondio.</i>	22.1.	<i>Abundantia.</i>	26.1.	<i>Acutum iudicium & purum.</i>	8.2.	<i>Admiratio.</i>	7.2. & 11.2.	<i>Adoratio.</i>	10.1. & 15.1. & 18.1. & 18.2.	<i>Aduentus celebris.</i>	26.1.	<i>Affectus in oratione.</i>	9.1.	<i>Affectio animi & corporis morbus.</i>	8.2.	<i>Affectus grauisimus.</i>	22.1.	<i>Affectus animi.</i>	18.2.	<i>Afirmatio.</i>	23.1.	<i>Alacritas.</i>	12.1.	<i>Afflicto.</i>	19.2. & 18.2.	<i>Amor.</i>	9.2. & 11.1. & 15.1.	<i>Amoris auxilium.</i>	12.2.	<i>Angustia.</i>	18.2.	<i>Animatio.</i>	12.1. & 22.2.	<i>Animi demissio.</i>	22.1.	<i>Animi sedatio.</i>	16.1.	<i>Annuere.</i>	20.2.	<i>Anxietas.</i>	9.1. & 18.1. & 7.2.	<i>Arcanum.</i>	8.1. & 9.1.	<i>Ariditas.</i>	23.2.	<i>Arrogantia.</i>	11.1. & 15.1.	<i>Aseueratio.</i>	12.1.		
	<i>Attentio.</i>	8.1. & 8.2. & 11.2. & 17.1.	<i>Attentionis paratio.</i>	8.2.	<i>Attentio maxima & expectatio.</i>	8.2.	<i>Auctoritas.</i>	12.2. & 10.1.	<i>Audacia.</i>	18.2.	<i>Auditio.</i>	15.2.	<i>Auditio longior.</i>	21.1.	<i>Auditores.</i>	16.1.	<i>Auersatio.</i>	8.1.	<i>Auxilium.</i>	12.1. & 17.1.	<i>B.</i>		<i>Belli indicium.</i>	17.2.	<i>Bellicus clamor.</i>	17.1.	<i>Belli indicatio.</i>	22.1.	<i>Bellum.</i>	25.2.	<i>Bellum in vrbe.</i>	17.1.	<i>Bellum deliberatum.</i>	21.1.	<i>C.</i>		<i>Calamitas.</i>	12.1. & 12.2. & 14.1. & 19.2.	<i>Capi.</i>	23.1.	<i>Captiuitas.</i>	19.2.	<i>Casus.</i>	24.2.	<i>Celeritas.</i>	23.2. & 25.1. & 26.1.	<i>Celeritas conficiendi.</i>	25.1.	<i>Ceremonia.</i>	9.1.	<i>Cessio.</i>	17.2.	<i>Charitas.</i>	9.2. & 11.1.	<i>Cinis.</i>	7.1.		
	<i>Clamor intentus & vehemens.</i>	17.2.	<i>Coactio.</i>	21.1.	<i>Cogitatio.</i>	11.2.	<i>Cognitio.</i>	18.2.	<i>Communicatio.</i>	17.1.	<i>Commendatio.</i>	21.2.	<i>Comprobatio.</i>	23.1.	<i>Conditio miserrima.</i>	26.2.	<i>Conditio misera.</i>	8.1.	<i>Conditio suprema & postrema.</i>	19.1.	<i>Conscientia oppressio.</i>	10.1. & 18.2.	<i>Conscientia bona.</i>	10.1.	<i>Consternatio.</i>	7.1.	<i>Consolatio.</i>	16.2.	<i>Consilium.</i>	15.2.	<i>Consuetudo.</i>	9.2. & 10.2. & 11.2. & 20.1.	<i>Constantia.</i>	18.2.	<i>Consulere rebus suis.</i>	26.1.	<i>Conspicuitas.</i>	24.1.	<i>Contemptio.</i>	17.2.	<i>Contemptus.</i>	10.2. & 17.2.	<i>Contemplatio.</i>	24.2.	<i>Contentio.</i>	15.2.	<i>Contumacia.</i>	7.2.	<i>Contumelia.</i>	10.1.	<i>Contumelia grauis.</i>	22.2.	<i>Conuentus.</i>	12.2.	<i>Conuiuium.</i>	15.2.	<i>Conuocatio.</i>	17.2. & 20.2. & 21.1.
	<i>Corripere.</i>	8.1.	<i>Corruptio.</i>	25.1.	<i>Crimina.</i>	24.2.	<i>Cultus.</i>	12.1. & 20.2.	<i>Cura.</i>	16.1. & 16.2. & 17.1. & 24.2.	<i>Custodia.</i>	22.1.	<i>D.</i>		<i>Damnatio.</i>	7.1.	<i>Debilis.</i>	18.1.	<i>Declinatio.</i>	16.2.	<i>Deditio.</i>	12.1. & 17.1.	<i>Deductio.</i>	12.1.	<i>Defectus.</i>	18.1.	<i>Deiectio.</i>	22.2. & 26.2.	<i>Deliberatum periculum.</i>	21.1.	<i>Delitia.</i>	19.1. & 19.2.	<i>Demissio.</i>	26.2.	<i>Deprecatio.</i>	9.2. & 15.1. & 18.1. & 19.1.	<i>Desiderium.</i>	9.2. & 17.2. & 18.1. & 19.2. & 21.1. & 21.2.	<i>Desideratio.</i>	22.2.	<i>Desidia.</i>	12.2.	<i>Desolatio.</i>	15.1. & 26.2.	<i>Despectio.</i>	10.2.	<i>Detestatio.</i>	9.2. & 10.1. & 10.2.	<i>Detractio.</i>	9.1.	<i>Detractatio.</i>	9.2.	<i>Detrectatio imperij.</i>	11.1.	<i>Dignitas</i>			

Dignitas. 10.2. & 16.1. & 20.2.	Ignominiosus exitus. 26.2.	Monere. 8.1.	Res inopinata & magna. 18.1.
Dies. 24.2.	Imbecillitas. 15.1. & 26.1.	Munerū oblatio. 12.1. Munus. 20.1.	Res chara. 23.1.
Diffamatio. 22.1.	Immortatio. 11.2.	Mutatio rerū. 25.1. Mutatio. 24.2.	Restitutio. 22.2. (18.1.)
Difficultas. 18.1. & 18.2. & 22.1.	Impatentia. 9.2.	N.	Reuerentia. 10.1. & 15.2. & 16.1.
Diligentia. 16.2. & 23.1.	Impedimentum. 22.1. & 18.2.	Negatio. 10.1.	Renocatio. 17.1.
Direptio. 11.2.	Impersuasibilitas. 8.1.	Neglectus. 12.1. & 22.2.	Robur. 11.2. & 17.2. & 18.1.
Disciplina. 23.1.	Impotentia animi. 9.2.	Negligentia. 12.1. & 17.2. & 17.1. & 19.2.	S.
Discrimen. 18.2.	Improbis. 23.2.	Nequitia. 8.2.	Sacerdotalis dignitas. 20.2.
Dissimulare. 8.2.	Impudentia. 7.2. & 15.1. & 18.2.	Noua & subita letitia. 8.2.	Sacrificantes. 12.2.
Dissuetudo. 20.1.	Impuritas. 18.1. & 19.1.	O.	Salutatio. 9.2.
Diuinitas. 25.1.	Inconstancia. 18.2.	Obediencia. 7.2. & 11.1. & 18.2.	Sanitas. 19.2.
Diuitia. 19.1.	Indicatio. 12.1.	Oblatio. 12.1.	Sanitas mentis. 20.1.
Docens. 16.1. Docere. 25.2.	Indignatio. 8.1. & 9.2. & 15.2.	Oblitio. 17.2.	Secretum. 9.1.
Doctrina. 23.1.	& 18.2. & 20.1. & 24.1. & 26.2.	Obsequium. Ibidem.	Securitas. 15.2. & 17.1. & 21.1.
Dolor. 8.1. & 10.2. & 17.1. & 17.2. & 18.1. & 18.2. & 19.1.	Indignatio Dei. 24.1.	Obferuantia. 10.2. & 12.1. & 16.2. & 23.1.	23.1. & 23.1. & 24.1. & 25.1.
Dolor uehemens. 12.2. & 17.2.	Infirmiudo. 17.2. & 18.1.	Obferuatio maxima. 20.1.	Sepositio. 22.2.
Dolor uehementissimus. 8.2.	Ingenuitas. 7.2. & 11.1.	Occidi. 17.1.	Seruus. 7.1. & 11.1. & 15.2.
Dolor grauissimus animi. 12.2.	Inimicitia. 9.1.	Offendiculū. 24.2. Offensio. 25.1.	17.2. & 18.2. & 19.1. & 26.2.
Dolor animi impatientia. 20.1.	Innocentia. 12.1. & 19.2.	Onus. 11.1.	Silentium. 9.2. & 17.1.
Domatio. 9.1.	Inopia. 19.2.	Opera. 17.1.	Silere. 17.2.
E.	Innouatio. 24.2.	Opitulario. 12.1.	Societas. 12.1. & 17.1.
Ebrietas. 20.2.	Inquietudo. 9.1.	Oppressio. 18.2. & 21.1. & 22.1.	Solicitudo. 16.2.
Efficacitas. 12.2.	Insania. 19.2. & 22.1.	Opulencia. 19.2.	Solitudo. Ibidem.
Egestas. 19.1.	Insidia. 22.2.	Oratio. 8.2. & 12.1. & 12.2. & 15.2. & 18.1.	Speculator. 23.2. Spes. 12.1.
Egritudo. 10.2.	Insolentia. 1.1.1. Instantia. 15.2.	Oratio uehemens & affectuosa. 15.2.	Spoliatio. 22.1.
Eloquentio. 9.1.	Insultatio. 7.2. & 9.1. & 9.2. & 17.2. & 18.1. & 18.2.	Orium. 12.1.	Strages. 15.1.
Erubescencia. 11.2.	Intentio. 8.2. & 10.1. & 10.2. & 12.2. & 17.1.	P.	Strenuitas. 11.2. & 17.2.
Aerumna. 24.1. & 24.2.	Interfectio. 21.1.	Pacificatio. 11.2.	Studium. 10.1. & 12.1. & 15.2.
Aestus. 24.2.	Inuidia. 18.2.	Pactio. 12.2.	& 16.2. 17.1. & 20.1. & 24.2.
Euangelizare. 25.2.	Inuidentia. 9.1. & 9.2.	Patientia. 17.2. & 18.2.	Stultè agere. 8.2.
Examen. 17.1. Excisio. 25.2.	Inuitus. 21.1.	Pauor. 12.2.	Stultitia. 17.1.
Excommunicatio. 26.2.	Inutilis res. 24.1. (& 18.1.)	Paupertas. 19.1. & 20.2.	Subiectio. 15.1. & 18.1.
Exercitatio seritatis. 24.2.	Irrisio. 7.2. & 9.1. & 9.2. & 17.2.	Pax. 16.1. & 24.1. & 25.2.	Subleuatio. 17.1.
Exhortatio. 12.1. & 17.1. & 17.2.	Irritatio. 25.1.	Peccata. 22.1.	Superbia. 7.1. & 8.1. & 10.1.
Expeditio. 20.1. & 20.2.	Irritum consilium vel votum. 18.2.	Pænitentia. 15.1. & 18.2. & 19.1.	Supplicatio. 15.1. & 16.1. & 17.1.
Explosio. 12.1.	Iter longum. 18.1.	Pænitentia sera. 21.1. & 16.1.	18.1. & 18.2. & 19.1. & 21.2.
Expugnatio. 25.2.	Iucundum tempus. 25.2.	Pænitudo. 17.1.	Suauietas uita. 26.1.
Exterminatio. Ibidem.	Iusurandum. 11.2. & 12.1.	Penuria. 26.1.	Susceptio. 12.2.
F.	L.	Percussio. 11.2.	Suspicio. 18.2. & 26.1.
Fallere. 22.2.	Labor. 7.1. & 10.2. & 11.1. & 18.1.	Periculum. 17.1.	T.
Familiaritas. 10.2.	Lamentatio. 11.2. & 17.2.	Pertinacia. 18.2.	Tacere. 17.2.
Fastidire. 8.2.	Languor. 12.2. & 16.1. & 17.2.	Perturbatio. 8.1. & 18.1. & 18.2.	Temeritas. 18.1.
Fatigatio. 18.1.	Lasitudo. 15.1. Laudatio. 15.2.	Persona. 20.1. Petitio. 12.2.	Terror. 20.2. & 23.2. & 24.1.
Fædus. 12.1.	Lenitas. 9.1.	Peruersitas. 25.1.	& 25.1. (18.2. & 23.2.)
Felicitas. 18.2. & 21.2. & 23.1 & 25.1. & 25.2.	Letitia. 7.1. & 9.1. & 21.2. & 24.1. & 25.2. & 26.1.	Pigritia. 12.2.	Timor. 8.1. & 10.2. & 12.2. & 12.2.
Fertilitas. 23.2. & 25.2.	Letitia publica. 17.1. & 24.1.	Plausus. 12.2. & 20.1.	Tutubatio. 18.1.
Festum. 25.2.	Libertas. 11.1.	Porrectio. 17.1.	Tolerantia. 17.2.
Fidei iussio. 12.2.	Luctus. 7.1. & 9.2. & 10.1. & 11.2. & 26.2.	Postulatio. 15.1. & 16.2.	Tranquillitas. 16.1.
Fortitudo. 11.1.	Luctus miserabilis. 8.2.	Potentia. 11.1. & 17.1.	Tranquillitas togana uita. 18.2. 23.1.
Fructus optimus. 26.1.	Lux magna. 24.2.	Potestas. 12.2.	Tremor. 10.1.
Frustratio. 24.2.	M.	Preces. 24.2. Pradicatio. 21.2.	Tristitia expulso. 21.2.
Fuga. 17.1. & 17.2. & 26.2.	Magnitudo animi. 18.2.	Pressura. 24.1.	Triumphus. 11.1.
Fuga praceps. 20.1.	Maiestas. 10.1.	Probatio. 17.1.	Tumultus. 20.1.
Fuga impotens. 19.2.	Malitia. 8.2. & 17.1.	Productio. 17.1.	Turbatio. 10.2.
G.	Mane. 24.2.	Promptitudo. 11.2. & 17.2.	Turbatio Reipublica. 23.1.
Gaudium. 17.2.	Manifestatio. 8.2.	Prosperitas. 25.2.	U. (& 26.2.)
Gloria. 19.1. & 20.2.	Maxima felicitas. 24.1.	Prostitutio. 20.2.	Vastatio. 23.2. & 24.1. & 25.1.
Gratia. 10.1. & 26.2.	Medicamentum. 20.2.	Prouidentia. 10.1.	Uehementia. 26.1.
Gratia diuina. 21.2.	Meditatio. 8.2. & 24.2.	Publica penitentia. 19.1.	Uenia. 22.2. Ver. 25.2.
Gratiarum actio. 9.1. & 15.1.	Memoria. 11.2.	Publicitas. 10.2.	Verba facere. 15.2.
Gratitudo. 10.1.	Mæror. 10.2. & 16.1.	Pudefactio. 9.2.	Verecundia. 10.1. & 17.2.
Gratulatio. 12.1. & 17.1. & 21.2.	Mæror grauis. 15.1.	Pudor. 7.1. & 7.2. & 10.1. & 10.2.	Via ad Israelis regionem. 26.1.
Gravis conditio. 17.2.	Mæstitia. 7.1. & 10.2. & 17.2. & 18.2. & 19.1. & 21.1.	Puluis. 7.1.	Vices. 16.1.
H.	Mæstitudo. 19.2. (18.1. 26.1.)	Punitio. 11.2.	Victoria. 8.1. & 15.1. & 17.1.
Homicidium impunitum. 15.1.	Metus. 15.1. & 16.2. & 17.2. & 17.2. & 17.2.	Puritas. 19.1.	& 20.2. & 26.2.
Honor. 15.2. & 16.1.	Migratio. 17.2. & 23.1. & 26.2.	Q.	Vigilantia. 8.2. & 20.1.
Horridus cultus. 18.1.	Ministerium. 15.2.	Quies. 16.1. & 24.2.	Vinci. 17.1. & 23.1.
Hofes. 23.2.	Miseria. 7.1. & 10.2. & 12.2. & 17.1. & 18.2. & 19.2. & 21.1.	R.	Virtutis communicatio. 22.2.
Hofiu cruentus. Ibidem.	Modestia. 8.2. & 16.2.	Recreatio. 18.1. & 24.2.	Vis. 11.2. & 17.2.
Humiliatio. 7.1. & 22.2.	Molestia. 22.1.	Redargutio. 18.2.	Vis magna. 25.1.
Hypocritis. 10.2.	Ignominia. 20.1. Ignoratio. Ibid.	Regia dignitas. 20.2.	Vita longa. 20.2.
I.		Reipublica & religionis exercitio. 19.2.	Vitatio. 16.2. & 23.2.
Factatio. 9.2.		Religio. 26.1.	Vitia. 24.2.
Iaculatio. 11.2.		Remissio. 12.1. & 22.2.	Vlrio. 18.2. & 20.2. & 24.1.
Ieiunium. 7.1.		Renuere. 12.1.	Vocatio. 11.2.
Ignorantia crassa. 8.2.			Voluptas. 20.2.
Ignominia. 20.1.			Voluntas. 12.1.
			Voluntas & studium. 8.2.
			Vulnera. 20.1.

Liber inscriptus *Ieremias sine de Actione*, à doctissimo D. Doctore Benedicto Aria Montano conscriptus, nihil continet quod bonos mores, aut sanam doctrinam offendat: sed utilis, & multorum manibus ferendus erit. Ita attestor *Reimerus Brakel* S. Theolog. Licentiatus, Cathedralis Ecclesiæ D. Mariæ virginis Antverpiæ Canonicus, & inter Censores librorum Ecclesiastica, & Regia auctoritate Antverpiæ constitutos infimus.